

DŽORDŽS NAITS

Kā lasīt

Elenas Vaitas

rakstus

SATURS

1. nodaļa.....	6
«VISPĀRĒJI JAUTĀJUMI: Kurš padoms ir inspirēts?».....	6
2. nodaļa.....	7
«Elenas Vaitas rakstu mērķis».....	7
3. nodaļa.....	10
«Elenas G. Vaitas raksti un Bībele»	10
4. nodaļa.....	15
«Oficiālās un neoficiālās kompilācijas»	15
5. nodaļa.....	19
«Sastādi lasīšanas plānu».....	19
6. nodaļa.....	22
«INTERPRETĀCIJAS PRINCIPI: Sāc ar veselīgu attieksmi».....	22
7. nodaļa.....	23
«Koncentrējies uz galvenajiem jautājumiem»	23
8. nodaļa.....	26
«Uzsver svarīgāko».....	26
9. nodaļa.....	30
«Problēmas saskarsmē ar cilvēkiem»	30
10. nodaļa.....	33
«Izpēti visu pieejamo informāciju par attiecīgo tēmu».....	33
11. nodaļa.....	36
«Izvairies no galējībām interpretācijā»	36
12. nodaļa.....	40
«Ievēro laiku un vietu»	40
13. nodaļa.....	44

«Iepazīsties ar katra apgalvojuma literāro kontekstu».....	44
14. nodaļa.....	47
«Elenas Vaitas izpratne par ideālo un reālo».....	47
15. nodaļa.....	49
«Turies pie veselā saprāta».....	49
16. nodaļa.....	52
«Atrodi vēsts pamatprincipus».....	52
17. nodaļa.....	55
«Inspirācija nav nekļūdīga, nemaldīga un verbāla».....	55
18. nodaļa.....	59
«Neizmantosim Elenas Vaitas padomus, lai pierādītu to, ko autore nav centusies pierādīt».....	59
19. nodaļa.....	62
«Pārliecinies, ka Elena Vaita to tiešām ir teikusi».....	62
20. nodaļa.....	65
«Vēl daži interpretācijas principi».....	65
21. nodaļa.....	68
«VĒSTS ĪSTENOŠANAS PRINCIPI: Vēsts īstenošana savā dzīvē — uzticības jautājums».....	68
22. nodaļa.....	70
«Vēsts attiecināšana uz citiem — mīlestības jautājums».....	70

1860. gadu sākumā Elena Vaita rakstīja kādam draudzes loceklim: “Lai uz jūsu galdiem neatrodas olas. Tās ir kaitīgas jūsu bērniem.” (Liecības draudzei, 2. sēj., 400. lpp.) Savukārt 1901. gadā kādam citam draudzes loceklim viņa ir rakstījusi: “Ņem olas no veselām vistām. Lieto tās gan termiski apstrādātas, gan jēlas. Pievieno tās jēlas vislabākajam neraudzētajam vīnam, kāds Tev ir.” (Padomi par diētu un uzturu, 204. lpp.) Kādu “kopsaucēju” tu atradīsi šiem diviem šķietami pretrunīgajiem padomiem, kurus uzrakstījis viens inspirēts autors? Kurš no padomiem ir inspirēts? Varbūt abi? Kā lai mēs tos saprotam? Kā lai saprotam visu pārējo, ko Elena Vaita ir rakstījusi?

Šajā grāmatā Džordžs R. Naitis skaidri un vienkārši ir izklāstījis principus, pēc kuriem lasītājs var gan pareizi interpretēt E. Vaitas rakstus, gan īstenot tos savā dzīvē. Kā lasīt Elenas Vaitas rakstus pirmajā daļā Dž. Naitis apskata šo rakstu mērķus, to attiecības ar Bībeli, kompilāciju lomu un sniedz padomus, kā šos darbus lasīt sistemātiski. Otrā un garākā daļa pēta rakstu interpretācijas pamatprincipus, bet pēdējā daļa runā gan par to, kā Elenas Vaitas vēsts principi īstenojami lasītāja ikdienas dzīvē, gan par šo principu attiecināšanu uz citiem.

Lasītājam

Elenas Vaitas raksti ir bijuši svētība neskaitāmiem lasītāju tūkstošiem pēdējā pusotra gadsimta laikā. Tie ir apstiprinājušies kā noderīgs un uzticams vadonis jebkuram. Jau zināmu laiku ir izjusta vajadzība pēc īsa ievada Elenas Vaitas darbu lasīšanas principos. Mans pirmais mēģinājums bija *Myths in Adventism: An Interpretive Study of Ellen White, Education, and Related Issues* (Mīti adventismā. Elenas Vaitas darbu, ar izglītību saistīto un tai līdzīgu jautājumu interpretatīvs pētījums. Izdots *Review and Herald*, 1985. g.) Lai gan minēto grāmatu varētu uzskatīt par iesākumu mūsu tematam, tās galvenais mērķis tomēr ir daudz plašāks nekā tikai interpretācijas principu pārrunāšana, tādēļ daudz palika nepateikta. Savukārt grāmatas *Kā lasīt Elenas Vaitas rakstus* mērķis ir tieši šo principu izpēti. Darba gaitā tiks apskatīti visi svarīgie jautājumi.

Grāmata ir iedalīta trīs daļās. Pirmā daļa runā par šādiem vispārējiem jautājumiem: Elenas Vaitas rakstu mērķis, šo rakstu attiecības ar Bībeli, kompilāciju loma un kāpēc vajadzīgs īpašs lasīšanas plāns.

Otrās daļas centrā ir Elenas Vaitas darbu lasīšanas un interpretācijas principi. Katrā nodaļā pārrunāts vismaz viens svarīgs princips.

Elenas Vaitas rakstu lasīšana un interpretācija, protams, ir tikai daļa no uzdevuma. Izlasītais ir arī jāīsteno. Tam veltīta grāmatas trešā daļa.

Grāmata *Kā lasīt Elenas Vaitas rakstus* (*Reading Ellen White*) angļu valodā ir izdota kopā ar grāmatu *Meeting Ellen White* (Iepazīšanās ar Elenu Vaitu, *Review and Herald*, 1996), kas īsumā iepazīstina ar Elenas Vaitas dzīvi, ar dažiem viņas sarakstītajiem darbiem un analizē tos vienojošās tēmas. *Meeting Ellen White* ir labs papildmateriāls šai grāmatai. Abas kopā tās īsumā iepazīstina ar ietekmīgu kristietu un rāda, kā izmantot viņas rakstus.

Protams, šī grāmata ir tikai ievads tematā, nevis plašs tā izklāsts. Par katrā nodaļā ietvertajiem materiāliem varētu runāt daudz vairāk.

Šeit arī nav mēģināts pieskarties tādiem jautājumiem kā Elenas Vaitas rakstu literārie redaktori un citu rakstnieku darbu izmantošana viņas rakstos. Šādi un līdzīgi temati skarti grāmatā *Meeting Ellen White*.

Es gribētu izteikt pateicību Bonijai Bērsai, kura veica mana darba manuskripta datorsalikumu, Rodžeram Kūnam, Timam Krosbijam, Polam Gordonam, Džerijam Mūnam, Džeimsam R. Niksam, Robertam Olsonam un Timam Puarjē, kuri izlasīja to un ieteica uzlabojumus; Džeraldam Vīleram un Timam Krosbijam es pateicos par izdošanas tehniskā procesa nodrošināšanu, bet Endrūsa universitātes administrācijai — par finansiālo atbalstu un atvēlēto laiku pētījumiem un rakstīšanai.

Mana dziļākā vēlēšanās ir, lai šī grāmata kļūtu par svētību tiem, kas vēlas precīzāk saprast Elenas G. Vaitas rakstus.

Veltījums

Šī grāmata veltīta Robertam Olsonam,
kura ticība un mīlestība pret Jēzu ir radījusi sevišķi lielas izmaiņas manā dzīvē.

Džordžs R. Naitis
Endrūsa universitāte
Berienspringsa, Mičigana

1. nodaļa

«VISPĀRĒJI JAUTĀJUMI: Kurš padoms ir inspirēts?»

1860. gadu sākumā Elena Vaita rakstīja: “Lai uz jūsu galda neatrodas olas. Tās ir kaitīgas jūsu bērniem.” Formulējums šķiet pietiekami skaidrs. Tomēr tā pati autore 1901. gadā ir uzrakstījusi šādas rindas: “Ņem olas no veselām vistām. Lieto tās gan termiski apstrādātas, gan jēlas. Pievieno tās jēlas vislabākajam neraudzētajam vīnam, kāds Tev ir. Tā Tu iegūsi nepieciešamās uzturvielas savam organismam. Nepieļauj pat domu, ka Tu rīkojies nepareizi (.). Es uzsveru: olām un pienam ir jābūt iekļautiem Tavā diētā (.). Olām piemīt īpašības, kas ir pretlīdzeklis dažādām indēm.”

Šie divi padomi ir tik pretrunīgi, cik vien iespējams. “Neēdiet olas!” “Ēdiet jēlas olas!” Tas atklāj, cik dažādi var būt uzskati par šo tematu.

Tomēr abiem uzskatiem ir viens autors. Kā tas var būt? Kā viens un tas pats cilvēks var dot tik pretējus padomus?

Uz tādu jautājumu pietiekami grūti būtu atbildēt jau tad, ja rakstītājs būtu kāds no mums. Svešs lasītājs teiktu, ka mēs esam sapinušies paši savos vārdos. Tomēr gadījums kļūst nopietnāks, ja ir iesaistīta Elena Vaita, kas pretendē uz to, ka saņem dievišķu padomu.

“Varbūt viņa ir kaut ko sajaukusi šajā jautājumā?” mēs varētu vaicāt. Bet varbūt [14] laikā no 1870. gada līdz 1901. gadam Dievs ir mainījis savus uzskatus olu jautājumā? Beigu beigās mēs nonākam pie cīņas ar jautājumu: “Kurš no apgalvojumiem par minēto tēmu ir inspirēts padoms?”

Lai gan olu ēšanas tēma šķiet pārāk nenozīmīga tādas autorei darbos, kas tik daudz rakstījusi par lielajām grēka un glābšanas tēmām, tomēr jautājumi, kuri radušies minēto citātu dēļ, nebūt nav mazsvarīgi. Tieši otrādi, tie skar inspirētu rakstnieku darbu saprašanas būtību. Grāmatas Kā lasīt Elenas Vaitas rakstus mērķis ir palīdzēt cilvēkiem atrisināt šāda veida problēmas.

Ilustrācija ar olām skaidri rāda — ja vēlamies ko gūt no lasīšanas, mums ir vajadzīgi interpretācijās principi. Mums arī jāatzīst, ka katrs Elenas Vaitas, kā arī jebkura cita autora darbu lasītājs jau patlaban izmanto zināmu interpretācijas likumu kopumu. Pat tie, kas noliedz inspirētu rakstnieku interpretācijas vajadzību, paši par spīti sev tos interpretē. Piemēram, kad viņi Bībelē lasa: “Svētīgs tas, kas sagraus tavus mazos bērnus un viņus satrieks pret klintīm!” (Ps. 137:9), tie izprot šo rakstvietu tās tuvākā konteksta gaismā un atceras to, ko viņi zina par Dieva mīlestību — ka Dievs saviem ļaudīm ir licis mīlēt pat ienaidniekus (Mat 5:43–48).

Nav iespējams lasīt Ps. 137:9 un reizē neinterpretēt to, ja neesam “izslēguši” pusi savu smadzeņu. Šis pants nebūt neizklausās pēc kādas no Jaunās Derības svētībām, piemēram: “Svētīgi žēlsirdīgie (.), svētīgi miera nesēji (.).” (Mat. 5:7,9) Mūsu prāts cīnās, lai saskaņotu šos tik ļoti pretrunīgos izteicienus, kuri abi atrodami inspirētajā Dieva Vārdā.

Savukārt Jēzus vārdus par labās acs izraušanu (Mat. 5:27–29) mēs visi attiecinām uz iekāres vadītām domām par pretēja dzimuma pārstāvi. Parādiet man kādu kristiešu sabiedrību, kas šo tekstu neinterpretē, un es jums parādīšu kristiešu sabiedrību bez acīm!

Cenšoties kaut ko iegūt no Bībeles, mēs reizē arī attīstām inspirētu materiālu interpretācijas principus. Mums visiem ir šādi principi — vienalga, vai mēs to apzināmies, vai ne.

[15] Šīs grāmatas mērķis ir aprakstīt dažus no pamatprincipiem, kas mums būtu jāievēro, interpretējot Elenas Vaitas rakstus. Kopumā tie ir tie paši principi, kas lietojami Bībeles pētīšanā, kaut gan mūsu grāmata galvenokārt aplūko māsas Vaitas rakstus. Tādēļ vairums piemēru būs no viņas darbiem, bet atbilstošās vietās esmu izmantojis arī dažus piemērus no Bībeles.

Varbūt tu joprojām domā: Bet kā tad paliek ar tām olām? Kurš no apgalvojumiem ir inspirēts padoms? Atbildu: abi. Tad tu vari turpināt jautāt: bet kurš no tiem attiecas uz mani? Tas ir atkarīgs no tavas situācijas. Mums kā atsevišķiem indivīdiem ir dažāda ķermeņa uzbūve, dažādas vajadzības un problēmas. Labs ārsts dažādiem cilvēkiem ar līdzīgām problēmām iesaka atšķirīgu ārstēšanu; tāpat rīkojas arī Dievs. Viņa padomi vienam cilvēkam var šķist pilnīgi pretēji tiem, kas doti kādam citam cilvēkam. Tādēļ arī Elenas Vaitas rakstu lasītājiem ir jādara kas vairāk, nekā vienkārši, bez domāšanas jāattiecinā viņas citāti uz dzīvi. Lasītājiem ir nevis vienkārši jālasa, bet jālasa ar izpratni un atbildības sajūtu; tiem ir nevis vienkārši jāattiecinā izlasītie padomi uz dzīvi, bet tas jādara ar izpratni un atbildības sajūtu. Par nelaimi viņas padomus (tāpat kā tas ir ar Bībeli) ir iespējams lasīt un attiecināt uz dzīvi gan bez izpratnes, gan bezatbildīgi. Grāmata Kā lasīt Elenas Vaitas rakstus centīsies vadīt mūs pie šo jautājumu atrisinājumiem, izmantojot Elenas Vaitas darbos redzamo principu piemērus, darot tos skaidrākus, un, kur iespējams, parādot, kā māsa Vaita pati interpretē savus rakstus.

Bet kā paliek ar olām? Neuztraucies. Nākamajās lappusēs mēs vēl atgriezīsimies pie olām un citiem tematiem — gan svarīgiem, gan mazāk svarīgiem. Tomēr vispirms mums jāapskata daži pamatjautājumi, lai sagatavotos Elenas Vaitas rakstu lasīšanai.

2. nodaļa

«Elenas Vaitas rakstu mērķis»

[16] Lai saprastu rakstītu darbu, vispirms jāsaprot autora mērķi un nodomi. Lasītāji, kas to neizprot, bieži izmanto darbu tā, kā tas nekad nav bijis domāts. Līdz ar to ir svarīgi saprast, ko Elena Vaita pati ir domājusi par savu lomu Septītās dienas adventistu draudzē.

Viena no vissvarīgākajām atziņām, par kuru mēs varam būt droši, ir tā, ka Elenas Vaitas raksti nekādā ziņā neieņem Bībeles vietu. “Savā Vārdā,” viņa vēsta Lielās Cīņas ievadā, “Dievs cilvēkiem ir sniedzis zināšanas, kas nepieciešamas pestīšanai. Svētie Raksti jāpieņem kā autoritatīva, nekļūdīga Viņa gribas atklāsme. Tie ir rakstura standarts, doktrīnu avots un piedzīvojumu novērtētājs. (...) Svētais Gars netika dots un arī nevar tikt dots, lai aizstātu Bībeli, jo Raksti nepārprotami pasludina Dieva Vārdu par standartu, pēc kura vērtējama katra mācība [arī E. Vaitas] un gūtā pieredze.”

Atšķirībā no dažiem, kuri sevi sauc par jauno laiku praviešiem un kuru sekotāji pret viņu rakstiem izturas kā pret trešo derību, Elena Vaita paskaidro, ka viņas loma ir “paaugstināt” Dieva Vārdu [17] un “aicināt cilvēka prātu kavēties pie tā, lai visus ietekmētu patiesības skaistā vienkāršība”.

Par savu mērķi viņa ir uzskatījusi vest cilvēkus “atpakaļ pie Vārda, kuram tie ir pārstājuši sekot”. “Rakstītās liecības,” viņa sacīja, “nav tādēļ, lai nestu jaunu gaismu, bet, lai radītu spēcīgu tās patiesības iespaidu, kas jau ir atklāta” Bībelē. Šķiet, ka visskaidrāk savu lomu Elena Vaita ir izteikusi, raksturodama savus rakstus kā “mazo

gaismu, kurai cilvēki jāved pie lielās gaismas [Bībeles]” , jo tie pievērta maz uzmanības Bībelei.

Šī izpratne ir vissvarīgākais, kas mums jāzina par Elenas Vaitas kā rakstnieces kalpošanu. Viņa pastāvīgi pievērta cilvēku uzmanību Bībelei kā kristieša dzīves autoritātei, bet nekad nepasniedza savus rakstus kā līdzvērtīgu vai no Rakstiem neatkarīgu autoritāti.

Par nelaimi daži Elenas Vaitas rakstiem ierāda tādu vietu, kāda tiem nekad nav bijusi paredzēta. Kad cilvēki šiem darbiem piešķir vairāk autoritātes nekā Bībelei vai kad tie pavada vairāk laika, lasīdami viņas rakstus nekā Bībeli, tad Vaitas raksti viņus ir aizveduši projām no Bībeles. Lasītāji, kas ievēro to, ko Elena Vaita pati ir uzskatījusi par savas misijas mērķi, nekad nepieļaus šādu kļūdu. Kas ar patiesu attieksmi lasa viņas rakstus, tas apjauš, ka šie raksti liek atgriezties pie Bībeles pētīšanas un Bībeles autoritātes.

Elenas Vaitas rakstu loma — no jauna pievērst cilvēkus Bībelei — ir cieši saistīta ar viņas misiju — palīdzēt ļaudīm izprast Bībeles principus un attiecināt tos uz savu dzīvi.

1871. gadā Elena Vaita redzēja sapni. Vidū stāvēja Bībele, kurai visapkārt viņa bija salikusi Testimonies for the Church (Liecības draudzei) sējumus. “Jūs nepazīstat Rakstus,” viņa izdzirda savu balsi, kas uzrunāja sapulcējušos. “Ja jūs pētītu Dieva Vārdu ar vēlēšanos sasniegt Bībeles standartus un kristieša pilnību, jums nebūtu vajadzīgas Liecības. Tikai tāpēc, ka jūs neesat vēlējušies iepazīties ar Dieva inspirēto Grāmatu, Viņš ir centies aizsniegt jūs ar vienkāršām, tiešām liecībām, pievēršdams jūsu uzmanību [18] Gara iedvesmotajiem vārdiem, kurus jūs esat atstājuši novārtā, un aicinādams veidot savu dzīvi pēc šīm šķīstajām, cēlajām mācībām.”

“Rakstiskās liecības,” viņa piebilda savā sapnī, “nav paredzētas, lai sniegtu jaunu gaismu, bet, lai spēcīgi uzsvērtu jau atklātās inspirētās patiesības. Cilvēka pienākumi pret Dievu un citiem cilvēkiem ir skaidri atklāti Dieva Vārdā, tomēr tikai daži no jums ir paklausīgi šai sniegtajai gaismai. Papildus gaisma nav tikusi dota, bet Liecībās Dievs ir vienkāršojis lielās patiesības, kas jau ir pasniegtas; Viņš tās cilvēkiem ir atklājis paša izraudzītā formā, lai ar tām iespaidotu un ierosinātu prātu un nevienam nebūtu ar ko attaisnoties.”

Kādā citā gadījumā viņa uzsver, ka “Dieva Vārds ir pietiekami skaidrs, lai apgaismotu pat visneuzņēmīgāko prātu un ka to spēj saprast katrs, kas vēlas. Neskatoties uz to visu, daži, kas apgalvo, ka pēta Dieva Vārdu, dzīvo pilnīgi pretēji visskaidrākajām Bībeles mācībām. Tādēļ, lai cilvēkiem vairs nebūtu atrunu, Dievs dod tiešas un skaidras liecības, likdams tiem atgriezties pie Vārda, kuram tie bija pārtraukuši sekot.”

Tiktāl esam apskatījuši divus iemeslus, kādēļ Elena Vaita rakstīja. Pirmais bija dot godu Bībelei un vest cilvēkus pie tās, bet otrs — paskaidrot lielos Bībeles principus, kas ievērojami ikdienā, lai cilvēkiem nebūtu atrunu par to, kādēļ viņi tiem neseko. Visā minētajā rakstniece ir aizrādījusi, ka cilvēkiem viņas darbi nav vajadzīgi, lai saprastu lielās glābšanas patiesības. Viņas uzdevums nebija radīt jaunas patiesības, bet gan vienkārši un ietekmīgi pasniegt jau tās, kas atrodamas Bībelē.

To pašu Elena Vaita ir apliecinājusi arī ar citiem vārdiem, rakstīdama, ka “brālis Dž. maldās, meklēdams pierādījumus, ka Liecībāssniegtā Dieva gaisma ir papildus gaisma, kas nav atrodama Dieva Vārdā, taču, tādu nostāju ieņemdams, viņš dara nepareizi. Šo metodi Dievs ir izmantojis, lai tādā veidā cilvēkus pievērstu Viņa Vārdam un radītu skaidrāku izpratni par to.”

[19] Trešais iemesls, ko Elena Vaita saskatīja savā darbā, bija norāt grēku un aicināt paklausīt Bībelei. Šis mērķis, protams, nav šķirams no diviem iepriekšējiem. “Ja ļaudis, kas pretendē būt Dieva izredzēti dārgumi,” autore uzsvēra, “paklausītu Viņa prasībām, kā tas norādīts Viņa Vārdā, tad netiktu dotas īpašas liecības, kas atgādina pienākumu, liek izjust savu grēcīgumu un domāt par to, cik bīstami ir nepaklausīt Dieva Vārdam. Sirdsapziņa ir notrulināta, jo gaisma ir atstāta un tiek nicināta.”

Ceturtais mērķis, ko Elena Vaita centās sasniegt, bija attiecināt Bībeles principus uz mūsdienām. Tas tika plaši īstenots ar sējumos *Testimonies for the Church* (Liecības draudzei) sniegtajiem daudzajiem padomiem ikdienas dzīvei, ar daudzām viņas rakstu tematiskām kompilācijām, kā arī ar grāmatām un rakstiem periodikā, kas veltīti Bībeles tēmām. Viņa sacīja, ka “Bībele ir dota praktiskiem mērķiem”. Tas pats sakāms arī par viņas pašas rakstiem. Tie nav sistemātiskās teoloģijas avots; Elena Vaita arī nepretendē uz nekļūdīga Bībeles komentētāja statusu. Gluži pretēji — šie raksti ir caurcaurēm praktiski. Norājuši grēku, tie parāda labāku ceļu, sniedz padomu praktiskajā kristīgajā dzīvē un vērš uzmanību uz to, kā ikdienā īstenot Bībeles principus.

Elenas Vaitas raksti ne tikai ved mūs pie Bībeles, izceļ Bībeles principus, norāj grēku un sniedz padomus ikdienā, bet arī parāda vienīgo cilvēces grēka problēmas atrisinājumu. Tie sniedz mierinājumu, vedot lasītāju pie Jēzus, liekot izjust Dieva mīlestību un atklājot pestīšanas plānu kā vienīgo cerību kritušajai pasaulei. Viņas raksti akcentē daudzus Bībeles apsolījumus par dzīvību, kalpošanu, nāvi, augšāmcelšanos, kalpošanu Debesīs un Jēzus, Pestītāja, otro atnākšanu. Tādējādi mēs šeit varam gūt Bībeles sniegto mierinājumu un cerību. Šīs tēmas spilgtākie darbi ir *Steps to Christ* (Ceļš pie Kristus) un *The Desire of Ages* (Laikmetu ilgas), taču cerību un mierinājumu mēs varam gūt visos viņas darbos. Parādīdama godu Bībelei, viņa pastāvīgi izceļ Jēzu un ticību Viņam kā cilvēces vienīgajai cerībai.

[20] Pēdējais Elenas Vaitas rakstu mērķis, kuru mēs aplūkosim, ir šāds: Dievs tos ir devis, lai sagatavotu ļaudis Zemes vēstures pēdējām dienām. Tādas grāmatas kā *The Great Controversy* (Lielā cīņa) akcentē tos Bībeles jautājumus, ar kuriem būs jāstāpjas pēdējo dienu ļaudīm. Visa Elenas Vaitas kalpošana ne tikai tiecas atgādināt Jēzus nākšanu “Debess padebešos”, bet arī sniegt padomus par vajadzīgo sagatavošanos šai dienai. Šajā ziņā viņas rakstos atbalsojas Kristus vārdi, kas savus ļaudis aicina būt gataviem (sk. Mat. 24:36–25:46), jo šai dienai jānāk drīz (sk. Atkl. 22:20). Tomēr arī tad, kad Elena Vaita centās gatavot savus lasītājus Kristus nākšanai, viņa tos nepārtraukti pievērsa Bībelei. Grāmatā *The Great Controversy* varam lasīt: “Lielajā pēdējā cīņā nepastāvēs neviens cits, kā tikai tie, kas ir patvērušies Bībeles cietoksnī.” (593., 594. lpp.) Rakstniece nekad nav pārstājusi paaugstināt Dieva Vārdu un pievērst tam cilvēku uzmanību.

Šajā nodaļā atzīmējām Elenas Vaitas atkārtoti pausto viedokli, ka viņas darbi ir pakļauti Bībelei, ka tie palīdz ticīgajiem labāk saprast Dieva Vārdu un aicina tam paklausīt. Šāda pakārtota loma nebūt nenozīmē, ka Elena Vaita savos darbos nesaskatītu dievišķu autoritāti.

Gluži pretēji, rakstniece vairākkārt uzsvērusi, ka viņas padomiem ir dievišķa autoritāte. Piemēram, viņa raksta: “Visiem, kas lasījuši Liecības, es saku: Dievs ir devis vēsti saviem ļaudīm, un Viņa balss būs dzirdama, vienalga, vai jūs tajā klausāties, vai ne. (..) Jums jāsniedz atskaite Debesu Dievam, kurš ir sūtījis šos brīdinājumus un pamācības, lai noturētu savus ļaudis uz pareizā ceļa.”

Vēl kāds citāts: “Jūs varētu teikt, ka viss tikko teiktais ir tikai vēstule. Jā, tā ir vēstule, taču Svētais Gars man ir licis pasniegt jums to, ko Viņš man ir parādījis. Vēstulēs, kuras es rakstu un liecībās, ar kurām es jūs uzrunāju, es pasniedzu jums to, ko man ir pasniedzis Kungs.”

Elena Vaita skaidri apzinājās savu pravieša aicinājumu un uzdevumu vadīt Dieva ļaudis ar savām runām un rakstiem. Viņa stingri ticēja, ka ar viņas balss un spalvas starpniecību Dievs ir runājis tieši tāpat kā caur Bībeles praviešiem.

3. nodaļa

«Elenas G. Vaitas raksti un Bībele»

[21] Šis virsraksts tev droši vien liek domāt par iepriekšējās nodaļas saturu. Tev taisnība! Mēs apspriežam sevišķi svarīgu tematu, bez kura nav iedomājama saprātīga pieeja Elenas Vaitas rakstiem un izpratne par tiem. Ja cilvēki ir pārpratuši Elenas Vaitas dāvanas attiecības ar Bībeli, tad viņi ir pieļāvuši vislielāko kļūdu attiecībā uz viņas rakstiem un pārpratuši šīs dāvanas nozīmi savā dzīvē un draudzē, kā arī nopietni pārpratuši Elenas Vaitu vispār. Tādēļ esam spiesti veltīt vēl dažas lappuses, pārbaudot Elenas Vaitas attieksmi pret Rakstiem.

Vispirms jāuzsver, ka mīsis Vaita negribēja, lai cilvēki viņu padarītu par lielāko autoritāti savā dzīvē. “Mūsu pamats ir Bībele, un mēs ticam tai,” viņa rakstīja 1894. gadā. “Nekādā gadījumā neviens cilvēks vispirms nav jāiepazīstina ar Liecībām, aizsteidzoties priekšā Bībelei.” Šajā pašā gadā viņa puda līdzīgu nostāju pret sludināšanu sapulcē. “Uzstājoties,” viņa rakstīja, “neuzsveriet un necitējiet to, ko rakstījusi māsa Vaita, lai tādā veidā pamatotu savus uzskatus. Tas nevairo ticību liecībām. Miniet skaidrus pierādījumus no Dieva Vārda. Visspēcīgākā liecība, ko vien jūs cilvēkiem varat pasniegt ir — “tā saka tas Kungs”. [22] Lai neviens nemācās uzlūkot māsu Vaitu, bet gan vareno Dievu, kurš ir pamācījis māsu Vaitu.”

Uzrunājot 1901. gada Ģenerālkonferences vadītājus, kuri bija sapulcējušies, lai spriestu par draudzes reorganizāciju, Elena Vaita tos aicināja par primāro autoritāti uzskatīt Bībeles principus, nevis viņas aicinājumus un vārdus. Šajā svarīgajā uzrunā viņa konfesijas vadītājiem sacīja: “Nolieciet sānis māsu Vaitu. Nekad mūžā necitējiet manus vārdus, pirms jūs nespējat paklausīt Bībelei. Kad jūs būsit padarījuši Bībeli par savu ēdienu un dzērienu un tās principus ieauduši savā raksturā, jūs labāk zināsit, kā saņemt padomu no Dieva. Šodien jūsu priekšā es paaugstinu šo dārgo Vārdu.

Neatkārtojiet to, ko esmu teikusi, sacīdami: māsa Vaita ir teikusi tā un māsa Vaita ir teikusi tā. Noskaidrojiet, ko saka tas Kungs, Israēla Dievs, un tad dariet, kā Viņš pavēl.”

Šie vārdi nenozīmē, ka Elenai Vaitai nav nekas sakāms par minētajiem tematiem. Tie arī neliek saprast, ka ir nepareizi ieskatīties Viņas rakstos, lai meklētu padomu, vai arī, ka tiem nav autoritātes. Tikko minētie citāti skar prioritātes jautājumu. Daži Elenai Vaitai piešķir lomu, kuru viņa pati nekad nav vēlējusies uzņemties. Viņas uzdevums bija pievērst uzmanību Bībelei, nevis ieņemt tās vietu. Tie, kas apkopo desmitiem Vaitas citātu par kādu tematu, bet neizmanto Bībeli, nav viņas sekotāji, lai arī cik “uzticīgi” tie sev neliktos. Šie ļaudis dodas virzienā, kurš pretējs viņu izraudzītajam vadonim. Elena Vaita pastāvīgi veda cilvēkus pie Bībeles kā pie visaugstākās autoritātes jebkurā kristīgās dzīves sfērā.

Džeimss Vaita, viņas vīrs, tāpat arī citi agrīnie adventisma vadītāji, ieņēma tādu pašu nostāju. 1847. gadā pirmo reizi tika publicēts raksts, kurā Džeimss Vaita atklāti pauda savu attieksmi pret Elenas dāvanu. Viņš rakstīja, ka “Bībele ir pilnīga, nevainojama atklāsmē. Tā ir mūsu ticības un dzīves vienīgā mēraukla. Taču tas nav iemesls, kādēļ šajās pēdējās dienās Dievs sava Vārda papildīšanos nevarētu parādīt sapņos un atklāsmēs — saskaņā ar Pētera liecību. (sk. Ap. d. 2:17–20; Joēla 3:1–4) Patiesas atklāsmes [23] mums ir dotas, lai vestu pie Dieva un Viņa rakstītā Vārda, bet tās liecības, kas sludina jaunu ticības un dzīves mērauklu, kura nav saistīta ar Bībeli, nevar būt nākušas no Dieva un ir jānoraida.”

Mēs redzam, ka šis apgalvojums ir līdzsvarots; tam sekoja vairāki pirmie adventistu vadītāji. Galvenā doma ir tāda, ka Bībelei pieder visaugstākā autoritāte, taču šī grāmata rāda, ka Zemes vēstures noslēgumā Dievs sūtīs atklāsmes un Gara dāvanas, lai gala laika krīzes brīžos vērstu savus ļaudis atpakaļ pie Bībeles. Līdz ar to Džeimss Vaita parādīja, ka Joēla 3:1–4 aprakstītais pravietojums, kuru Pēteris lietoja Vasarsvētku uzrunā Ap. d. 2. nodaļā, vēl nav sasniedzis savu galējo papildījumu. Laika beigās Dievs vēlreiz sūtīs savu Garu, un “jūsu dēli un jūsu meitas pasludinās nākamās lietas”. Vaita citēja arī 1. Tes. 5:19–21, kur Pāvils saka: “Neapslāpējiet Garu; neniciniet pravietošanu; pārbaudiet visu; kas labs, to paturiet!” un Jes. 8:20, kur varam lasīt: “Pie bauslības un liecības! Ja tie nerunā saskaņā ar šo vārdu, tad tas tāpēc, ka viņos nav gaismas.” (KJV)

Džeimss Vaita un citi agrīnie septītās dienas adventistu draudzes vadītāji neapšaubīja Bībeles mācību, ka Dievs pēdējās dienās sniegs praviešu dāvanu un ka, izmantojot tādus Bībeles kritērijus kā Jes. 8:20 un Mat. 7:15–20, katra pienākums būs pārbaudīt, vai tie, kas sevi sauc par praviešiem, tādi ir. Adventistu vadītāji nešaubījās arī par to, ka ticīga cilvēka dzīvē jebkurai šādai dāvanai ir jābūt pakļautai Bībelei, un, ja tās netika pakļautas Bībelei, tad tika uzskatīts, ka tās tiek lietotas nepareizi.

Tā Džeimss Vaita 1851. gadā varēja rakstīt, ka “katrai Gara dāvanai ir sava vieta. Bībele ir mūžīgā klints. Tā ir mūsu ticības un dzīves mēraukla.” Viņš turpināja, apgalvodams — ja visi kristieši būtu pietiekami čakli un godīgi, tad visus savus pienākumus tie spētu izlasīt pašā Bībelē. “Bet,” Džeimss piebilda, “tā kā stāvoklis ir pilnīgi pretējs, un tāds tas ir bijis vienmēr, Dievs saviem grēcīgajiem ļaudīm ir parādījis lielu žēlastību, Evaņģēlija draudzei sniegdams tādas dāvanas, kas labo mūsu kļūdas un ved mūs pie Viņa dzīvā Vārda. Pāvils saka, ka tās ir paredzētas, [24] “lai

svētos sagatavotu kalpošanas darbam, (..) līdz kamēr mēs visi sasniegsim vienību Dieva Dēla ticībā”. (Ef. 4:12,13) Tā kā draudze ir nepilnīga, tad tai ir ārkārtēja vajadzība pēc Gara dāvanām, bet Dievam savukārt tā ir iespēja šīs dāvanas dot.

Tāpēc katram kristietim Bībele ir jāuzskata par savas ticības un pienākumu pilnīgu standartu. Viņam ir dedzīgi jālūdz, lai Svētais Gars palīdz atrast Rakstos visu patiesību un visus uzticētos pienākumus. Kristietim nav atļauts novērsties no Rakstiem, lai par savu pienākumu uzzinātu ar kādas dāvanas starpniecību. Mēs uzskatām, ka tieši tajā brīdī, kad cilvēks to dara, viņš ir piešķīris dāvanām nepareizu lomu un ieņēmis ārkārtīgi bīstamu nostāju. Dieva Vārdam ir jābūt pašā priekšā, un draudzei uz to jāraugās kā uz vadoni, kā uz gudrības avotu, lai mācītos no tā “katram labam darbam”. Tomēr, ja daļa draudzes nomaldās no Bībeles patiesībām, kļūst vāja, slima un ganāmpulks sāk izklīst, tā ka Dievam šķiet nepieciešams izmantot Gara dāvanas, lai pamācītu, liktu atdzimt un dziedinātu tos, kas nomaldījušies, mums vajadzētu ļaut Viņam darboties.”

Līdzīgi 1868. gadā Džeimss Vaitis brīdināja ticīgos, lai tie “ļauj Gara dāvanām nostāties īstajā vietā draudzē. Dievs tās nekad nav nolīcis pašā priekšā un nav pavēlējis mums sekot tām, kad ejam pa taisnības taku un esam ceļā uz Debesīm. Viņš ir izcēlis savu Vārdu. Vecās un Jaunās Derības Raksti ir cilvēka spīdeklis, kas apgaismo ceļu uz valstību. Sekojiet tiem. Bet, ja jūs nomaldīsities no Bībeles patiesības un ja jums draudēs bojāeja, iespējams, ka Dievs īstajā brīdī [ar Gara dāvanu starpniecību] pamācīs jūs un no jauna pievērsīs Bībelei.”

No tā varam secināt, ka Džeimsa un Elenas uzskati par viņas garīgās dāvanas attiecībām ar Bībeli saskanēja. Šī nostāja atspoguļoja arī citu agrīno septītās dienas adventistu vadītāju uzskatus. Par šo tematu būtu grūti izteikties vēl skaidrāk, nekā to ir izdarījis Džeimss Vaitis.

Šajā sakarā ir svarīgi atzīt, ka Elena Vaita, viņas vīrs un citi adventistu vadītāji, ticēdami, ka viņas pravieša dāvana ir pakļauta Bībelei, nebūt neuzskatīja, ka tā ir mazāk inspirēta nekā Bībeles grāmatu sarakstītāju dāvanas. Gluži pretēji, viņi ticēja, ka tā pati autoritatīvā Balss, kura runā [25] ar Bībeles praviešu starpniecību, ir uzrunājusi arī viņu.

Šeit saskatāms pilnīgs līdzsvars. Kaut arī adventisti uzskatīja, ka Elenas Vaitas inspirācijai ir tikpat dievišķa izcelsme kā Bībeles sarakstītāju inspirācijai, viņi mūsu Vaitu nevērtēja kā līdzvērtīgu autoritāti. Tie uzskatīja, ka viņas autoritāte ir atvasināta no Bībeles un tāpēc tā nevar būt tāda pati.

Tā mēs nonākam pie secinājuma, ka viņas autoritāte nerunā pretī Bībelē pasniegtajām patiesībām, nedz arī pārsniedz to robežas. Kā Elena Vaita pati ir teikusi, “rakstisko liecību uzdevums nav sniegt jaunu gaismu, bet spēcīgi iespaidot cilvēku sirdis ar tām patiesībām, kas jau ir atklātas [Bībelē]. (..) Liecībās nav sniegtas papildus patiesības, bet Dievs ar Liecību starpniecību ir vienkāršojis lielās patiesības, kas jau ir dotas.”

Diemžēl daži nepievērš uzmanību ierobežojumiem, ko Elena Vaita pati ir minējusi savos rakstos. Šādi cilvēki, pielietodami nepareizas interpretācijas metodes (par kurām šajā grāmatā vēl runāsim) un likdami nepareizu uzsvaru, izgrūž viņas domas ārpus Rakstu pasaules. Šo cilvēku “jaunā” un “progresīvā” gaisma dažkārt ir ne tikai

pretrunā ar Bībeli, bet arī nesaskan ar pamatierobežojumiem, kādus Elena Vaita pati ir noteikusi savu rakstu izmantošanai. Mūsu vienīgā drošība ir lasīt viņas darbus, ņemot vērā Bībeles kontekstu. Mēs pareizi darām, ja uzmanāmies no Elenas Vaitas citātu izmantošanas, lai uzsvērtu mācības, kuras nevaram skaidri saskatīt Rakstos. Mums arī jāatceras, ka viss, kas vajadzīgs pestīšanai, jau ir atrodams Bībelē.

Pirms noslēdzam tematu par Elenas Vaitas attiecībām ar Bībeli, mums jāaplūko vēl kāds jautājums. Daži adventisti uzskata Elenu Vaitu par nekļūdīgu Bībeles komentētāju un domā, ka viņas raksti ir lietojami, lai izšķirtu neskaidrus jautājumus Bībelē. Tā viens no mūsu konfesijas pazīstamākajiem redaktoriem 1946. gadā žurnālā *Review and Herald* (Pārskats un Vēstnesis) rakstīja, ka “Elenas Vaitas darbi ir apjomīgs komentārs Rakstiem”. Viņš turpināja, uzsvērdams, ka šie komentāri nelīdzinās citiem, jo tie ir “inspirēti komentāri, kas uzrakstīti Svētā Gara vadībā, tādēļ tie ieskaitāmi atsevišķā, īpašā kategorijā, kura ir daudz augstāka par visiem citiem komentāriem”.

[26] Kaut arī Elena Vaita apgalvoja, ka raksta no izdevīgām pozīcijām, jo viņu ir apgaismojis Svētais Gars, Kunga vēstnese nepieprasīja, lai mēs izmantotu viņas darbus kā galavārdu Rakstu nozīmes noteikšanā. Taču A. T. Džounss, 1894. gadā rakstīdams par Elenas Vaitas darbu nozīmi, tos ir nosaucis par “nekļūdīgiem” Bībeles komentāriem. Viņš uzskatīja, ka pareiza Elenas Vaitas darbu izmantošana ir “Bībeles pētīšana ar to starpniecību”. Šāda pieeja, pēc viņa domām, “dara mūs spēcīgus Rakstu pazīšanā”. Džounsa ieteikums ir ietekmējis daudzus divdesmitā gadsimta adventistus.

Šeit noteikti jāpiebilst, ka Elena Vaita bija pret to, lai viņas rakstus izmantotu kā nekļūdīgus komentārus. To ilustrē divi piemēri jeb divas viņas atbildes uz strīdiem par vārda bauslība nozīmi vēstulē galatiešiem un vārda dienišķais nozīmi Daniēla grāmatas 8. nodaļā. Šie teoloģiskie strīdi starp vadošajiem konfesijas domātājiem ilga gandrīz trīsdesmit gadus.

Abu strīdu degpunktā bija minēto Bībeles rakstvietu interpretācijas, kuras it kā sniegusi Elena Vaita. Kā liecina daži viņas darbu lasītāji, kādā no 1850. gados rakstītajām liecībām galatiešu vēstulē sastopamais vārds bauslība esot skaidrots kā ceremoniālā bauslība. Šiem cilvēkiem tas bija dzelzs pierādījums par attiecīgā izteiciena nozīmi. Tomēr viņu risinājumā bija kāda problēma — minētā liecība bija pazudusi, tādēļ arī viņu “pierādījums” vairs nebūt nebija izšķirošs.

Elenas Vaitas atbilde uz šo teoloģisko strīdu bija izprotoša. 1888. gada 24. oktobrī Mineapolisas ģenerālkonferencē cīņas gara pārņemtajiem delegātiem viņa sacīja, ka Dievs ar nolūku ir licis pazust 1850. gados rakstītajai liecībai, kurā viņa bija izšķīrusi strīdu vienreiz un uz visiem laikiem. “Dievam,” viņa sacīja, “šeit ir savs mērķis. Viņš vēlas, lai mēs pievēršamies Bībelei un atrodam pierādījumus tur.” Jeb, citiem vārdiem sakot, Elenai Vaitai vairāk interesēja tas, ko par šo jautājumu saka Bībele, nevis tas, ko viņa pati bija rakstījusi.

Tomēr delegātiem bija viņas izdotā grāmata *Sketches From the Life of Paul* (Īss Pāvila dzīves apraksts, izdota 1883. g.), pēc kuras šķita, ka viņas “interpretācijas zīmogs” nepārprotami ir uzspiests ceremoniālajai bauslībai.

[27] Kā Elena Vaita reagēja uz šādu viņas rakstu izmantošanu? Tajā pašā dienā, kad kāds minētās grāmatas citātu bija izmantojis par argumentu, viņa sacīja delegātiem: “Es nevaru izlemt, kādu nostāju ieņemt [galatiešu vēstules jautājumā], pirms neesmu šo problēmu izpētījusi.” Īsi sakot, viņa noraidīja to cilvēku pieeju, kuri viņu uzskatīja par nekļūdīgu komentētāju. Visas atbildes būtība redzama šajā delegātiem adresētajā teikumā: “Ja jūs, uz ceļiem nometušies, pētīsiet Rakstus, tad jūs tos pazīsiet un ikviena priekšā spēsiet aizstāvēt to cerību, kas ir jūsos.”

Tādu pašu nostāju misis Vaita puda arī pēc 20 gadiem, kad izcēlās strīds par vārda dienišķais nozīmi Daniēla grāmatas 8. nodaļā. Tie, kas šajā cīņā aizstāvēja agrāko interpretāciju, uzskatīja, ka jaunā interpretācija graus konfesijas teoloģiju, jo Elenas Vaitas grāmata *Early Writings* (Agrīnie raksti) atbalsta adventistu tradicionālo interpretāciju. Vecās interpretācijas aizstāvju līdera viedoklis bija, ka izveidotā uzskata maiņa varētu graut Elenas Vaitas autoritāti. Savas domas par viņas darbu attiecībā ar Bībeli šis cilvēks izteica ļoti skaidri: “Šāda veida izteicienu nozīme mums ir jāmeklē ar Praviešu Gara [t. i., Elenas Vaitas rakstu] palīdzību. (...) Tādēļ arī Praviešu Gars ir nācis pie mums. Visi jautājumi” ir jārisina šādā veidā .

Tādam argumentam Elena Vaita nepiekrīta. Viņa lūdza neizmantot viņas rakstus, lai atrisinātu šo jautājumu. “Es lūdzu mācītājus H., Dž. un citus mūsu vadošos brāļus neatsaukties uz maniem rakstiem, lai pamatotu savus uzskatus par vārda dienišķais nozīmi. (...) Es nevaru piekrist, ka kādi no maniem rakstiem tiek izmantoti kā pierādījums šajā jautājumā. (...) Es neesmu saņēmusi nevienu norādījumu par šo tēmu.”

Tādējādi abos strīdos — par vārda dienišķais nozīmi un vārda bauslība nozīmi vēstulē galatiešiem — Elena Vaita parādīja attieksmi, ka viņas rakstīto nedrīkst izmantot tā, it kā viņa būtu nekļūdīga Bībeles teksta komentētāja.

Arī V. K. Vaitis mums sniedz interesantu ieskatu jautājumā par savas mātes attiecībām ar Bībeli. “Daži no mūsu brāļiem,” viņš raksta, “ir ļoti pārsteigti un vīlušies par to, [28] ka mana māte neraksta neko izšķirošu, kas beidzot pieliktu punktu strīdam par vārdadienišķais nozīmi. Brīžiem arī es to gaidīju, taču, sapratis, ka Dievs šo jautājumu nevēlas atrisināt ar savas vēstneses starpniecību, es arvien vairāk pārliecinājos, ka Viņš vēlas, lai mēs veicam rūpīgu Bībeles un vēstures pētījumu, līdz pilnīgi noskaidrojam šo jautājumu.”

Nevienam nevajadzētu mulsināt tam, ka Elena Vaita ir atteikusies būt nekļūdīga Bībeles komentētāja. Šādu lomu viņa nekad pagātnē nav uzņēmusies, bet vienmēr ir likusi saprast, ka cilvēkiem pašiem ir jāpēta Bībele. Viņas nostāja nekad nav bijusi: “Ļaujiet manizskaidrot jums, ko saka Bībele.” Nostāties starp cilvēkiem un Bībeli — to Elena Vaita nevēlējās nekādā ziņā.

Šo tēmu ļoti veiksmīgi ilustrē Fricis Gajs: “Ja es ar pirkstu parādu uz griestiem un saku: “Skatieties!”, es negribu, lai jūs skatītos uz manu pirkstu. Es gribu, lai jūs skatāties, kur mans pirksts rāda. Turklāt, ja jūs tomēr skatāties uz manu pirkstu, es varu būt pilnīgi pārliecināts, ka neesat sapratuši mani.” Tas pats sakāms par Elenu Vaitu. Viņa nepārtraukti vērsa savus lasītājus pie Bībeles, taču nekad necentās pateikt galavārdu Rakstu nozīmes izskaidrošanā. Pat savos darbos viņa ne vienmēr pasniedza vienu un to pašu mācību vai izskaidrojumu no vienas un tās pašas rakstvietas.

Tie, kas tiecas padarīt Eleni Vaitu par nekļūdīgu Bībeles komentētāju, īstenībā noraida viņas pašas padomus un apgriež otrādi viņas vārdus, padarīdami viņu par lielo gaismu, kura paskaidro mazo gaismu — Bībeli. Roberts Olsons, bijušais Elenas G. Vaitas Īpašuma fonda direktors, veiksmīgi apraksta problēmas, kas ir neizbēgamas, ja Vaitas darbus uzskatām par nekļūdīgiem Bībeles komentāriem: “Uzņemties individuālu pilnīgu Bībeles izskaidrojumu kontroli īstenībā nozīmētu celt sevi augstāk par Bībeli. [29] Būtu kļūda pat apustuli Pāvilu uzskatīt par visu pārējo Bībeles sarakstītāju pilnīgu interpretētāju. Šādā gadījumā galīgā autoritāte piederētu Pāvilam, nevis visai Bībelei.” Mūsu vienīgā drošība ir ļaut, lai Bībeles grāmatu sarakstītāji uzrunā mūs paši. Tas pats sakāms par Eleni Vaitu. Lasi katra autora darbā viņa domu, ņemot vērā tās kontekstu.

Olsons pieskārās vēl kādam ļoti svarīgam jautājumam, rakstīdams, ka “Elenas Vaitas darbi pamatā ir homilētiski vai evaņģēliski nevis stingri ekseģētiski.” Hauards Māršals palīdz šo domu risināt nedaudz tālāk, norādīdams, ka “eksegēze ir Bībeles pētīšana (...), kuras mērķis ir noteikt, ko tieši kāds no Bībeles sarakstītājiem ir centies pateikt saviem sākotnējiem lasītājiem”, bet “ekspozīcija ir Bībeles pētīšana, kuras mērķis ir noteikt, ko Bībele saka mums” .

Varbūt tu domā: Kāds tam sakars ar Elenas Vaitas attiecībām ar Bībeli? Gluži vienkāršs. Elena Vaita nepārtraukti aicināja savus lasītājus pētīt Bībeli un atrast tās sarakstītāju sākotnējo domu (veikt ekseģēzi). Turklāt viņa pastāvīgi attiecināja Rakstu principus uz savas dzīves laiku un vietu (veica ekspozīciju). Abos gadījumos, kā rakstniece pati to teikusi, viņa ir bijusi “mazā gaisma, kas ved cilvēkus pie lielās gaismas” . Ar to viņa negribēja teikt, ka viņai ir zemākas pakāpes inspirācija nekā Bībeles grāmatu sarakstītājiem, bet gan, ka viņas rakstu nolūks ir vest cilvēkus pie Bībeles.

Mēs ņemām vērā svarīgo brīdinājumu par to, ka nedrīkstam padarīt Eleni Vaitu par nekļūdīgu Bībeles komentētāju un aplūkojam domu, ka galvenokārt viņa ir rakstījusi homilētiski nevis ekseģētiski, taču jāpiebilst, ka dažkārt viņa tomēr ir runājusi par teksta ekseģētisko nozīmi. Kuri viņas komentāri pēc rakstura ir ekseģētiski, tas mums jānosaka pēc šo komentāru konteksta Vaitas darbos saistībā ar Bībeles rakstvietām un šo rakstvietu kontekstu. Minēto principu veiksmīgi izskaidrojis Olsons: “Pirms apgalvojam, ka Elena Vaita doto rakstvietu interpretē ekseģētiski, mums ir jābūt pilnīgi pārliecinātiem par to, kā viņa šo tekstu lieto.”

4. nodaļa

«Oficiālās un neoficiālās kompilācijas»

[30] Vai esam izdarījuši kļūdu, apkopodami Elenas Vaitas domas par dažādiem tematiem grāmatās? Vai, izceļot citātu pēc citāta un atraujot tos no konteksta, nav viegli zaudēt kopainu un tās principus?

Tie ir labi jautājumi. Es tos saņēmu jautājumiem un atbildēm atvēlētajā laikā nedēļas nogalē noturēto lekciju beigās, kad vietējā draudzē biju runājis par Elenas Vaitas

rakstu lasīšanu. Tādus jautājumus mēs īpaši aplūkosim šajā nodaļā un no dažādiem aspektiem tiem pieskarsimies arī citur šajā grāmatā.

Pirmais, kas, runājot par kompilācijām, mums būtu jāņem vērā, ir tas, ka tās radušās un izveidotas Elenas Vaitas rakstiskās kalpošanas pašā aktīvākajā posmā. Dažas tematiskās kompilācijas, piemēram, Counsels to Parents, Teachers, and Students (Padomi vecākiem, skolotājiem un audzēkņiem), un Gospel Workers (Evaņģēlija darbinieki) tika pabeigtas autores mūža laikā. Turklāt Testimonies for the Church (Liecības draudzei) deviņos sējumos tika apkopotas no viņas vēstulēm un manuskriptiem. Tas vēl nav viss. Pat tādas skaistas grāmatas kā Steps to Christ (Ceļš pie Kristus) un The Desire of Ages (Laikmetu ilgas) daļēji uzskatāmas par kompilācijām. Piemēram, lai sagatavotu grāmatu Ceļš pie Kristus, Elenas Vaitas sekretāre pārskatīja visus viņas iepriekšējos rakstus periodikā, vēstules un citus manuskriptus, izvēloties materiālus, ko varētu izmantot jaunajā grāmatā. Protams, šos izvilkumus un to sakārtojumu Elena Vaita pati redzēja un apstiprināja. [31] Viņa arī pievienoja svaigus materiālus, kur tas bija vajadzīgs, un izdarīja labojumus, lai nolīdzinātu grāmatas “negludumus”.

Ir svarīgi atzīt, ka misis Vaita nekādā ziņā nebija vēlējusies, lai kompilēšana tiktu pārtraukta līdz ar viņas nāvi. Pārkāpjot zināmam gadu sliksnim, viņa saprata, ka sava mūža laikā noteikti nespēs visu uzrakstīto iekļaut grāmatās. Savā testamentā viņa rakstīja, ka Vaitas Īpašuma fonda pilnvarotie būs atbildīgi par “manu manuskriptu kompilāciju iespiešanu”.

Kādā citā vietā viņa ir rakstījusi: “Šajās pēdējās dienās mūsu ļaudis ir saņēmuši gaismas pārpilnību. Vienalga, vai mana dzīve turpināsies, vai ne, mani raksti runās nepārtraukti, un tie darbosies līdz pat laika beigām. Mani raksti ir saglabāti birojā, un, kaut arī es vairs nedzīvošu, šie vārdi, kurus man devis Kungs, aizvien dzīvos un uzrunās cilvēkus.”

Pirms turpinām aplūkot kompilāciju tēmu, būtu labi definēt terminoloģiju. Tās Elenas Vaitas grāmatas, kuras mēs saucam par kompilācijām, parasti sastāv no liela skaita īsu citātu par attiecīgo tematu, kas sakārtoti loģiskā secībā un apkopoti nodaļās. Tās ir tā saucamās “oficiālās” kompilācijas, kuras izveidojuši Vaitas Īpašuma fonda darbinieki. Šajā kategorijā ietilpst Child Guidance (Bērnu audzināšana), kā arī Counsels on Diet and Foods (Padomi par diētu un uzturu). Skaidrības labad tādus darbus šajā grāmatā sauksim par tematiskajām kompilācijām.

Tematiskās kompilācijas ir sevišķi vērtīgas, jo tās ir enciklopēdiskas, t. i., tās cenšas apkopot vienuviet visus svarīgākos misis Vaitas materiālus par attiecīgo tematu. Tā ir vieta, kur ieskatīties, ja vēlamies uzzināt Elenas Vaitas domas par tādām atšķirīgām tēmām kā dzīvesbiedra izvēle, iekāres savaldīšana vai sabatskola kā dvēseļu mantošanas līdzeklis.

Viens tematisko kompilāciju trūkums ir tas, ka tās neizbēgami atrauj citātus no vēsturiskā un literārā konteksta. Tas ir svarīgi, jo konteksts parasti palīdz lasītājam pilnīgāk izprast autora sākotnējo domu un [32] vispārējo nozīmi. Lai mazinātu šo trūkumu un sniegtu pieeju kontekstam, visās oficiālajās kompilācijās, kuras izdotas kopš misis Vaitas nāves, aiz katra citāta ir norāde uz tā avotu. Šīs grāmatas tālākās nodaļas palīdzēs atrisināt dažas tematisko kompilāciju interpretācijas problēmas.

Pretstats tematiskajām kompilācijām, kuras sastāv no īsiem, enciklopēdiskas formas citātiem un atsauksmēm, ir izdevumi, ko lielākā daļa cilvēku uzskata par Elenas Vaitas “grāmatām”. Šajā kategorijā ietilpst tādi darbi kā Patriarchs and Prophets (Sentēvi un pravieši) un Christ’s Object Lessons (Kristus līdzības). Kā jau iepriekš minēju, arī tās radušās, kompilējot Elenas Vaitas iepriekš sarakstītos materiālus, taču to priekšrocība ir Elenas Vaitas līdzdalība darba izveidē. Viņa pēc vajadzības varēja uzrakstīt papildus materiālus un pārveidot jau esošos, lai panāktu vēlamo rezultātu. “Grāmatu” priekšrocība, protams, ir arī tā, ka viss materiāls ir pieejams pilnīgākā kontekstā.

“Pusceļā” starp tematiskajām kompilācijām un Elenas Vaitas jau pieminētajām grāmatām ir tādi darbi kā Testimonies for the Church (Liecības draudzei), Selected Messages (Izmeklētas vēstis) un Fundamentals of Christian Education (Kristīgās audzināšanas pamati). Parasti šie darbi sastāv no citātiem veselās nodaļas garumā un tādēļ sniedz vairāk informācijas par kontekstu nekā tematiskās kompilācijas.

Tādas kompilācijas kā Liecības draudzei Elena Vaita sāka izdot, tiklīdz saprata, ka padomi, ko Dievs ar viņas starpniecību devis atsevišķiem cilvēkiem atsevišķās situācijās, noderētu arī daudziem citiem cilvēkiem citās situācijās. 1868. gadā viņa rakstīja: “Tā kā brīdinājumi un pamācības, kas sniegti liecībās individuālos gadījumos, ir tikpat saistoši arī citiem, kuri nav šādā, īpašā veidā minēti, es jutu, ka mans pienākums ir personiskās liecības publicēt draudzes vajadzībām.” Tematisko kompilāciju rašanās ir tikai šī procesa turpinājums. Tā mēs varam redzēt jaunas papildus kompilācijas, kas izdotas pēc Elenas Vaitas nāves un kas turpina viņas mūža laikā iesākto.

Tomēr kompilācijām, kas izdotas kopš 1915. gada, ir trūkumi, [33] kādi nepiemīt tām, kuras izdotas pirms misis Vaitas nāves, jo autore vairs nevarēja sākumā minētās kompilācijas pārskatīt un rediģēt. Tas Vaitas Īpašuma fondam ir uzlicis obligātu pienākumu izstrādāt rūpīgas vadlīnijas un redakcionālo procesu, kas dara visu, lai nodrošinātu uzticīgu Elenas Vaitas padomu pasniegšanu, katrā grāmatā atspoguļojot autorei sākotnējo domu un izteicienu nozīmi.

Par nožēlu jāatzīst, ka atsevišķi cilvēki vai interešu grupas, kam rūp viens vai otrs jautājums un kas vēlas izmantot Elenas Vaitas autoritāti, lai pamatotu savus secinājumus, parasti nav strādājuši ar tik rūpīgu pieeju.

Vēl sava mūža laikā misis Vaitai sagādāja rūpes tie, kas bija radījuši savas, neatkarīgas viņas atziņu kompilācijas. Kunga vēstnesi nogurdināja šie nelūgtie “palīgi”, kaut arī starp tiem bija pat uzticami cilvēki un cilvēki ar vislabākajiem motīviem. “Daudzi no mūsu pašu ļaudīm,” autore rakstīja 1894. gadā, “sūta man vēstules, ar dedzīgu apņēmību lūgdami atļauju izmantot manus darbus, lai pastiprināti uzsvērtu kādu jautājumu, kuru tie vēlas pasniegt, tādā veidā radot dziļu iespaidu.

Protams, daži no šiem jautājumiem ir tā vērti, lai par tiem runātu, bet es neriskēju dot atļauju šādā gadījumā izmantot manas liecības; es nevēlos, lai lieta, kas pati par sevi ir laba, tiek pasniegta tā, kā šie rakstītāji iesaka.

Iespējams, kaut gan arī par to man būtu jāpārlicinās, ka šie cilvēki savus iecerētos pasākumus būtu spējīgi noorganizēt pieņemamā veidā, tomēr es neuzdrīkstos dot ne

mazāko atļauju lietot manus rakstus tā, kā viņi vēlas. Uzņemoties kaut ko tādu, ir jāņem vērā vairāki apsvērumi, jo, lietojot liecības, lai atbalstītu tematu, kas ietekmējis kāda cilvēka prātu, atsevišķi izvilkumi var radīt citādu iespaidu nekā tad, ja tie būtu pasniegti kopā ar sākotnējo kontekstu.”

Elenai Vaitai bija jāastopas ne tikai ar šķietami saprātīgiem cilvēkiem, kas netīši ir radījuši maldīgu iespaidu, kompilējami viņas darbus, bet bija jāmērojas spēkiem arī ar ārkārtējām personībām, kuras, tā vai citādi lietojot izvilkumus no viņas rakstiem, ir pierādījušas tādu apgalvojumu patiesumu, kas īstenībā pilnīgi pretēji attiecīgā citāta īstajai nozīmei.

[34] “Es zinu,” viņa rakstīja, “ka liecības, kuras devis Kungs, daudzi lieto pēc saviem ieskatiem, izvēlēdamies atsevišķus teikumus, izraudami tos no konteksta un izmantodami, lai pamatotu savas domas. Tā nabaga dvēseles tiek samulsinātas, kaut gan, ja cilvēki būtu varējuši izlasīt visu pēc kārtas, tie būtu izdarījuši pareizus secinājumus un nebūtu radušies pārpratumi. Daudzas vēstis, kuras it kā esot sniegusi māsa Vaita, patiesībā rada izkropļotu priekšstatu par māsu Vaitu; šīs vēstis runā to, kas nesaskan ar viņas uzskatiem.”

Daži ļaudis, citēdami Elenu Vaitu, tekstu “aizpildīja” ar saviem vārdiem, radīdami iespaidu, ka viņa ir attiecīgo ideju autore. Bija arī tādi, kas, “vēlēdamies stiprināt savu nostāju, izmantoja citātus no Liecībām, kuri, pēc šo ļaužu domām, atbalstīja viņu uzskatus un tā konstruēja sevišķi spēcīgus argumentus” .

Šķiet, ka misis Vaitu galīgi satrieca tie, kuri manipulēja ar viņas rakstiem, lai pierādītu savu viedokli gan ar frāzēm, kas izrautas no konteksta, gan ar kompilācijām, kuras izveidotas pēc savas iniciatīvas. Ieklausieties viņas sirds kliegzieni: “Tas, ko es pasaku privātās sarunās, tiek pasniegts tālāk pilnīgi pretēji tam, ko šie cilvēki būtu teikuši, ja viņu prāts un sirds būtu svētota. Es baidos sarunāties pat ar draugiem, jo vēlāk man jādzird: māsa Vaita teica to, un māsa Vaita teica to.

Manus vārdus tik ļoti sagroza un pārveido, ka man jāsecina — Kungs mani vēlas atturēt no lielām sapulcēm un privātām sarunām. Tas, ko es saku, tiek tik spēcīgi izkropļots, ka tas ir pilnīgi kas jauns un es to nepazīstu. Tas ir sajaukts ar citu cilvēku vārdiem, lai atbalstītu viņu idejas.”

Elena Vaita, protams, nevarēja izkontrolēt tos, kas nepareizi izmantoja viņas rakstus, taču viņa brīdināja, ka “Dievs tiesās tos, kas rīkojas brīvi, neņemdami vērā nekādus principus un lieto negodīgus paņēmienus, lai sludinātu to, ko viņi uzskata par patiesību” .

Bet kādu padomu rakstniece deva tiem, kam bija spēcīga vēlēšanās izmantot viņas vārdus, lai pierādītu savus uzskatus? Tas skan ļoti skaidri: “Lai liecības runā pašas par sevi. Lai neviens nevāc visspēcīgākos argumentus, kādus viņš šajos rakstos spēj atrast, kuri sākotnēji paredzēti atsevišķām personām vai ģimenēm, lai nelieto tos kā pātagu vai varas līdzekli.”

Lai sniegtu cilvēkiem padomus arī tajās sfērās, par kurām Elena Vaita mūža laikā nepaspēja sarakstīt pietiekami daudz grāmatu, viņa sava Īpašuma fonda pilnvarotajiem deva tiesības veidot no viņas darbiem kompilācijas par dažādām

tēmām arī pēc viņas nāves. Rakstniece, bez šaubām, saprata, ka šādām kompilācijām būs trūkumi, taču viņa jutās apmierināta ar darba kārtību, kādā tas tika veikts viņas mūža laikā, pasniedzot cilvēkiem viņas rakstus. Misis Vaita arī zināja, ka šāda darba kārtība, kura sevī ietvēra dažādas pārbaudes un piesardzību, garantēs to, ka viņas domas tiks pasniegtas visuzticīgāk un rūpīgāk.

Noslēgumā jāatzīmē, ka sava mūža laikā Elena Vaita izvairījās no neatkarīgajām kompilācijām, bet tajā pašā laikā viņa noorganizēja kontrolētu oficiālu kompilāciju veidošanu, un šis process turpināja darboties pēc viņas nāves.

Šajā nodaļā mēs atzinām, ka Vaitas Īpašuma fonda izdoto kompilāciju izveide ir vajadzīga. Tomēr, lai arī cik rūpīgi tās būtu veidotas, arī šos dokumentus var izmantot nepareizi. Nākamajā nodaļā būs izstrādāts plāns Elenas Vaitas darbu lasīšanai, bet pārējā grāmata sniegs viņas padomu interpretācijas un pielietošanas principus. Daudzas idejas šajā grāmatā palīdzēs lasītājiem novērtēt tematiskās kompilācijas.

5. nodaļa

«Sastādi lasīšanas plānu»

[36] Katram kristietim ir vajadzīgs lasīšanas plāns. Tāpat kā ēdiens uztur organismu, arī garīgo dzīves sfēru uztur “barība” (sk. Jer. 15:16) — Dieva padomi un apsolījumi. Veselīga ticība ir celta uz stipra pamata — uz zināšanām par to, kā Dievs savus ļaudis vadījis pagātnē, uz atziņas, ka Viņš rūpējas par mums ik dienas, un uz Viņa nākotnes apsolījumu izpratnes. Pirmais un galvenais veids, kā mēs šādu informāciju iegūstam, ir lasot tās mācības, ko Viņš saviem praviešiem devis ebreju tautas un pirmkristiešu draudzes vēstures laikā.

Varbūt tu jautāsi: Bet tas taču ir milzīgs apjoms! Kā lai es iesāku? No kuras vietas?

Ja pareizi esam sapratuši Elenu Vaitu, tad būtu jāsāk ar Bībeli, nevis ar viņas darbiem. Bet pat Bībeles lasīšanā mums ir vajadzīgs plāns. Piemēram, ja kāds sāktu lasīt 3. vai 5. Mozus grāmatu no vidus, viņš droši vien apmaldītos daudzo upuru un ceremoniālo likumu juceklī.

Citi paņem Bībeli ar stingru lēmumu ik dienas izlasīt zināmu daudzumu, sākot ar 1. Mozus grāmatu un beidzot ar Atklāsmes grāmatu. Dažiem iesācējiem (vai pat dažiem pieredzējušiem Bībeles lasītājiem) tas var arī izdoties, taču vairums pēc veiksmīgas 1. Mozus grāmatas un 2. Mozus grāmatas pirmās puses izlasīšanas, atdurtos pie 2. Mozus grāmatas otrās puses [37] pedantiskajiem zemes svētnīcas iekārtas un priesteru apģērbu aprakstiem. Labi, pieliksim punktu Bībeles lasīšanai, tie nosaka, un aizver to.

Iespējams, ka vislabāk sākt lasīt Bībeli ar četriem evaņģēlijiem. Vai tad Jēzus, Viņa dzīve un nāve nav viss, par ko runā Bībele?

Tādēļ mans pirmais ieteikums ir sastādīt plānu, pēc kura tu varētu lasīt evaņģēlijus, sākot no Mateja un beidzot ar Jāņa evaņģēliju. Iepazīsties ar Jēzu. Ievēro, kā Viņš izturējās pret dažādu šķiru ļaudīm; centies aptvert Viņa revolucionāro mācību būtību, kas atklājas līdzībās un svētrunās (it īpaši kalna svētrunā); pievērs uzmanību Viņa

apsolījumiem. Neuztraucies, ja nesapratīsi visu, ko lasi. Lasi un uzņem tās svētības, kuras Dievs tev var sniegt tavā izpratnes līmenī. Es varētu piebilst, ka labi mūsdienu tulkojumi parasti padara šādu lasīšanu dzīvāku.

Kad vairākas reizes esi izlasījis evaņģēlijus, vari pāriet uz agrīnās kristiešu draudzes vēstures aprakstu Apustuļu darbu grāmatā. Pēc Apustuļu darbiem tu saņemsi svētības, lasot lielos Vecās Derības stāstus — 1. Mozus grāmatu, 2. Mozus 1. –20. nod., atsevišķus fragmentus no 4. Mozus grāmatas, visu Jozuas grāmatu, tā turpinot līdz Esteres grāmatai ieskaitot. Vēlreiz jāpiebilst — lai gūtu svētību, tev nav viss jāsaprot pilnībā.

Tiktāl tu būsi lasījis Bībeli kā stāstu grāmatu. Tagad izmēģini savu roku ar Jaunās Derības vēstulēm un Vecās Derības dzeju, pravietojumiem un bauslību. Pētot šīs jau sarežģītākās Bībeles daļas, centies meklēt sakarības starp savu jauno izpratni un to, ko biji lasījis pirms tam. Tad tu jau spēsi lasīt visu Bībeli, no viena gala līdz otram.

Dieva Vārda lasīšana nes svētību. Plāns, ko es tev tagad ieteicu, daudziem ir sekmīgi īstenojies. Tomēr, ja tas neapmierina tavas vajadzības, tad es tevi aicinu izstrādāt citu Bībeles lasīšanas programmu, bet neatmet lasīšanu! Tas ir būtiski tavai garīgajai veselībai.

Neskaitot Bībeli, tu gūsi svētības, lasot arī citas kristīgas grāmatas, to skaitā arī Elenas Vaitas rakstītās. Taču viņa ir sarakstījusi tik daudz! Ar kuru grāmatu lai sākam?

Es iesaku nesākt ar tematiskajām kompilācijām, [38] tādām kā The Adventist Home (Adventistu māja), Counsels on Diet and Foods (Padomi par diētu un uzturu) vai Retirement Years (Pensijas gadi). Tas būtu apmēram tas pats, kas sākt Bībeles lasīšanu ar 3. Mozus grāmatu. Tur ir daudz smalku detaļu, kurās viegli apmaldīties.

Tāpat kā Bībeles lasīšanā, arī šeit vislabāk sākt, iegūstot vispārēju priekšstatu. Lasot Elenas Vaitas rakstus, sāc ar sēriju Conflict of Ages (Laikmetu cīņa). Šie pieci sējumi ietver visu cīņas periodu, kura starp labo un ļauno, starp Kristu un sātānu tiek izcīnīta gan Debesīs, gan uz Zemes. Un, tā kā šo visu grāmatu tēma ir Jēzus, domāju, ka vislabāk sākt ar Elenas Vaitas grāmatu par Kristus dzīvi — The Desire of Ages (Laikmetu ilgas). Tu pamanīsi, ka vairumam šīs grāmatas nodaļu pirmās lappuses sākumā ir norādes uz Bībeles rakstvietām. Tās ir rakstvietas, kuras skar Elenas Vaitas aprakstītos notikumus attiecīgajā nodaļā. Daudzi saņem svētības, vispirms izlasot Bībeles rakstvietas, bet pēc tam — Laikmetu ilgu nodaļu. Kad Laikmetu ilgas ir pabeigtas, varētu secīgi pāriet uz grāmatām Patriarchs and Prophets (Sentēvi un pravieši), Prophets and Kings (Pravieši un ķēniņi), Acts of the Apostles (Apustuļu darbi) un The Great Controversy (Lielā cīņa).

Citas Elenas Vaitas grāmatas, kuras varētu ieskaitīt sākumā lasāmo grāmatu saraksta augšdaļā, ir Steps to Christ (Ceļš pie Kristus)(šo klasisko lūgšanu un pārdomu brīžos izmantojamo grāmatu, gūstot lielas svētības, var lasīt pašu pirmo), Christ's Object Lessons (Kristus līdzības) un Thoughts from the Mount of Blessing (Kristus kalna svētruna).

Kad ir gūts vispārējs priekšstats par Elenas Vaitas rakstiem, kad “izjusts” viņas stils, mērķi un vispārējais konteksts, varam pāriet uz detalizētākiem darbiem — grāmatām,

kas galvenokārt koncentrējas uz kristīgo principu īstenošanu dzīvē atsevišķās situācijās. Šajā kategorijā ietilpst Testimonies for the Church (Liecības draudzei) 9 sējumos vai citas līdzīga rakstura grāmatas, kurās sniegti padomi sfērās, kas lasītāju interesē vairāk.

Liecību lasīšana sniedz daudz svētību. Tās pieskaras gandrīz katrai iespējamai lietai un problēmai pirmajos 60 adventes kustības gados. Liecību lasītāji pārliecināsies, ka šeit lieti noder materiāli par mūsu konfesijas vēsturi (piem., mana grāmata *Anticipating the Advent* (Gaidot Kristus otro atnākšanu) vai Ričarda Švarca *Light Bearers to the Remnant* (Gaismas nesēji draudzes atlikumam), kura ir apjomīgāka) un Artura Vaita sarakstītā Elenas Vaitas biogrāfija sešos sējumos, [39] kas sniedz izziņas par vēsturiskajiem apstākļiem un ir palīgs kontekstualizācijā. Arī *Seventh-day Adventist Encyclopedia* (Septītās dienas adventistu enciklopēdija) šeit noder kā informācijas avots.

Tiem, kas ir guvuši vispārēju priekšstatu par Elenas Vaitas rakstiem un vēlas sākt lasīt kādu grāmatu, kas sniedz padomus konkrētās sfērās, pirms ķeršanās pie tematiskajām kompilācijām iespēju robežās būtu ieteicams izlasīt kādu plašāka vēriena autores pašas sakārtotu grāmatu. Piemēram, ja mūs interesē veselīgs dzīvesveids, vispirms ieteicams izlasīt *The Ministry of Healing* (Dziednieciskā kalpošana) un tikai tad iedziļināties grāmatā *Counsels on Diet and Foods* (Padomi par diētu un uzturu). Ja mūsu tēma ir audzināšana un izglītība, tad pirms *Fundamentals of Christian Education* (Kristīgas audzināšanas pamati) būtu vēlams izlasīt *Education* (Audzināšana). Šāda lasīšanas kārtība palīdzēs izprast autores vispārējos uzskatus konkrētajā sfērā. Šīs plašākās jeb visaptverošās domas palīdz tematisko kompilāciju lasītājam atsevišķus citātus un fragmentus apkopot vienā veselumā.

Būtu jāizsaka arī kāds brīdinājums kompilāciju lasītājam. Atceries, ka Elena Vaita deva dažādus padomus dažādiem cilvēkiem dažādās situācijās. Nav iespējams, ka vienam lasītājam būtu visas šīs problēmas. Tādēļ jāņem vērā, ka tematisko kompilāciju mērķis ir apkopot visus citātus par attiecīgo tematu vienuviet. Šīs grāmatas nākamās nodaļas sniegs padomus, kādu attieksmi katram lasītājam ieņemt pret veselīgu problēmu "sarakstiem", pret to atrisinājumiem un piedāvātajiem ideāliem, kas būs sastopami tematiskajās kompilācijās. Tajā pašā laikā ir jāņem vērā tematisko kompilāciju nolūks un trūkumi.

Noslēgumā vēlos teikt, ka galvenais ir sastādīt lasīšanas plānu, kurš vispirms palīdz gūt vispārēju priekšstatu, bet tad iedziļināties detaļās.

Lai atrastu dažādus tevi interesējošus tematus Elenas Vaitas rakstos, var izmantot arī *Comprehensive Index to the Writings of Ellen G. White* (Plašs Elenas Vaitas rakstu alfabētiskais rādītājs, 4 sējumi) un Vaitas Īpašuma fonda izdoto kompaktdisku *The Published Ellen G. White Writings* (Publicētie Elenas Vaitas raksti). Viens no pēdējiem ieteikumiem būtu šāds — lasot turiet rokā zīmuli pasvītrotšanai. Daudzi ir pārliecinājušies, ka darbu atvieglo katras rindkopas vai lappuses galvenās domas pasvītrotšana.

[40] Šo nodaļu es gribētu beigt ar kādu labu F. Dž. Hārdera padomu: "Esi godīgs pret sevi un pret autoru. Lasot [Elenas Vaitas darbus], nemeklē citātus, kas pamato kādu tavu domu, "spožus" izteicienus, no konteksta atrautus padomus vai paskaidrojošas

rindkopas. Lasi viņas grāmatas tā, kā viņa tās uzrakstījusi. Protams, kompilācijas ir lielisks instruments atsauču atrašanai. Tomēr, lai iepazītos ar īsto Elenu Vaitu, lai uzzinātu, ko viņa patiesībā ir mācījusi, lai novērtētu, kā viņas atziņas var ietekmēt tavu izpratni un bagātināt tavas dzīves pieredzi, ir jāseko dažiem nosacījumiem. Elenas Vaitas inspirētie un inspirējošie darbi jālasa tajā literārajā kontekstā un formā, kādā tos autore ir uzrakstījusi.”

6. nodaļa

«INTERPRETĀCIJAS PRINCIPI: Sāc ar veselīgu attieksmi»

[43] Mūsu attieksme ietekmē ikdienas dzīvi vairāk, nekā ir pierasts uzskatīt. Ja tu ej un domā, ka jebkurš sastaptais cilvēks tev grib uzbrukt, tad tu arī atrodi to, kurš tev tiešām grib uzbrukt. Tie, kas dzīvē vienmēr meklē negatīvo, bez grūtībām to arī atrod.

Attieksme ir svarīga, arī lasot Elenas Vaitas darbus. Šī īsā nodaļa sniegs dažus ieteikumus, kas tavu lasīšanu padarīs auglīgāku.

Vispirms — savu pētījumu sāc ar lūgšanu pēc vadības un izpratnes. Svētais Gars, kurš iedvesmoja praviešu darbus visos laikmetos, ir vienīgais kompetentais viņu rakstu nozīmes izskaidrotājs.

Mūsu lūgšana ne tikai nodrošina Dieva Gara klātbūtni pētījumā, bet arī ietekmē mūs. Lūgšana dara mūs pakļāvīgākus, atver mūsu prātu, sirdi un dzīvi nopietnai vēlmei iepazīt Dieva patiesību un īstenot to savā dzīvē.

Otrkārt, saviem pētījumiem mums ir jāpieiet ar atvērtu prātu. Vairums no mums sapratīs, ka neviens nav brīvs no aizspriedumiem un neviena prāts nav pilnīgi atvērts pareizai izpratnei. Jāatzīst, ka aizspriedumi ir jebkurā dzīves sfērā. Tomēr tas nenozīmē, ka mums vajadzētu ļaut saviem aizspriedumiem valdīt pār mums.

[44] Gluži pretēji — mums vajadzētu apzināties savus aizspriedumus, kā arī to, kā tie ietekmē mūsu lasīšanu un reakciju uz izlasīto. Pētīšanas procesā mums jāatzīst, ka aizspriedumi jeb noslieces var būt divējādas — nosliece par un nosliece pret. Tie, kam ir neapzināta nosliece par labu kādam jautājumam, cenšas saskatīt argumentus, kuri atbalsta viņu uzskatus, — pat tur, kur šādu argumentu nav. Viens šī procesa iemesls ir tīšas domas attiecīgajā virzienā, un otrs — neapzināta (vai daļēji apzināta) faktu pārspīlēšana. Tas pats notiek, ja ir aizspriedumi pret kādu ideju.

Kaut gan nav iespējams pilnīgi pārvarēt cilvēcisko noslieci uz aizspriedumiem, to tomēr ir iespējams apzināties un pārveidot. Tiktāl mūsu lūgšana pēc Svētā Gara nozīmē, ka mēs vēlamies, lai Viņš atver mūsu prātus un palīdz saglabāt nosvērtību.

Par atvērtu prātu mēs varētu nosaukt tādu prātu, kas spēj mainīties, ja ir saskāries ar vērā ņemamiem pierādījumiem. Ir svarīgi netuvoties Elenas Vaitas rakstiem ar centieniem atrast citātus vai argumentus, kas atbalsta uzskatus, kurus jau esam izveidojuši. Šāda attieksme mūs padara aklus pret faktiem. Vienīgais veselīgais veids, kā lasīt viņas (vai jebkura cita autora) darbus, ir patiesību meklējoša attieksme. Ja

vēlamies saskaņot savu dzīvi ar visiem pierādījumiem, katram no mums jābūt gatavam atzīt savas kļūdas un mainīt gan uzskatus, gan izturēšanos.

Šo domu trāpīgi ir pateikusi Elena Vaita, rakstīdama: “Ja jūs pētāt Rakstus, lai aizstāvētu savus uzskatus, tad jūs nekad neatradīsiet patiesību. Pētiēt tā, lai uzzinātu, ko saka Kungs.” To pašu viņa būtu varējusi teikt par saviem rakstiem.

Treškārt, saprātīga attieksme, lasot Elenas Vaitas darbus, drīzāk nozīmē ticību nevis šaubas. Viņa pati ir teikusi, ka “daži, kas nevēlas pieņemt gaismu, bet gan izvēlas iet pašu izvēlētos ceļus, liecības lasa tādēļ, lai atrastu tur to, kas stiprina neticības un nepaklausības garu” .

Varam lasīt vēl kādus viņas vārdus šajā sakarā: “Sātanam piemīt spēja iedvest šaubas un izdomāt iebildumus pret uzsvērtu, konkrētu liecību, ko sūta Dievs, bet daudzi domā, ka neticība, apšaubīšana un apstrīdēšana liecina par viņu gara spējām un intelektu. Tie, kas vēlas šaubīties, [45] atradīs milzum daudz iespēju. Dievs negatavojas iznīcināt visas iespējas neticēt. Viņš dod pierādījumu, kas rūpīgi jāizpēta ar pazemīgu prātu un tādu garu, kurš ļauj sevi pamācīt.” “Dievs dod pietiekami daudz pierādījumu, lai atvērts prāts spētu ticēt, taču tas, kurš ignorē pierādošo faktu pārsvaru tikai tāpēc, ka ir dažas lietas, kuras viņš ar savu ierobežoto izpratni nespēj saprast, tiks atstāts aukstajā, stindzinošajā neticības un šaubu atmosfērā, un viņa ticība aizies bojā.”

Ja kāds gaida, ka izzudīs visas iespējas šaubīties, tad viņš nekad neticēs. Tas attiecas kā uz Bībeli, tā uz Elenas Vaitas rakstiem. Mūsu piekrišana balstās uz ticību, nevis uz izziņas pilnību. Šķiet, ka Elenai Vaitai ir taisnība, kad viņa saka: “Tie, kam ir visvairāk iebildumu pret liecībām, parasti ir tie, kas tās nav lasījuši, tāpat kā tie, kas lielās ar savu neticību Bībelei, maz zina par tās mācībām.”

Trīs faktori, kurus mēs apskatījām, runājot par saprātīgu attieksmi, savā starpā ir ļoti cieši saistīti. Vēlēšanās, lai Svētais Gars mūs vada pie patiesības, dabiski rosina prāta atvērību un izraisa ticību. Savukārt šaubas aizver prātu un rada nevēlēšanos lūgt pēc Gara vadības. Droši varam teikt, ka mūsu lasīšanas rezultāts lielā mērā ir atkarīgs no attieksmes, ar kādu sākam to darīt.

7. nodaļa

«Koncentrējies uz galvenajiem jautājumiem»

[46] Inspirētu tekstu var lasīt vismaz divējādi. Viens veids ir meklēt autora galvenās tēmas, bet otrs — meklēt to, kas ir jauns un atšķirīgs. Pirmais ceļš ved uz “galveno” teoloģiju, bet otrs — uz “detāļu” teoloģiju.

Gadiem ilgi es sekoju otrajam piemēram gan lasot Elenas Vaitas darbus, gan Bībeli. Nedomājot par sekām, es sāku krāt tos Bībeles pantus un Elenas Vaitas citātus, kuri šķita neparasti, savādāki nekā viss pārējais, tādi, kas sniedz “jaunu gaismu”, kuru neviens cits nav atklājis vai uzsvēris. Tā es bieži meklēju sevišķus apgalvojumus “jaunajos un atšķirīgajos” tematos, kas man interesēja, izrāvu tos no konteksta un izveidoju pats savas kompilācijas. Kad pats biju apmierināts ar saviem atklājumiem,

tad mana misija bija pārliecināt savus ticības biedrus par “jaunajām, padziļinātajām atziņām”, kuras es biju sakrājis no Elenas Vaitas darbiem un Bībeles.

Diemžēl šāda pētīšanas metode pārāk bieži rada teoloģiju, kuru pat Dievs nevar atzīt. Tā ir metode, kas izkropļo oriģinālos inspirētos rakstus un uzsver to, kas tajos nav uzsvērts. Šī metode pamudināja vienu no pasaulē visstraujāk augošajām draudzēm kristīt dzīvus cilvēkus viņu mirušo [47] senču vietā. Atraduši 1. Kor. 15:29, ka daži korintieši ir kristījušies par tiem, kas jau miruši, jaunā kustība šo domu padarīja par vienu no savas ticības galvenajām doktrīnām, kaut gan šāda mācība ir pretrunā ar pašu kristību būtību — kristības ir atsaukšanās Kristum ticībā, kas nāk pēc grēku nožēlas un atgriešanās. To māca visa pārējā Jaunā Derība. Tā kā šāda prakse ir pieminēta tikai vienā Jaunās Derības rakstvietā un atgādina maģiju, kā arī ir pretrunā ar Pāvila skaidro mācību par pestīšanu, kas sniegta citur, tad tam vajadzēja kalpot kā brīdinājumam. Nekad nevaram būt droši, ja neskaidru rakstvietu izmantojam par pamatu doktrīnai.

Pirmās vēstules korintiešiem 15. nodaļa runā par izšķirošu tēmu kristīgajā teoloģijā — par Kristus fizisko augšāmcelšanos un par Viņam uzticīgo augšāmcelšanos laika beigās. Tā ir viena no pamatmācībām, kas atrodas Jaunās Derības centrā. Tomēr Korintā daži apšaubīja gan Kristus augšāmcelšanos, gan svēto augšāmcelšanos nākotnē. Tiem, kas šādi šaubījās, Pāvils atbildēja — ja nav augšāmcelšanās, tad viņu ticība ir pilnīgi veltīga un viņi ir visnožēlojamākie cilvēki. (sk. 12–19 p.)

Savas kļūdainās izpratnes dēļ daži no viņiem kristījās mirušo dēļ. Ja sekojam šīs nodaļas galvenajai domai, tad ir skaidrs, ka Pāvils neaizstāv kristīšanos par mirušajiem, bet jautā korintiešiem, kādēļ gan viņi to dara, ja netic, ka notiks cilvēku augšāmcelšanās. Pāvils norāda uz viņu kļūdaino rīcību un liek saprast, ka, loģiski domājot, viņiem pašiem vajadzētu nonākt pie saprātīga risinājuma.

Katrā ziņā daļai korintiešu nebija skaidrības ne par augšāmcelšanos, ne par kristībām. Tomēr mūsdienās daži ir atklājuši “jaunu gaismu” 1. Kor. 15:29 un izmantojuši šo no konteksta atrauto un neskaidro rakstvietu, lai izstrādātu vienu no savām svarīgākajām doktrīnām. Lasot ar centieniem uzsvērt atšķirīgo un jauno, rodas “detaļu” teoloģija. Tāda teoloģija bieži ir tālu no Bībeles.

Pirmās vēstules korintiešiem 15. nodaļu var lasīt arī ar citu pieeju — sākot ar galvenās domas atrašanu. Šī doma izskan cauri visai nodaļai. Tā iesākas ar Pāvila apgalvojumu, ka Evaņģēlijs (labā vēsts) ir tas, ka Kristus ir miris par mūsu grēkiem un [48] augšāmcelies no mirušajiem (1–4 p.). Tā beidzas ar augšāmcelšanās apsoltību tiem, kas ir pieņēmuši labo vēsti par Kristus nāvi un augšāmcelšanos viņu labā (51–56 p.). Nodaļas galvenā tēma ir augšāmcelšanās, nevis kristības par mirušajiem. Pēdējo tematu apustulis izmanto tikai kā ironisku piemēru, norādīdams uz korintiešu pretrunīgumu. Piemēru pārvērst par doktrīnu ir kļūda. Tomēr kāda liela draudze tieši to ir izdarījusi. “Detaļu” teoloģija cilvēkam var sākotnēji it kā sniegt “jaunu gaismu”, taču vēlāk, kad to pārbauda Bībeles galveno un konsekventu mācību kontekstā, tā tomēr vairāk līdzinās tumsai.

Viena no dedzīgo Elenas Vaitas lasītāju nelaimēm ir tā, ka tie tiecas koncentrēties uz “detaļu” teoloģijas meklēšanu. Pat misis Vaita sava mūža laikā bija spiesta ieņemt

stingru nostāju pret šādu viņas rakstu izmantošanu. Viņa brīdināja savus lasītājus “no šiem blakus jautājumiem, kuri tiecas novērst prātu no patiesības” .

Viņa ieteica būt uzmanīgiem “pret visu, kas tiek nosaukts par jaunu gaismu. Mums jāuzmanās, lai zem jaunas patiesības meklēšanas maskas sātans mūsu prātus nenovēš no Kristus un īpašajām šī laika patiesībām. Man ir rādīts, ka viens no ienaidnieka paņēmieniem ir aicināt kavēties domās pie kāda neskaidra vai mazsvarīga jautājuma, pie kaut kā, kas nav pilnībā atklāts vai nav būtisks mūsu pestīšanā. Tas tad kļūst par galveno tēmu vai pat par “šī laika patiesību.” “Sātana eņģeļi,” viņa vēsta kādā citā gadījumā, “ir gudri ļaunuma lietās, un viņi radīs tādas domas, kuras citi pasludinās par jaunu gaismu, par kaut ko jaunu un apbrīnojamu.” Viņi tiešām māca “blakus domas”.

“Jaunās gaismas” apustuļu mācības iespaidīgas dara viņu acīmredzami nopietnā attieksme un tas, ka daudzas no viņu atziņām var būt vajadzīga patiesība. Kā tad lai zinām, vai esam centrā, vai arī esam aizmaldījušies no svarīgā? Ļausim Elenai Vaitai atbildēt uz šo jautājumu.

[49] Svarīgu domu šī temata sakarā var atrast grāmatā Education (Audzināšana). “Bībele izskaidro pati sevi. Viena rakstvieta ir jāsalīdzina ar citu. Bībeles pētītājam vajadzētu iemācīties uzlūkot Vārdu kā vienotu veselumu un saredzēt sakarības starp tā daļām. Vispirms viņam jāiepazīstas ar tā lielo galveno tēmu — Dieva sākotnējo nodomu pasaulei, lielās cīņas rašanos un pestīšanas darbu. Viņam vajadzētu izprast, kādas divas varas cīnās par savu noteicošo lomu un iemācīties izsekot to darbībai vēsturē un pravietojumos, tā izdarot kopsavilkumu. Viņam vajadzētu saprast, kā šī cīņa ielaužas katra cilvēka dzīves sfērā, kā jebkura viņa rīcība ikdienā ļauj izpausties vienai no karojošajām pusēm un kā, vienalga, vai viņš vēlas, vai ne, viņš jau tagad izšķiras, kurā pusē viņš atradīsies.”

Līdzīgi vārdi par “lielo, galveno Bībeles” tēmu Svēto Rakstu galveno domu raksturo vēl precīzāk. “Lielā Bībeles tēma, ap kuru koncentrējas itin viss šajā grāmatā, ir pestīšanas plāns, Dieva līdzības atjaunošana cilvēkā.” “Raugoties no” lielās, galvenās Bībeles tēmas viedokļa, “katrs temats iegūst jaunu nozīmi.”

Šajās rindīnās mēs atradām norādi gan Bībeles, gan Elenas Vaitas darbu lasīšanai. Lasi, meklēdams kopainu, lielo, galveno tēmu. Dieva atklāsmes mērķis ir cilvēces pestīšana. Šīs pestīšanas centrs ir Kristus krusts un mūsu attiecības ar Dievu. Viss, ko mēs lasām, ir ietverts šajā kontekstā, un tie jautājumi, kas ir tuvāk lielajai, galvenajai tēmai, acīmredzami ir svarīgāki nekā tie, kas atrodas tālāk.

Mūsu kā kristiešu uzdevums ir koncentrēties uz galvenajām Bībeles un Elenas Vaitas darbu tēmām, nevis uz sekundārajām. Ja tā rīkosimies, arī šīs sekundārās tēmas atradīs savu īsto vietu “lielās, galvenās tēmas” — Dieva atklāsmes — kontekstā. Savukārt, ja kristietībā koncentrējamies uz mazāk svarīgiem jautājumiem, tas rada nevien izkropļotu izpratni, bet arī izraisa problēmas, [50] kad Dieva padomu cenšamies attiecināt uz ikdienas dzīvi. Kavēšanās pie sekundāriem jautājumiem ir ceļš uz nelīdzsvarotību un fanātismu.

Taču, ja lasām no Rakstu “lielās, galvenās tēmas” viedokļa, tas palīdz salikt visu īstajās vietās. Tas ir ceļš uz garīgu veselību. Tieši galvenais jautājums bija tas, ko Jēzus evaņģēlijos uzsvēra, cenšamies atjaunot tā laika jūdu izpratni par īsto reliģiju.

Jēzus izvirzīja galvenās teoloģijas, nevis “detaļu” teoloģijas mērķus. Viņš vēlas, lai mēs darītu tāpat. No kristietības “lielās, galvenās tēmas” viedokļa mums ir jālasa ne tikai visi Elenas Vaitas raksti, bet arī jebkura viņas grāmata vai tās nodaļa, cenšoties aptvert, ko jaunu tā ienes mūsu izpratnē par šo jautājumu. Lasīt “kristīgi” nozīmē lasīt, atceroties lielo cīņu starp labo un ļauno un neaizmirstot Kristus krustu.

8. nodaļa

«Uzsver svarīgāko»

[51] Mūsu draudzē dalās domas par gara vai īsa dvieļa lietošanu pazemības rituālā. Man pietiek ar īsu dvieļi, bet jauno draudzes locekļu vidū ir lielas neskaidrības, jo vieni lieto īsu, bet otri garu dvieļi. Interesanti, kā darīja māsa Vaita?

“Vai viņas rakstos ir kaut kas atrodams par šo tēmu? (Kāda sieviete apgalvoja, ka kaut kas par to esot rakstīts grāmatā Early Writings (Agrīnie raksti).

“Galu galā, vai vēsts sākumā bija pierasts lietot garus dvieļus?”

Šī vēstule ir klasisks Elenas Vaitas rakstu nepareizas lietošanas piemērs. Pirmkārt, bibliski mazsvarīgu jautājumu tā ir pacēlusi strīda līmenī. Otrkārt, tā cenšas atrisināt šo jautājumu, atsaucoties uz Elenas Vaitas piemēru un adventistu tradīcijām.

Šķiet, visvairāk vēstulē izceļas tas, ka minētajā draudzē ir bijuši pat daži jauni locekļi, kam jānoskatās minētajā jucekļi. Manuprāt, normāli domājoši cilvēki izvairītos no tādas draudzes. Tomēr milzīgais skaits adventistu draudžu, kas izceļas ar šāda veida “starpplēm”, ir satriecošs.

[52] V. K. Vaita atbilde uz šo vēstuli visas lietas noliek īstajās vietās. Viņš stāsta, ka vienmēr, kad viņa māte “piedalījās kāju mazgāšanas rituālā, viņa lietoja tos dvieļus, kurus diakones bija sagādājušas, neko nekomentējot un nekritizējot. Man šķiet, ka šādas lietas viņa uzskatīja par mazsvarīgām.”

Tātad atkal “detaļu” teoloģijas veidošana. Vēstule par Vakarēdiena dievkalpojuma dvieļu garumiem ir spilgts piemērs, kā, uzsverot maznozīmīgo, rodas “jauna gaisma”. Tomēr šai draudzei tas bija kļuvis par galveno jautājumu. Tiktāl par iepriekšējās nodaļas domu — lielo, galveno tēmu meklēšanu gan Bībelē, gan Elenas Vaitas darbos.

Bet ja nu Elena Vaita būtu lietojusi kāda noteikta garuma kāju mazgāšanas dvieļus? Ko tas nozīmētu draudzei? Neko! Tas būtu vienīgi viņas gaumes jautājums. Pārāk daudzi adventisti ir nolikuši Elenai Vaitai Jēzus vietā. Viņš, nevis Elena Vaita, ir mūsu piemērs. Elenas Vaitas kā piemēra izvirzīšana mūsu ticības priekšplānā drīzāk ir kults nevis kristīga rīcība. Misis Vaita šeit piekrīt. Reiz, kad daži draudzes vadītāji gribēja viņu padarīt par autoritatīvu piemēru veselības reformas jautājumā, viņa sacīja: Ja tas, ko es daru, jums ir autoritāte, tad “es nedodu ne plika graša par jūsu veselības reformu”. Elena Vaita uzskatīja, ka viņu pārliecībai jābalstās uz stingrākiem pamatiem nekā viņas dzīvesveids.

Gandrīz neierobežoti daudz ir Bībeles sīkumu, kuriem iespējams piedēvēt lielu nozīmi. Viens piemērs varētu būt adventistu strīdi bārdū jautājumā.

Manā krājumā ir kāds dokuments ar nosaukumu “Četrdesmit viens Bībelē pamatots iemesls, kāpēc vīriešiem jāaudzē bārdu”. Viens no interesantākajiem iemesliem bija tas, ka Dievs ir saskaitījis visus mūsu galvas matus (sk. Mat. 10:30). Kurš uzdrošināsies griezt nost to, par ko Dievs ir rūpējies tik ļoti, ka pat saskaitījis? Cits arguments ir tāds, ka Dievs vīriešus radījis ar bārdām un izdzēst kādu Dieva tēla jeb līdzības daļu skujot ir grēks. Vēl kāds pamatojums: vīrietis nedrīkst valkāt neko, kas attiecas uz sievieti (sk. 5. Moz. 22:5), bet sievietēm seja ir kaila. Tā turpinot, rakstā bija norādīts, ka “feminizētie [53] neieies Dieva valstībā”. Manuskripta izšķirošais arguments bija šāds: “Kristus, mūsu piemērs, nēsāja bārdu.”

Daži adventisti bija tik ļoti aizrāvušies ar šo tematu, ka skūšanos pielīdzināja pēdējo dienu zvēra zīmei. Dokumentā ar nosaukumu 1940. gads — vēl viens aicinājums atlikuma draudzei kāds šīs atturības aizstāvis paziņo: “Skūšanās šodien ir viens no šīs pasaules dieviem. (..) Kad jūs skujaties, jūs nepielūdzat vis Dievu, bet velnu. Viņš ir mēģinājis izmainīt ceturto bausli, bet tagad viņš cenšas izmainīt pirmo. (..) Mēģinādami uzlabot Dieva roku darbu ar skūšanās palīdzību, jūs darāt nožēlojamu darbu, un ļoti tuvā nākotnē jums par to būs jāatbild.”

Džeimss Vaitss centās apturēt adventistu aizraušanos ar skūšanās tēmu jau 1857. gadā, sacīdams: “Mums būtu jālūdz piedošana par ļaušanos jebkādi interesē šajā jautājumā vai par tā priekšrocību un trūkumu pārspriešanu periodiskajā izdevumā Review, jo mēs to nevaram uzskatīt par biblisku jautājumu. (..) Mēs nolemjam būt neitrāli [bārdū jautājumā], bet neitralitāte nozīmē klusēšanu.”

Taču uzvarēt cilvēku, kura aizrašanās ir kāda no “detaļu” teoloģijām, nav iespējams. Kāds svētais vēlāk izteica viedokli, ka nezin vai Džeimss turpmāk ir klusējis par bārdū jautājumu. Tā kā viņš varēja lepoties ar vienu no kuplākajām bārdām adventistu starpā, tad acīmredzot ir bijis pret skūšanos. Šāda izkropļota spriedelēšana ir viena no “detaļu” teologu pazīmēm, kuri izvēlas netipiskus citātus par kādu tematu, tad šo kolekciju pārveido pēc savas “dzelzainās” loģikas principiem.

Kā varētu gaidīt, Elenas Vaitas uzskati skūšanās ziņā sakrita ar viņas vīra domām. V. K. Vaitss 1907. gadā rakstīja, ka “tad, kad brāļi esot ieradušies pie viņas un pastāstījuši, cik ļoti viņi ir norūpējušies [par skūšanās jautājumu], viņa atbildējusi, ka krietni labāk būtu bijis, ja tie savu laiku un prāta spējas izmantotu daudz svarīgāku jautājumu risināšanai.”

Tos, kas uzsver maznozīmīgus jautājumus, Elena Vaita atkārtoti centās pievērst Rakstu galvenajām tēmām, it īpaši pestīšanas plānam [54] un Dieva ļaužu misijai. Tas attiecināms pat uz doktrīnām. Viens piemērs ir cīņa par Daniēla grāmatas 8. nodaļā minētā vārda dienšķais nozīmi, kas izraisīja vairāk nekā desmit gadus ilgu šķelšanos konfesijas vadītāju starpā. Kaut arī daži strīda dalībnieki izmantoja Elenas Vaitas citātus, viņa kategoriski iebilda, ka tie ir uz nepareiza ceļa. “Mūsu darba ienaidnieks,” viņa rakstīja, “priecājas, kad ar mazsvarīgiem jautājumiem viņam izdodas aizvilināt mūsu brāļu domas no lielajām tēmām, ar kurām saistīta mūsu vēsts. Tā kā šis

jautājums nav izšķirošs, es lūdzu savus brāļus nenodarboties ar to kā ar izšķirošu jautājumu un nepieļaut šeit ienaidnieka uzvaru.”

Līdzīgi misis Vaita izteicās par cīkstēšanos ap vārda bauslība nozīmi Vēstulē galatiešiem, kas izraisīja šķelšanos draudzē 1880. un 1890. gados. Pēc viņas domām tas nebija galvenais jautājums, kaut gan daži draudzes vadītāji bija izmantojuši viņas rakstus, lai tam piešķirtu prioritāti. Šādu pašu attieksmi viņa ieņēma pat vienā no strīdīgākajiem teoloģiskajiem jautājumiem mūsdienu adventistu draudzē — jautājumā par Kristus cilvēcisko dabu (atkal spēcīgi pamatots, atsaucoties uz viņas darbiem). Pēc sevišķi plaša šī temata iztirzājuma viņa ne tikai brīdināja pret pārāk lielu iedziļināšanos šajā tēmā, bet pat sacīja, ka “ir daudzi jautājumi, ar kuriem cilvēki nodarbojas, bet kuri neveicina ticības pieaugsmi”.

Elena Vaita uzskatīja, ka ir daudz skaidri atklātu domu, kurām ir galvenā nozīme ticībā un pestīšanas plānā. Šīm lietām viņa arī pastāvīgi pievērsa savus lasītājus. Viņa vairākkārt ir devusi lasītājiem padomu uzsvērt svarīgāko.

Kaut gan, izteikdama padomus draudzei, viņa varēja būt skārusi tādas tēmas kā Vakarēdiena dievkalpojuma dvieļi, skūšanās vai vārdabauslība nozīme Vēstulē galatiešiem, šie jautājumi viņai nebija galvenie. Tāpat, kad Jēzus saviem klausītājiem sacīja: “Arī jūsu galvas mati visi ir skaitīti” (Mat. 10:30), Viņš nedomāja par skūšanās pareizumu vai grēcīgumu, bet gan par Dieva mīlestību un katra cilvēka bezgalīgo vērtību Viņa acīs. Jēzus vienmēr uzsvēra dzīves lielākos jautājumus, kā arī centās pievērst sava laika jūdu uzmanību tām lietām teoloģijā, kam tiešām ir nozīme. [55] Ja lasām Elenas Vaitas darbus, ņemot vērā visu kontekstu, viņa ir darījusi tāpat.

Pirms atstājam tematu par vajadzību uzsvērt Elenas Vaitas darbos to, kas tiešām ir svarīgs, mums jāapskata vēl viens nopietns aspekts. Tas ir jautājums, vai viss, ko Elena Vaita rakstījusi, ir inspirēts. Kāds varētu jautāt: Ja nu kāda “neinspirēta” doma vai fakts ir iekļuvis viņas rakstos? Šis jautājums kļūst jo svarīgāks tāpēc, ka Elena Vaita pretendē uz Dieva vadību pat vēstulēs un sarunās, nemaz nerunājot par šādu vadību periodikas rakstu un grāmatu sarakstīšanā.

Standarta atbilde uz šo jautājumu ir, ka Elena Vaita runāja un rakstīja gan par garīgiem, gan laicīgiem tematiem. Par “parastām ikdienas lietām” viņa ne tikai rakstīja vēstulēs savai ģimenei, bet arī pārrunāja tās savā darbā ar citiem cilvēkiem.

Piemēram, 1909. gadā viņa atcerējās kādu gadījumu, kas bija saistīts ar telpu skaitu Paradīzes ielejas slimnīcā, kuras menedžeris tobrīd bija S. Belindžers. Viņš teicis, ka ir zaudējis uzticību misis Vaitai, jo viņa sacījusi, ka “slimnīcā esot četrdesmit telpu, kaut gan patiesībā tur bija tikai trīsdesmit astoņas.” Pārrunājot Belindžera gadījumu, misis Vaita atzina, ka ir atšķirība starp garīgām un laicīgām lietām.

“Minēto informāciju par Paradīzes ielejas slimnīcas telpām es izteicu nevis kā Kunga atklāsmi, bet vienkārši kā cilvēcisku domu,” viņa skaidroja. “Man nekad nav atklāts tiešs telpu skaits kādā no mūsu slimnīcām, un informāciju par šādām lietām es saņemu, izjautājot cilvēkus, kam vajadzētu to zināt. (..)

Reizēm ir jārūnā par laicīgām, vienkāršām lietām, jādōmā par laicīgām, vienkāršām lietām, jāraksta vienkāršas vēstules un darbiniekiem savā starpā jāapmainās ar

vienkāršu informāciju. Šie vārdi un informācija nav doti ar īpašas Dieva Gara inspirācijas starpniecību. Šad un tad tiek uzdoti jautājumi, kas nebūt nav par reliģiju, taču uz šiem jautājumiem ir jāatbild. Mēs runājam par mājām un zemes īpašumiem, [56] pirkumiem, par vietām, kur ierīkot mūsu iestādes, par to priekšrocībām un trūkumiem.

Es saņemu vēstules, kurās tiek lūgti padomi daudzās savādās sfērās, un es atbildu pēc tās atziņas, kas man dota.”

Kaut gan atšķirība starp garīgo un laicīgo ir tradicionālā atbilde uz jautājumu, vai viss, ko Elena Vaita rakstījusi, bijis inspirēts, daži iebilst, ka tāda nostāja nozīmētu, ka Elenai Vaitai nekad nevar būt bijusi neviena personiska rakstura saruna par reliģiskām tēmām vai tēmām, kam var būt reliģiska nozīme. Šis iebildums izraisa svarīgu jautājumu, kas attiecas gan uz Elenu Vaitu, gan uz Bībeles praviešiem. Vai Dievs viņus bija tik pilnīgi pārņēmis, ka tie zaudējuši savu reliģisko individualitāti?

Šis jautājums man atgādina notikumu ar pravieti Nātānu. Pēc tam, kad viņš bija darījis zināmu Dāvidam, ka Dāvids būs tas, kurš uzcelš templi, no Kunga sekoja vēsts, kas pravietim atklāja, ka celtniecības darbi būs jāveic nevis Dāvidam, bet Dāvīda dēlam. (sk. 2. Sam. 7; 1. Laiku 17:1–15)

Šis ir atsevišķs gadījums, kur pravietim ir sava nostāja ļoti svarīgā reliģiskā jautājumā, bet kas beidzot izrādījās tikai viņa paša domas. Ņemot to vērā, mēs varētu sev jautāt, vai ir iespējams, ka misis Vaitai bija personiski reliģiski uzskati, kas varēja iekļūt kādā ģimenes loceklim vai draugam adresētā vēstulē? Bet ko darīt tad, ja, ņemot vērā tematisko kompilāciju tapšanas procesu, kāds no šādiem uzskatiem ir iekļuvis arī grāmatā?

Vai šāda situācija nevar izrādīties problemātiska un pat maldinoša? Varbūt jā, varbūt nē. Tas ir atkarīgs no tā, kā cilvēks lasa Elenas Vaitas darbus. Tas ir viens no iemesliem, kādēļ pēdējās divās nodaļās es esmu tik daudz runājis par nepieciešamību koncentrēties uz lielajām, galvenajām tēmām un uzsvērt tās, kad lasām inspirētus darbus, par vajadzību izcelt tiešām svarīgus apgalvojumus, nevis atsevišķas mazāk nozīmīgas domas, kuras Dieva kalpi varēja būt izteikuši.

Katrs, kurš kaut cik regulāri lasa Elenas Vaitas darbus, drīz pamanīs, ka viņa ir atkārtoti pārrunājusi vienus un tos pašus tematus dažādos [57] kontekstos. Tādējādi tās lietas, kurām Kunga vēstnese tiešām piešķīra nozīmi, viņa vairākkārt pārrunāja savos rakstos no dažādiem aspektiem. Šādi atkārtojumi, kas atrodami visur misis Vaitas rakstos, pauž viņas vēsts būtību, kas, savukārt, nebūtu sakāms par nenoteiktajām, retajām piezīmēm, kuras ir mazāk svarīgas. Ja lasām, koncentrēdamies uz vēsts būtību, nevis uz mazāk nozīmīgajām domām, tad skaidras robežas noteikšana starp garīgo un laicīgo zaudē savu svarīgo lomu. Lasītājiem nevajadzētu pārāk norūpēties par tā saucamajiem “pelēkajiem” laukumiem, kur garīgā un laicīgā sfēra “pārklājas”.

Nobeigumā es gribētu piebilst, ka tradicionālā atšķirības noteikšana starp garīgo un laicīgo var noderēt. Tomēr salīdzinājumā ar šo atšķirības noteikšanu, man šķiet, ka daudz svarīgāka ir koncentrēšanās uz galvenajām, bieži atkārtotajām tēmām Elenas

Vaitas rakstos. Šis otrais likums attur no nevajadzīgas mazāk nozīmīgu domu uzsvēršanas un palīdz koncentrēties uz draudzei rakstītās vēsts būtību.

9. nodaļa

«Problēmas saskarsmē ar cilvēkiem»

Saskarsme ar cilvēkiem nav tik vienkārša lieta, kā mums tas varētu šķist. Atļaujiet dalīties kādā piemērā no savas pieredzes.

Vairākus gadus es strādāju par skolotāju sākumskolā. Darbs man patika, taču bērni paliek bērni, tie daudz trokšņo un bieži “iziet no rāmjiem” pavisam. Man pat iespiedušies atmiņā daži pirmo darba gadu notikumi. Visa klase pamazām kļūst arvien “aktīvāka”, es viņus apsaucu, tie nomierinās, taču pēc tam problēma samilzt tiktāl, ka kaut kas noteikti ir jādara. Beidzot man ir jārunā stingri un jāapsauc vēlreiz. Dažkārt bija jākārtot attiecības ar visu klasi. Iepriekšējā vakarā pirms “lielā notikuma” es izdomāju, kā tieši likšu saprast gan savu vilšanos, gan savas vēlmes.

Tādos gadījumos es sastapos ar problēmu, ka skolnieku jūtīgums ir dažāds. Katrā klasē bija sevišķi jūtīgi bērni. Pietika tiem uzmet skatienu, lai “dūša” jau noplaktu. Citi, savukārt, bija nejūtīgi. Tēlaini izsakoties, es viņiem varētu iesist pa galvu ar beisbola nūju, bet vajadzīgais iespaids ar to netiktu panākts.

Stāvoklis kļuva kritisks. Kaut kas bija jādara. Man noteikti bija “jānolasa lekcija” visai klasei. [59] Skaidrs, ka, runādams mierīgi un laipni, lai saudzētu jūtīgos, es neko nepaveiktu pie tiem, kam vajadzīga stingrāka izturēšanās. Vienīgais risinājums bija runāt pietiekami spēcīgus vārdus, lai tos dzirdētu pat visnerātņākie. Rezultāts? Vājie, manis nostrostēti, sabirza putekļos, bet grūti audzināmie turpināja uzvesties tā, it kā es neko nebūtu teicis. Saskarsme ar cilvēkiem izrādījās sarežģītāka, nekā biju domājis.

Tā pati problēma ir Dievam, kura bērni ir cilvēki. Arī tie ir gan pārlietu jūtīgi, gan nedzirdīgi pret Evaņģēlija vēsti. Vai esi kādreiz iedomājies, kā tas iespaido Viņa spēju sniegt vēstis ar praviešu starpniecību?

Šis temats noteikti bija visaktuālākais Džeimsam Vaitam, kad viņš vēroja savas sievas pūles, vadot pirmos adventistus pa reformu taku. 1868. gadā viņš rakstīja, ka “misis Vaitai ir vajadzīga visu to cilvēku palīdzība, kuri spēj palīdzēt mūsu kustībai patiesības vēsts izplatīšanā un reformas darbā. Cilvēki parasti ir kūtri darboties, un bieži šī darbošanās ir tikko saredzama. Daži darbojas uzmanīgi un veiksmīgi, kamēr citi pārcenšas (...). Tas, kurš reformas darbu uzskata par savu pienākumu, kurš visos gadījumos ir ļoti stingrs, kurš nepieļauj nekādus izņēmumus un cenšas panākt savu, noteikti izpostīs reformas darbu, kaitēs pats sev un ievainos citus. Šādi cilvēki nevis palīdz misis Vaitai, bet ļoti apgrūtina viņas jau tā smago darbu. (...) Viņas darbam ir šāds traucēklis: viņa spēcīgi uzrunā tos, kurus reti ir iespējams dziļi iespaidot, kuri ieņem stingras pozīcijas un aiziet līdz galējībām. Tāpēc, lai adventes kustība neietu bojā šo galējību dēļ, tādus ekstrēmistus viņa ir spiesta norāt publiski. Tas ir labāk, nekā, ja viss izjūktu, taču kustību apdraud gan galējības, gan stingrie rājieni, tādēļ misis Vaitai jānes trīskārša nasta. Problēma ir šāda: To, ko viņa saka, lai aicinātu gausos darboties veicīgāk, sadzird straujie un pārspilē. Savukārt to, ko viņa saka, lai

brīdinātu straujos, dedzīgos un neuzmanīgos, slinkie izmanto kā attaisnojumu, lai atpaliktu.”

Problēma, kuru Džeimss Vaitis piemin 1868. gada rakstā, attiecas arī uz Elenas Vaitas padomu par “ātru sagatavošanos darbam”. 1895. gadā viņa uzrakstīja garu [60] un iespaidīgu rakstu ar šādu nosaukumu, kas acīmredzot tika attiecināts uz dažiem cilvēkiem Betlkrīkas koledžā, kuri bija ieņēmuši nepareizu attieksmi un uzsvēruši to, kas nebūt nebija jāuzsver. Rakstā bija daži spēcīgi izteicieni, jo autore cīnījās pret tradicionāliem, bet aplamiem uzskatiem un gribēja runāt pietiekami “skaļi”, lai viņu sadzirdētu. Misis Vaita uzskatīja, ka daži skolotāji centās skolniekus pārāk ilgi noturēt skolā un pasniedza zināmus priekšmetus dziļāk nekā tas nepieciešams. “Ja mums būtu doti tūkstoš gadi,” viņa rakstīja, cenzdamās akcentēt savu domu, “pat tad šādi zināšanu dziļumi nebūtu vēlamī.”

Taču daži dedzīgi viņas uzrakstīto reformu lasītāji no šiem vārdiem saprata, ka tiem jānododas pretējās galējībās. Tādēļ 22. aprīlī Elena Vaita uzrakstīja divas liecības, ar kurām viņa centās panākt līdzsvaru un uzvest “dedzīgos reformatorus” atpakaļ uz ceļa. Viņa sacīja: “Nekādā ziņā nevajadzētu veikt tādas izmaiņas, kas pazeminātu mūsu Betlkrīkas skolas izglītības līmeni. Skolniekiem vajadzētu novērtēt savas prāta spējas, un tām vajadzētu sasniegt visaugstāko iespējamo attīstības pakāpi. (..)

Es ceru, ka nevienam no manis rakstītā neradīsies iespaids, ka kaut kādā ziņā būtu jāpazemina skolas standarts. Mūsu skolā vajadzētu būt visrūpīgākajai un vispamatīgākajai izglītībai.”

Īstenībā Elena Vaita vēlējās pateikt skolas vadībai un skolotājiem, ka viņiem nopietni jāievēro tie pamatprincipi, ar kuriem kristīgā izglītība atšķiras no jebkuras citas izglītības, tomēr neatsakoties no kvalitātes. Bet ekstrēmisti, kā parasti, savāca visspēcīgākos citātus, savukārt, tie, kas nevēlējās izmaiņas, protams, pievērsa uzmanību konservatīvākiem izteicieniem, kurus autore adresēja fanātiski noskaņotajiem. Cilvēcisko sazināšanās iespēju trūkumu dēļ Elenas Vaitas domu bija pārpratušas abas puses.

Cits gadījums, kad Elena Vaita lietoja ietekmīgus vārdus, lai pievērstu kāda cilvēka uzmanību, bija saistīts ar Dr. Džonu Hārviju Kelogu, Betlkrīkas slimnīcas direktoru. 1901. gadā kādai grupai draudzes vadītāju viņa piezīmēja, ka jau ilgāku laiku ir noraizējusies par Keloga garīgo stāvokli. “Dažas lietas es viņam esmu uzrakstījusi [61] ļoti tieši,” viņa sacīja, “un varbūt (ja viņš ir šeit), Dr. Kelog, ka esmu rakstījusi pārāk spēcīgus vārdus; man likās, ka man tevi jāsatver un jātur ar visu spēku.”

Kad lasām Elenas Vaitas darbus, mums nepārtraukti jātur prātā psiholoģiskās saskarsmes problēma, ar kuru viņai bija jāastopas. Grūtības sagādāja ne tikai atšķirīgas personības, bet arī neprecīza izpratne par vārdu nozīmi un tas, ka dažādi cilvēki ar dažādu dzīves pieredzi vienus un tos pašus vārdus skaidro dažādi.

“Cilvēku domāšanas veids ir atšķirīgs,” misis Vaita rakstīja par Bībeles lasīšanu. “Tie, kam ir atšķirīga izglītība un uzskati, vienus un tos pašus vārdus uztver dažādi. Tāpēc vienam cilvēkam ar valodas starpniecību ir grūti nodot savu domu citam, kuram ir savādāks raksturs, audzināšana un domāšanas ieradumi, kaut arī pašam šī doma ir pilnīgi skaidra. (..)

Bībeles sarakstītājiem savas domas bija jāizsaka cilvēciskā valodā. (..)

Bībele mums nav dota pārcilvēciskā valodā. (..)

Bībele ir jāpasniedz valodā, kādu lieto cilvēki. Viss, kas ir cilvēcisks, ir arī nepilnīgs. Ar vienu vārdu var izteikt dažādas domas; katram vārdam nav viena, noteikta nozīme. Bībele ir dota praktiskiem mērķiem.

Cilvēku domāšana ir atšķirīga. Teikumus un izteicienus visi nesaprot vienādi. Daži izprot Rakstu izteicienus, pielāgojami tos savai domāšanai un saviem apstākļiem. Noslieces, aizspriedumi un kaislības stipri aptumšo izpratni pat tad, kad tiek lasīti Svēto Rakstu vārdi.”

Tas, ko Elena Vaita saka par vārdu nozīmju problēmām Bībelē, attiecināms arī uz viņas rakstiem. Sazināšanās sašķeltā pasaulē nekādā ziņā nav viegla — arī Dieva praviešiem ne. Tomēr, lai mēs tiktu glābti, mums nav vajadzīgas pilnīgas zināšanas. Kā jau Elena Vaita vairākkārt sacījusi, Bībele (un viņas raksti) ir doti “praktiskiem mērķiem”. Neskatoties uz cilvēka valodas trūkumiem, ar tās starpniecību iespējams pastāstīt par glābšanas plāna būtību [62] un kristieša atbildību, ja vien klausītājs no sirds vēlas uzzināt Dieva patiesību.

Dažādu domāšanas veidu, personību un dzīves apstākļu izraisītās sazināšanās problēmas ir daži no iemesliem, kāpēc Jaunajā Derībā ir vairāk nekā viens Kristus dzīves atstāstījums. Nākamais citāts palīdzēs mums saprast, ar kādām problēmām Dievam jāskaras, lai sazinātos ar saprātīgām būtnēm, kas dzīvo uz grēcīgas planētas.

“Kāpēc mums ir vajadzīgs Matejs, Marks, Lūka, Jānis, Pāvils un visi pārējie, kas liecina par Pestītāja dzīvi un kalpošanu?” jautā Elena Vaita. “Kāpēc viens no mācekļiem nevarēja uzrakstīt pilnīgi visu un tā pasniegt vienotu, nedalāmu atstāstījumu par Kristus dzīvi uz Zemes? Kāpēc viena evaņģēlija sarakstītājs runā par tādām lietām, kuras cits pat nepiemin? Ja šīs lietas ir būtiskas, kāpēc tās nemin visi autori? Tāpēc, ka cilvēku domāšana ir atšķirīga. Ne visi visu izprot pilnīgi vienādi.”

Kad lasām Elenas Vaitas rakstus, mums jāpatur prātā galvenās sazināšanās jeb psiholoģiskās saskarsmes problēmas, kuras pārrunājām šajā nodaļā. Šādiem faktiem vismaz vajadzētu mūs darīt piesardzīgus, lai pārlietu neuzsvērtu kādu atsevišķu domu, kurai esam pievērsuši uzmanību, pētīdami Dieva padomus draudzei. Mums vajadzētu pārlicināties, ka esam iepazinušies ar daudzām vietām, kurās Elena Vaita runā par attiecīgo tematu un ka tiem izteicieniem, kuri šķiet pārspīlēti, esam atraduši atbilstošus līdzsvarojošus citātus. Jebkurš šāds pētījums, protams, ir jāveic, ņemot vērā katra teikuma vēsturisko un literāro kontekstu. Šajos četros apsvērumos mēs iedziļināsimies no 10. līdz 13. nodaļai.

10. nodaļa

«Izpēti visu pieejamo informāciju par attiecīgo tēmu»

[62] Tematā par saprātīgu Elenas Vaitas rakstu lasīšanu mēs esam nonākuši pie vissvarīgākās nodaļas. Tās galveno domu ilustrē kāds pazīstams dzejolis:

— Džons Godfrijs Sakss (John Godfrey Saxe)

[65] Šis dzejolis paskaidro to, ka, lasot Elenas Vaitas apjomīgo literatūras mantojumu, ir ļoti viegli kļūt vienpusīgam. Tas notiek, ja nepārbaudām visu, kas sacīts par attiecīgo tematu. Artūrs Vaits ir precīzi aprakstījis šo problēmu, sacīdams, “ka daudzi ir kļūdījušies, skaidrodami liecību nozīmi, jo viņi ir izvēlējušies atsevišķus izteicienus vai tādus citātus, kas atrauti no konteksta, un ar tiem pamatojuši kādu uzskatu. Daži to dara, pat neņemdami vērā, ka ir citas vietas misis Vaitas rakstos, kuras rūpīgi apsverot iepriekš pieņemtais arguments zaudētu savu spēku. (..)

Nav grūti atrast atsevišķus teikumus vai rindkopas Bībelē vai Elenas G. Vaitas rakstos un izmantot tos, lai atbalstītu savus uzskatus, nevis pasniegtu autora domu.”

Šis citāts man atgādina kādu notikumu, kad vēl biju jauns mācītājs Sanfrancisko liča rajonā. Toreiz es biju iedraudzējies ar kādu dedzīgu un nopietnu adventistu grupu, kas no visas sirds centās sekot Bībelei un Elenas Vaitas rakstiem. Ja misis Vaits kaut ko ir teikusi, tad viņi attiecīgi rīkojās. Neviens temats nekad netika apspriests — attiecīgā vieta viņas darbos bija tikai jāizlasa. Kā viņi paši izteicās, tie centās būt uzticīgi “tiešai liecībai”.

Es aizvien atceros pirmo reizi, kad apmeklēju kādu mazu draudzi, ko mani draugi bija dibinājuši. Mani ļoti pārsteidza, ka šie ļaudis metās ceļos katras lūgšanas laikā. Tādējādi draudze nodziedāja dziesmu un zemojās sākuma lūgšanai, tad noklausījās muzikālu priekšnesumu, ievāca ziedojumus un atkal zemojās lūgšanā par ziedojumiem. Turpinājumā draudze vēlreiz nodziedāja dziesmu un zemojās klusā lūgšanā kopā ar mācītāju. Tālāk sekoja ievads un zemošanās lūgšanā pirms svētrunas. Pēc svētrunas draudze nodziedāja dziesmu un zemojās noslēguma lūgšanai.

Šajā reizē es biju uzaicināts kalpot ar vārdu, tādēļ biju spiests sekot draudzei un tās vadītājiem, vairākkārt zemojoties dievkalpojuma laikā. Taču viss piedzīvotais mani zināmā mērā mulsināja, un neilgi [66] pēc sapulces es piegāju pie grupas dibinātāja (kurš bija pazīstams kā speciālists misis Vaitas rakstos) un pajautāju, kāda iemesla dēļ katras lūgšanas laikā jāzemojas.

Tad viņš man nolasīja priekšā dažus citātus no Selected Messages (Izmeklētas vēstis) otrā sējuma: “Esmu saņēmusi vēstules ar jautājumiem par to, kāda attieksme cilvēkam jāieņem, kad viņš lūgšanā uzrunā Visuma Valdnieku. Kur mūsu brāļi ir ņēmuši domu, ka, lūdzot Dievu, jāstāv kājās?” Tad mans draugs parādīja, ka Elena Vaits turpina, sacīdama, ka lūgšanā pareizi ir vienmēr nomesties ceļos. “Gan sapulcēs, gan personiskās lūgšanās mūsu pienākums ir nomesties ceļos, pirms uzrunājam Dievu. Šāda rīcība parāda mūsu atkarību no Viņa.”

Es paskaidroju savam draugam, ka atzīstu cieņu un zemošanos lūgšanā, bet arī piebildu, ka šīs Elenas Vaitas rindkopas interpretācija man šķiet tendencioza un ka, manuprāt, tā nesaskan ar viņas rakstu galveno domu.

Viņš kategoriski nepiekrīt, jo viņa rīcībā bija autores vārdi, un ar to pietika. Ja viņa ir teikusi “vienmēr”, tad lūgšanā šie ļaudis vienmēr arī zemojās. Viņaprāt, vairs nav nekādas vajadzības pārrunāt šo tematu vai izlasīt kādu papildus citātu par attiecīgo jautājumu. Galu galā, ja ir atrasta “patiesība”, tad vienīgais, kas vēl jādara, — ir jārikojas saskaņā ar to. Tā viņš arī darīja. Es atceros, ka viņa mājās cilvēki zemojās pat tad, kad lūdza svētību pirms ēdienreizēm.

Es nebūt nebiju pārliecināts, ka manam draugam bija “patiesība” par attiecīgo tematu, kaut gan tajā pašā laikā biju pilnīgi drošs, ka viņam ir daži Elenas Vaitas citāti, ar kuriem pamatot savu rīcību. Taču ir atšķirība starp šo patiesību un dažiem citātiem.

Tu varbūt domā — kā gan es varu būt tik pārliecināts par savu nostāju? Tas nemaz nav tik sarežģīti. Sākot no norādītās vietas, es vienkārši turpināju lasīt par pareizu stāvokli lūgšanā. Šoreiz nebija jālasa necik tālu. Grāmatā Selected Messages, no kuras mans draugs citēja, nodaļas The Attitude in Prayer (Attieksme lūgšanas brīdī) pēdējā lappusē es izlasīju, ka “ne vienmēr, lai lūgtu, ir jānoslīgst uz ceļiem. Izveido ieradumu sarunāties ar savu Pestītāju, kad esi vienatnē, kad ej pa ceļu un veic savu [67] ikdienas darbu.”

Šis ir viens no citātiem, ko Vaitas Īpašuma fonds (Selected Messages kompilācijas autori) ar nolūku ir ievietojuši tur, kur noslēdzas nodaļa par godbijību lūgšanā. Viņi ir vēlējušies pasargāt cilvēkus no vienpusības, kura bija pārņēmusi manu draugu, — no vienpusības, kas ātri vien var pārvērsties fanātismā.

Kad es pievērsu viņa uzmanību teikumiem, kuri līdzsvaro kopējo domu par zemošanos lūgšanā un jautāju, kāpēc viņš lasa tikai tās vietas, kur Elena Vaita saka “vienmēr”, kaut arī citur viņa saka “ne vienmēr”, viņš ātri atteica, ka “ne vienmēr” attiecas uz visiem, nevis uz Dieva īpašajiem pēdējā laika ļaudīm.

Es nobrīnījos pie sevis, cik jauki ir tad, ja tu esi satvēris “patiesību” tā, kā to bija izdarījis mans draugs. Tiklīdz tev tā ir rokā, tu ar vieglu sirdi vari aizmirst otru pusi, ko Elena Vaita (vai Bībele) saka par attiecīgo tematu, un droši doties uz priekšu pa savu šauru taku.

Tā mans draugs bija pilnīgi pārliecināts, ka Dieva uzticīgajam pēdējo dienu atlikumam ir jāiet pa priekšu citiem, atjaunojot lūgšanu līdz nepieciešamajai pilnībai. Viņš bija šī laika Dieva vīrs, kas atgriez Viņa ļaudis pie patiesības par to, ka lūgšanā vienmēr jāzemojas.

Kaut gan es piekritu, ka daudzās draudzēs trūkst godbijības, šis visai vienpusīgais secinājums man nebija pieņemams. Ko tad man atlika darīt? Tas ir gaužām vienkārši. Pirmais — turpināt lasīt par šo tematu. Otrais — uzrakstīt Ģenerālkonferencei, Elenas G. Vaitas Īpašuma fondam, lai uzzinātu, vai tur ir pieejama papildus informācija par šo jautājumu. Abi nodomi izdevās un vairoja manu izpratni. Turklāt es jau steidzos piebilst, ka abas šīs lietas ir pieejamas jebkuram, kam ir kāds jautājums par Elenu

Vaitu un viņas rakstiem. Nebaidieties sūtīt savus jautājumus Vaitas Īpašuma fondam. Šie cilvēki jums var sniegt nenovērtējamu informāciju par Elenas Vaitas vispārējo viedokli kādā jautājumā, kā arī dot padomu, no kuras vietas sākt lasīt, lai pilnveidotu savu izpratni.

Jau ilgi pirms tam man bija daudz pilnīgāks priekšstats par ticīga cilvēka stāvokli lūgšanā. Es atklāju, ka ne tikai Bībele atbalsta lūgšanas, kurās cilvēks neatrodas uz ceļiem (sk., piemēram, Marka 11:25; 2. Moz. 34:8), bet arī to, ka Elena [68] Vaita kādam savam draugam ir atzinusies, kā viņa dažkārt ir lūgusi “stundām ilgi, gulēdama gultā”. Tas nebūt neizskatās pēc zemošanās “vienmēr” — “gan sapulču, gan personīgās lūgšanās”.

Bez tam es nejauši atradu vēstuli, ko rakstījis kāds cilvēks, kurš ilgu laiku bija pavadījis kopā ar Elenu Vaitu. Viņš vēsta: “Es vairākkārt esmu bijis nometnēs un Ģenerālkonferences sesijās, kad Elena Vaita pati ir lūgusi Dievu, kamēr visa draudze un pati lūdzēja stāv kājās.”

Dažas no šīm lūgšanām, kurās visi ir piecēlušies, pieminētas arī misis Vaitas izdotajos rakstos. Piemēram, 1909. gada Ģenerālkonferences sesijā Elena Vaita, beigusi uzrunu, noslēdza sapulci un aicināja draudzi piecelties “kājās” svētīšanās lūgšanai. Tā, visiem stāvot, viņa vadīja draudzi lūgšanā “pie tā Kunga, Israēla Dieva”. Līdzīgus aprakstus tu atradīsi grāmatā Selected Messages (Izmeklētas vēstis), 3. sēj., 266. –270. lpp.

Kad izlasām visu, ko Elena Vaita saka par kādu tematu, doma izskatās gluži citāda nekā tad, ja mēs būtu izlasījuši tikai kādu daļu vai atsevišķus citātus. Kad biju izlasījis visu, kas viegli pieejams jautājumā par pareizu stāvokli lūgšanā, es secināju, ka mans draugs ir aizgājis galējībās, jo viņa uzskats nav balstīts uz visiem padomiem, ko Elena Vaita sniegusi par šo tematu.

Atskatoties uz savu pētījumu, kura laikā biju pārbaudījis visus pieejamos ieteikumus par lūgšanu uz ceļiem, es secināju, ka Elena Vaita ir raizējusies par godbijības trūkumu adventistu draudzē, ko atspoguļo gadījumi, kad draudze nezemojas pat dievkalpojuma galvenās lūgšanas laikā. Tad cilvēkam “vienmēr”, ja vien iespējams, ir jāmetas ceļos. Taču nekur viņas rakstos neatrodam nostāju, ka zemošanās vajadzīga svētību lūgšanās, dievkalpojuma iesākuma lūgšanās, lūgšanās pirms ēdienreizēm un tā tālāk. Viņas vispārējais uzskats ir, ka lūgšanā “ne vienmēr” ir jāzemojas uz ceļiem. Šķiet, ka tāds ir bijis ne tikai viņas uzskats, bet tā viņa ir arī darījusi.

Ilgajā kalpošanas laikā Elena Vaita bija spiesta sastapt tādus ļaudis, kas pieņem tikai daļu no viņas padomiem. “Kad tas jums ir pa prātam,” viņa sacīja 1891. gada Ģenerālkonferences sesijā, [69] “jūs pret Liecībām izturaties tā, it kā jūs tām ticētu, citēdami tās, lai argumentētu katru savu apgalvojumu. Bet kā ir tad, kad gaisma dota, lai labotu jūsu kļūdas? Vai arī tad jūs pieņemat šo gaismu? Kad Liecības ir pretrunā ar jūsu idejām, jūs tās neņemat nopietni.” Svarīgi ir paklausīt visiem ieteikumiem.

Šeit mēs redzam divas pieejas Elenas Vaitas rakstiem. Viena pieeja ir savākt visus viņas uzrakstītos materiālus, kas attiecas uz pētāmo tematu, bet otra pieeja — izvēlēties no misis Vaitas rakstiem tikai tos teikumus, rindkopas vai garākus izvilkumus, kurus iespējams izmantot, lai atbalstītu kādu uzskatu. Vienīgā uzticīgā

pieeja ir pirmā. Ja vēlamies būt godīgi pret Elenas Vaitas nodomu, tad viens svarīgs princips, kas šeit jāievēro, ir tas, ka daudz jālasa par attiecīgo tematu.

Tomēr savi secinājumi mums jābalsta ne tikai uz visām izteiktajām domām par doto jautājumu, tiem jāskan ar visu viņas rakstu galveno saturu. Nepareizi secinājumi var rasties ne tikai no tendenciozitātes, bet arī no nepamatotiem argumentiem, kļūdainiem spriedumiem vai citas E. Vaitas rakstu nepareizas izmantošanas.

11. nodaļa

«Izvairies no galējībām interpretācijā»

[70] Deviņpadsmitā gadsimta beigās pazīstamais septītās dienas adventistu mācītājs Stīvens N. Hāskels no darba uzdevuma Austrālijā atgriezās Savienotajās Valstīs, lai iepazītos ar daudzajām “svešajām mācībām, ko popularizēja jaunās paaudzes vadošie mācītāji”. Kā jau varēja gaidīt, lai pierādītu savu taisnību, tie citēja gan no Liecībām, gan no Bībeles, tāpēc “tādus, kuri nav nostiprinājušies [adventes] vēsts principos, tie varēja aizraut sev līdzī”.

“Viena no visdīvainākajām mācībām, ko es dzirdēju,” stāstīja Hāskels, “bija tā, ka ar Dieva zīmoņu nevarot tikt apzīmogots neviens, kam ir sirmi mati vai kāds fizisks defekts, jo darba noslēgumā mēs sasniegšot gan garīgu, gan fizisku pilnību; mēs tikšot dziedināti no visām fiziskajām vainām, vairs nemiršot utt.” Daži cerēja jau šajā dzīvē saņemt jaunu zobu “komplektu”, bet “kāda sieviete izteicās, cik pārliecinoši gan tas būtu, ja viņas draugi kādu dienu ieraudzītu viņu atgriežamies mājās ar atjaunotiem matiem; turklāt viņa ticēja, ka tas drīz notiks” .

Septiņas nedēļas vēlāk Hāskelam bija jāstāstas ar kādu citu galējību — pamatojoties uz desmit baušļiem, bija radies uzskats, ka nedrīkst nogalināt indīgas čūskas vai kaitīgus kukaiņus.

[71] Kristiešu draudzes vēsturē ir ne mazums gadījumu, kad cilvēki nonāk galējībās, interpretējot Dieva Vārdu, un tad šo savu fanātismu nosauc par “uzticību”. Diemžēl tas attiecas arī uz adventes kristiešiem. Šķiet, ka tieksmei uz galējībām saknes meklējamas cilvēka kritušajā dabā. Dievs ir centies labot šo noslieci ar savu praviešu starpniecību.

Viena no šīs nodaļas svarīgākajām domām ir šāda — kaut gan Elenas Vaitas darbiem ir raksturīga līdzsvarotība, tā ne vienmēr ir tipiska šo rakstu lasītāju īpašība. Labs piemērs ir Elenas Vaitas padoms kādam ārstam, kurš, lasot viņas rakstus, bija izveidojis “galēji radikālus uzskatus veselības reformas jomā”. “Veselības reforma,” viņa rakstīja dr. D. H. Kressam, “ja to pārspilē, kļūst parveselības deformāciju, par veselības iznīcinātāju.”

Par šo jautājumu runā arī Džeimss Vaitis. “Kamēr sātans daudzus kārdina būt pārāk lēniem, [citus] viņš vienmēr kārdina būt pārāk straujiem. Misis Vaitas darbi ir padarīti par grūti saprotamiem un pat mulsinošiem; šeit vainojami ekstrēmisti, kas domā, ka vienīgā drošā nostāja ir pārspilēt katru viņas runāto vai rakstīto izteicienu par tēmām, kur būtu pieļaujami dažādi uzskati.

Bieži šie cilvēki spītīgi turas pie kāda izteiciena savas interpretācijas un, neskatoties ne uz ko, atbilstoši arī rīkojas, pilnīgi neņemdami vērā autores brīdinājumus par galējību ļaunumu. Mēs viņiem iesakām atstāt spēcīgos izteicienus, kuri domāti gausajiem un uz brīdi pilnīgi pievērst uzmanību kaut dažiem no daudzajiem brīdinājumiem, kas adresēti ekstrēmistiem. Tā darīdami, viņi paši izklūs drošībā, kā arī vairs netraucēs māšai Vaitai brīvi uzrunāt tos, kuri jāpamudina pildīt savus pienākumus. Patlaban tie ir nostājušies starp viņu un ļaudīm, “paralizē” viņas liecību un izraisa šķelšanos.”

Elenai Vaitai bija jāstāpjas ar ekstrēmistiem visu savas kalpošanas laiku. 1894. gadā viņa sacīja, ka “ir kāda ļaužu šķira, kas vienmēr gatavi dīvaini izturēties, kas vēlas uztvert kaut ko savādu, brīnumainu un jaunu. Taču Dievs vēlas, lai visi rīkojas mierīgi, apdomīgi, izvēlēdamies vārdus saskaņā ar nopietno šī laika patiesību, kuras pasniegšanai [72] jābūt, cik vien iespējams, brīvai no emocijām, tajā pašā laikā iedarbojoties ar spēku un vajadzīgo svinīgumu. Mums jābūt uzmanīgiem, lai neizraisītu galējības, lai neuzkurinātu cilvēkus, kas gatavi lēkt ugunī vai ūdenī” .

Gandrīz pirms četrdesmit gadiem misis Vaita bija rakstījusi: “Es redzēju, ka daudzi ir izmantojuši to, ko Dievs man ir atklājis par citu cilvēku grēkiem un kļūdām. Viņi piešķir pārspīlētu nozīmi tam, kas rādīts atklāsmē, uzstājas ar to, līdz daudziem sāk mazināties ticība Dieva sniegtajai vēstij.”

Vistraģiskākais ir tas, ka daži, uzstādamies ar galēji radikāliem apgalvojumiem attiecīgās sfērās, tādās kā veselības reforma, pauzdami savu izpratni par to, kas ir svarīgākais un kas ir grēks, aiziet tik tālu, ka, pierādīdami savu nekļūdīgumu, padara Eleni Vaitu par viltus pravieti, jo no viņu ekstrēmajām interpretācijām izriet, ka Elena Vaita ir ne tikai rakstījusi tādas vēstis, kas nav atrodamas Bībelē, bet pat tādas, kas ir pretrunā ar Bībeli. Piemēram, Pāvils saka: “Dieva valstība nav ēšana un dzeršana, bet taisnība, miers un prieks Svētajā Garā” (Rom. 14:17), taču daži Elenas Vaitas interpretētāji šo jautājumu izvirza viņas vēsts priekšplānā.

Īstenībā misis Vaitas nostāja visai labi saskan ar Pāvila mācībām. Kad viņas mūža laikā kāds centās izvirzīt veselības reformu priekšplānā, pamatodamies uz viņas vārdiem, ka tā ir tikpat cieši saistīta ar Dieva pēdējo vēsti pasaulei kā “roka ir saistīta ar cilvēka ķermeni”, tad viņa brīdināja, ka “veselības reforma ir cieši saistīta ar trešo vēsti [Atkl. 14. nodaļā], tomēr tā nav pati vēsts. Mūsu sludinātājiem gan vajadzētu mācīt veselības reformu, tomēr viņiem to nevajadzētu padarīt par galveno tēmu, kas aizstāj vēsti.” Autore saviem lasītājiem paskaidroja, ka veselības reformai ir “sagatavojoša” loma pirms pēdējiem notikumiem. Šī doma ļoti labi saskan ar kādu piezīmi, kuru viņa izteikusi citā vietā. “Pēdējie žēlastības gaismas stari, pēdējā žēlastības vēsts, kas jāsniedz pasaulei, ir Viņa [Dieva] mīlestības raksturs. Dieva bērniem ir jāparāda Viņa godība. Ar savu dzīvi un raksturu tiem jāatklāj, kādu [73] žēlastību Dievs viņiem parādījis.”

Veselības reformai ir “sagatavojoša” loma pēdējā darbā tādā ziņā, ka tiklīdz kuņģī dedzina vai iesāpās galva, mēs vairs neesam pilnīgi mīlestībā pret citiem un pat pret Dievu. Ar savu bērnu starpniecību Dievs vēlas parādīt, ka Viņa pārveidojošā žēlastība tiešām spēj savtīgus cilvēkus pārvērst par tādiem ļaudīm, kas mīl un rūpējas par citiem. Kaut gan veselības reforma ir viens no līdzekļiem šī mērķa sasniegšanai, tas nav pašmērķis. Šo vai zināmas citas tēmas izvirzīt garīgās dzīves priekšplānā

nozīmētu ne tikai zaudēt šo mācību nozīmi, bet arī izpratni par to, kā tās iekļaujas Dieva galvenajā vēstī, ko Viņš sniedzis ar Elenas Vaitas starpniecību.

Kad lasām Elenas Vaitas rakstus, daļa no mūsu uzdevuma ir izvairīties no galējībām interpretācijā un izprast viņas vēsti līdzsvaroti. Tas, savukārt, nozīmē, ka lasot attiecīgais temats jāapskata vispusīgi.

Šeit kā piemēru varētu minēt misis Vaitas asos vārdus par spēlēm. “Nodevušies izpriecām, sacīkstēm un boksam,” viņa norāda, Betlkrīkas studenti “paziņoja pasaulei, ka nevienā no šīm lietām Kristus nav viņu Vadonis. Tas viss lika atskanēt Dieva brīdinājumam.” Šis un citi spēcīgi izteicieni daudziem ir likuši secināt, ka Dievs nosoda visas spēles, pat bumbas spēlēšanu. Tomēr šajā gadījumā ir jāuzmanās tieši tāpat, kā tad, kad dzirdam jebkuru citu galēji radikālu interpretāciju. Starp citu, nākamais teikums skan šādi: “Patlaban man raizes dara tas, ka varam aiziet pretējā galējībā.”

Kā rāda nākamie teikumi, Elena Vaita neieņēma ekstrēmu nostāju ne bumbas spēlēšanā, ne citās spēlēs. Runādama par vecākiem un skolotājiem, viņa saka: “Ja tie pulcētu bērnus cieši ap sevi un parādītu, ka tie viņus mīl, izrādītu interesi visos viņu centienos un pat viņu vaļaspriekos, dažkārt pat paši kļūdami par bērniem, viņi darītu bērnus laimīgus, mantotu viņu mīlestību un uzticību.”

Kā jau minējām 10. nodaļā, pirms izdarām secinājumus, ir svarīgi izlasīt visu, ko Elena Vaita saka par attiecīgo tematu. Tas nozīmē, ka jāņem vērā arī tie izteicieni, kas pauž pretējus viedokļus un tādējādi ne tikai rada līdzsvaru, bet [74] dažkārt pat savstarpējas pretrunas. Protams, kā mēs redzēsīm nākamajās divās nodaļās, vēsturiskais un literārais konteksts izskaidro Elenas Vaitas ekstrēmo izteicienu iemeslus. Kad mēs saprotam iemeslu, kādēļ viņa ir izvēlējusies attiecīgo izteiksmes veidu, tad redzam, kā atsevišķas domas, kuras šķiet pretrunīgas, līdzsvaro viena otru. Ar šādu izpratni mēs jau esam gatavi aplūkot pētāmā temata pamatprincipus. Pie pamatprincipu svarīguma mēs atgriezīsimies 16. nodaļā. Bet tagad izlasīsim trešo citātu par bumbas un citu spēļu spēlēšanu.

“Es nenosodu vienkāršu bumbas spēlēšanu,” raksta Elena Vaita, “taču pat tā savā vienkāršībā var tikt pārspīlēta.” Kā jau autore ir pateikusi šajā teikumā, kas pauž mērenus uzskatus, problēma nav bumbas spēlēšanā, bet tās pārspīlēšanā un spēlēšanā nevietā — gan laika, gan spēles sarežģītības ziņā, kas izraisa problēmas cilvēku attiecībās. Viņa turpina, ka pārāk bieži šīs spēles ir par iemeslu nevajadzīgiem naudas tēriņiem, sevis paaugstināšanai, mīlestībai un entuziasmam vairāk pret spēlēm nekā pret Kristu un “degošai kaislei” būt pirmajam. Bez tam viņa piebilst, ka spēlēšanas veids bieži vien nestiprina ne intelektu, ne raksturu, atrauj prātu no mācīšanās un tiecas spēles dalībniekus padarīt par tādiem, kas vairāk mīl izpriecāties nekā Dievu.

Kad, pētot kādu tematu, mēs iepazīstamies ar līdzsvarojošiem un domu vienojošiem teikumiem, nevis lasām tikai tos, kas ir radikāli un pastiprina mūsu aizspriedumus, mēs sākam saskatīt Elenas Vaitas uzskatus īstajā gaismā. Uzdevums ir skaidrs. Lai izvairītos no galējībām interpretācijā, mums ne tikai daudz jālasa, ko misis Vaita teikusi par attiecīgo tematu, bet nopietni jāķeras arī pie tiem teikumiem, kas paši it kā pauž diametrāli pretējus uzskatus un līdzsvaro viens otru.

Veiksmīga ilustrācija tam, ka nepieciešams iepazīties ar pretēja rakstura padomiem par vienu tematu, ir jau minētais piemērs ar olām. Tu droši vien no 1. nodaļas atceries, ka Elena Vaita ir rakstījusi: “Lai uz jūsu galdiem neatrodas olas. Tās ir kaitīgas jūsu bērniem.” To viņa ir rakstījusi ģimenei, kuras [75] bērni cīnījušies ar tāda veida iekāri. Padoms attiecās uz īpašu situāciju.

Taču daudzi to saprata kā vispārēju aizliegumu. Tā iespaidā apzinīgais ārsts D. H. Kress, kurš bija misionārs Austrālijā, pilnībā atteicās no olām, piena produktiem un daudziem citiem ēdieniem. Viņa trūcīgā diēta novājināja organismu un nopietni apdraudēja veselību.

Atsaukdamās uz to, Elena Vaita 1901. gadā viņam uzrakstīja vēstuli, mudinādama nepārspīlēt veselības reformu.

“(..) Ņem olas no veselām vistām. Lieto tās gan termiski apstrādātas, gan jēlas. Pievieno tās jēlas vislabākajam neraudzētajam vīnam, kāds Tev ir. Tā Tu iegūsi nepieciešamās uzturvielas savam organismam. Nepieļauj pat domu, ka Tu rīkojies nepareizi (..). Es uzsveru: olām un pienam ir jābūt iekļautiem Tavā diētā (..). Tu esi ieņēmis bīstami radikālu nostāju veselības reformā un noteicis sev diētu, kas Tevi neuzturēs. (..) Olām piemīt īpašības, kas ir pretlīdzeklis dažādām indēm. Kaut arī ir izskanējuši brīdinājumi pret šo pārtikas produktu lietošanu ģimenēs, kur bērni kļuvuši par bīstamu ieradumu upuriem, tas nenozīmē, ka uzturā vispār nedrīkstētu lietot olas, kas ņemtas no labi koptām vistām.”

Pievērs uzmanību šī padoma konteksta nozīmei un tam, ka tas tika rakstīts īpašas problēmas dēļ. Ievēro arī principus, kādus Elena Vaita šeit pauž. Piemēram, labāk ir ēst olas, kas “ņemtas no labi koptām un atbilstoši barotām vistām”. Par kontekstualizāciju un principu svarīgumu mēs runāsim vēlākajās nodaļās. Bet tagad nedaudz pakavēsimies pie dr. Kresa.

Pēc mēneša Kress Elenai Vaitai atbildēja. “Es saprotu,” viņš rakstīja, “ka stingrā nostāja, kādu biju ieņēmis piena un olu jautājumā, veda mani pretī bīstamai galējībai, tāpēc es jūtos ļoti pateicīgs, ka Kungs man ir aizrādījis. (..) Tagad, cik vien saprotu, es rūpīgi sekoju katram padomam, ko Kungs ar Tavu starpniecību ir sūtījis. Es lietoju gan olas, gan pienu un tagad spēju to darīt bez mazākajiem [76] sirdsapziņas pārmetumiem. Pirms tam es to nevarēju. Es tiešām ticu, ka pastāv cerība atjaunot manu veselību, citādi Kungs nebūtu sūtījis šo vēsti.

Pēc četrdesmit trīs gadiem Kress pārdomāja piedzīvoto. “Daži godīgi cilvēki ir ieņēmuši galēji radikālu nostāju māsas Vaitas izteiktajās domās par dzīvnieku izcelsmes pārtikas produktiem, it īpaši par pienu un olām.” Stāstīdams par savām galējībām, viņš saka: “Mans veselības stāvoklis pasliktinājās tiktāl, ka biju jau tuvu nāvei. (..) Māsa Vaita redzēja mani atklāsmē un uzrakstīja dažas vēstules, paskaidrodama šī veselības stāvokļa iemeslus un mudinādama mani mainīt ēšanas ieradumus. (..) Pēc minētās vēsts saņemšanas es nekavējoties veicu izmaiņas, sākdam lietot olas un pienu, kā norādīts, un ar Dieva svētību atguvu labu veselību. (..) Tas bija vairāk nekā pirms četrdesmit gadiem. Nu es esmu sasniedzis astoņdesmit otro mūža gadu, taču arvien savā sanatorijas birojā ik dienas spēju pavadīt trīs darba stundas. Par tik dāsni dāvāto veselību esmu parādā vēstīm, kas mani aizsniedza brīdī, kad no

cilvēciska redzes viedokļa izvēlešanās vairs nebija iespējama. Es joprojām sekoju padomam, lietodams pienu un olas.”

Kā redzams, doktors Kress līdz mūža galam bija pateicīgs par to, ka Elena Vaita novērsusi viņu no ekstrēmas viņas darbu interpretācijas.

12. nodaļa

«Ievēro laiku un vietu»

[77] Tā bija pirmā diena, kad es strādāju par galvaspilsētas vidusskolas direktoru. Tas bija arī minisvārciņu modes laiks. Es nekad neaizmirsīšu pirmo tālruņa zvanu. “Brāli Nait,” sauca kāda sievietes balss otrā līnijas galā, “mēs esam tik pateicīgi, ka mums beidzot ir direktors, kurš liks ievērot standartus!”

Drīz es uzzināju, ka pēc šīs kundzes uzskatiem viņas meitas svārki ir par īsiem. Mana pirmā doma bija pajautāt, kāpēc viņa neko nedara, lai stāvoklis uzlabotos, taču Kungs mani no tā atturēja, kamēr viņa turpināja, turpināja un turpināja runāt par īsajiem svārkkiem. Lai gan man bija izdevies apvaldīt savu mēli, drīz es atskārtu, ka nav iespējams atturēt prātu no “klaiņošanas apkārt”. Es dzirdēju viņu stāstām, ka dažās skolās esot šāds likums: svārki nedrīkst būt īsāki par 5 cm virs ceļa. Šajā brīdī manā prātā uzplaiksnīja nepatīkama aina: es veicu apgaitu pa skolas teritoriju ar lineālu vienā rokā, kamēr ar otru roku tvarstu vidusskolnieču ceļus, lai izdarītu ikdienas mērījumus.

Mātei turpinot runāt, arī mans prāts turpināja “ceļot”. Es iedomājos 180 cm garu meiteni. 5 cm virs ceļa tad būtu jau diezgan gari svārki. Bet tad parādījās maza “resnīte” no desmitās klases, kuras augums ir tikai 145 cm. 5 cm virs viņas ceļa būtu pusceļš līdz viduklim. Tālāk manas domas pievērsās kādam ierosinājumam, kuru [78] Elena Vaita bija izteikusi 1860. gadā: sievietēm vajadzētu saīsināt savus svārkus par 20–23 cm. Tā šķita interesanta doma. Ja dažus no svārkkiem, ko esmu redzējis 1960. gadu beigās un 1970. gadu sākumā, saīsinātu par 20–23 cm, tad svārku apakšmalai vajadzētu atrasties virs jostas.

Varbūt šoreiz tev nav īsti skaidrs, ko es gribu teikt ar saviem piemēriem. Mana doma ir gluži vienkārša. Mums jāņem vērā laiks un vieta, kad izteikti Elenas Vaitas dažādie padomi. Viņa tos nav rakstījusi “tukšam gaisam”. Vairums no tiem tika izteikti kāda atsevišķa cilvēka vai vairāku cilvēku problēmu atrisināšanai — tā tad diezgan specifiskā vēsturiskajā kontekstā.

Protams, nav vajadzīga liela gudrība, lai saprastu, ka minisvārciņu modes laikā neder Elenas Vaitas citāti attiecībā uz svārku saīsināšanu par 20–23 cm. Tas ir pats par sevi saprotams. Tomēr ļoti svarīgi būtu atzīmēt, ka daudzos citos gadījumos nebūt nav tik skaidrs, vai konkrētie teikumi attiecas uz specifisku situāciju citā laikā un vietā. Lai to noteiktu, ir jāpēta sākotnējā vēsts tās vēsturiskajā kontekstā. Dažas atlikušās nodaļas palīdzēs mums šajos centienos.

Starp citu, kādēļ misis Vaita ieteica sievietēm saīsināt svārkus? Tādēļ, ka tajā laikā viņas mēdza valkāt svārkus, kas velkas pa zemi, slaucīdami netīrumus, zirgu pajūgu

“pēdas” un visu pārējo. Šim apgērbam bija arī citas problēmas, par kurām runāja Elena Vaita un tā laika reformatori. Viņa rakstīja, ka “viens no modes izšķērdīgākajiem un nepatīkamākajiem izgudrojumiem ir svārki, kas velkas pa zemi. Netīri, neērti, neparocīgi, neveselīgi — to visu un daudz ko citu varētu teikt par šiem svārkiem.”

Taču tas, ko varēja attiecināt uz viņas laiku, nav attiecināms uz mūsdienām. Protams, varam arī iedomāties kādu tradicionālu kultūru, kas joprojām atspoguļo deviņpadsmitā gadsimta apstākļus. Tādās kultūrās šis ieteikums der bez pielāgojumiem. Tomēr vairumam kultūru tas ir jāpielāgo.

Daļa veicamo izmaiņu redzamas tikko minētajā citātā no The Ministry of Healing. Ja garo svārku problēma saistīta ar to, ka tie bija netīri, neērti [79] un neveselīgi, tad, šķiet, droši varam pieņemt, ka daži pareiza apģērba principi ir tīrība, ērtums un veselīgums. Šie principi ir universāli, kaut arī svārku saīsināšana ir cieši saistīta ar laiku un vietu. Turpinot lasīt Bībeli un Elenas Vaitas darbus par šo tēmu, varam atrast arī citus ģērbšanās principus, ko varam izmantot mūsdienās. Kā nākamo, piemēram, varētu minēt vienkāršību.

Varbūt tu domā par to, kā mana skola atrisināja minisvārču problēmu? Protams, mēs automātiski nesākām īstenot dzīvē Elenas Vaitas padomu par svārku saīsināšanu. Es arī nesāku apstaigāt skolu ar lineālu rokā un nemērīju attālumus starp ceļiem un svārku apakšmalām. Gluži pretēji — mēs vērsāmies pie principiem, kas par šo tematu sniegti Bībelē un Elenas Vaitas rakstos, un attiecinājām tos uz mūsu laiku un vietu. Sapulcējuši jauniešus, mēs sacījām, ka vēlētos, lai viņu apģērbs būtu tīrs, glīts un vienkāršs.

Tomēr principu atrašana Elenas Vaitas darbos nav šīs nodaļas temats. Pie tā mēs atgriezīsimies 16. nodaļā.

Kāds cits labs piemērs par to, ka interpretējot jāņem vērā laiks un vieta, ir Elenas Vaitas ieteikums, kas attiecas uz jauniešu draudzību. Misis Vaita ir rakstījusi par Eivondeilas skolu Austrālijā, ka tur viņi neesot varējuši “atļaut un nav atļāvuši veidoties nekādai interesei vai uzmanības parādīšanai puisi un meiteņu starpā”. Tajā pašā gadā viņa rakstīja: “Mēs ļoti esam centušies [Eivondeilas] skolā kontrolēt visu, nepieļaujot ne favorītismu, ne interešu vai draudzības veidošanos puisi un meiteņu starpā. Mēs esam pateikuši saviem audzēkņiem, ka neļausim ne mazākajam šādam pavedienam ievīties skolas darbā. Šajā punktā esam nostājušies stingri kā klints.”

Šie vārdi bija lasāmi Eivondeilas skolas ziņojumos. Nav šaubu, ka Č. V. Ērvins, kurš no 1903. līdz 1908. gadam bija Eivondeilas skolas direktors, stāvēja “stingri kā klints” puisi un meiteņu draudzības jautājumos. 1913. gadā, kad Ērvins strādāja Kalifornijā par Klusā okeāna Ūnijas koledžas prezidentu, viņš tika lūgts izlasīt Elenas Vaitas drīzumā izdodamās grāmatas *Counsels to Parents, Teachers, and Students* (Padomi vecākiem, skolotājiem un audzēkņiem) manuskriptu.

[80] Ērvins bija šokēts, ka jaunajā grāmatā nav stingrā nolieguma par draudzēšanos. Tas bija aizstāts ar daudz mērenāku ieteikumu: “Attieksmē pret audzēkņiem mums vienmēr jāņem vērā viņu vecums un raksturs. Mēs nevaram izturēties vienādi kā pret jaunākajiem, tā arī pret vecākajiem. Dažos gadījumos pieredzējušiem cilvēkiem ar

labu reputāciju var atļaut vairāk nekā jaunākiem audzēkņiem. Šeit jāievēro arī dažādi apstākļi un šo cilvēku uzskati. Mums savā darbā jābūt ļoti uzmanīgiem. Tomēr mēs arī nedrīkstam mazināt savu noteiktību un vērību pret visu vecumu audzēkņiem, kā arī stingros aizliegumus pret nevajadzīgām un nesaprātīgām attiecībām jaunu, nenobriedušu skolnieku starpā.”

Ērvinu uztrauca tas, ka ir izmainīts jau zināmās domas izteiksmes veids. Viņš rakstīja V. K. Vaitam, ka šī vēsts ir “kaut kas pilnīgi jauns” un ka viņš nekādi nesaprotot, “kā tā var saskanēt ar to, ko māsa Vaita ir rakstījusi citos gadījumos, kuros viss vēstījums ir pilnīgi konsekvents” .

Ērvins nepievērsa uzmanību apstākļiem, kādos Elena Vaita bija uzrakstījusi šķietami pretrunīgos padomus. 1897. gadā, kad viņa rakstīja Eivondeilas skolai, gandrīz puse šīs skolas audzēkņu bija jaunāki par 16 gadiem, bet 1913. gadā vairums mūsu konfesijas koledžu studenti bija vecāki, vairāk pieredzējuši un nobriedušāki. Sniedzama vispārēja rakstura padomu draudzei, Elena Vaita ņēma vērā apstākļu maiņu.

V. K. Vaita atbilde Ērvinam rāda, cik svarīgs Elenas Vaitas padomos ir laiks un vieta. “Viena no sarežģītākajām problēmām, ar kurām mēs sastopamies, sagatavojot mātes rakstus izdošanai,” uzsver viņas dēls, “ir tieši tādi gadījumi, kā šis, kad viņa runā par kādu konkrētu ģimeni, draudzi vai iestādi; tad brīdinājumi un pamācības tiek sniegtas saistībā ar attiecīgajiem apstākļiem. Šādos gadījumos māte raksta skaidri un spēcīgi, nepaskaidrodama attiecīgās situācijas īpatnības. Mēs gūstam daudz svētību, [81] kad šos materiālus varam pētīt un izmantot līdzīgās situācijās citur. Taču tad, kad šos viņas darbus izdodam bez jebkādiem paskaidrojumiem par apstākļiem, kādos liecība sniegta, vienmēr pastāv iespēja to izmantot tā, it kā šī vēsts attiektos uz vietām un apstākļiem, kas ir gluži atšķirīgi.

Šādi mūsu darbā ir radušies daudzi pārpratumi, kas saistīti ar to, ko māte rakstījusi par diētu, zāļu lietošanu un citiem tematiem, kuri man Tev nav jāatgādina. Kad kādam atsevišķam cilvēkam, ģimenei vai draudzei ir jāsniedz vēsts, kas pareizo ceļu rāda citādos apstākļos nekā tās pamācības, kuras jau pazīstamas, tad šie izņēmumi jeb atšķirīgie padomi, kas izteikti, pamatojoties uz citādiem apstākļiem, bieži kļūst par pārsteigumu tiem, kuri agrākās pamācības uzskatījuši par tādām, kas attiecas uz visiem.”

Nav iespējams pārspīlēt to, cik svarīgi ir zināt laiku un vietu, lai pareizi saprastu Elenas Vaitas rakstus. Šajā sakarā pati autore uzsver, ka “liecībās nekas nav ignorēts, nekas nav aizmirsts, taču jāņem vērā laiks un vieta. Neko nedrīkst darīt nelaikā. Daļu rakstu vajadzētu uz laiku paturēt npublicētus, citādi daži šo gaismu izmantos nepareizi.” Viens veids, kā nepareizi izmantot E. Vaitas rakstus, ir neievērot laika un vietas nozīmi un censties katru rakstu burtiski attiecināt uz visiem apstākļiem.

Laikam un vietai ir svarīga loma arī Bībeles interpretācijā. Piemēram, daudzi kristieši, ieejot baznīcā, nenovelk kurpes, kaut gan pats Dievs, sastapdamies ar Mozu, lika viņam tā darīt. (Sk. 2. Moz. 3:5)

Elenas Vaitas rakstos varam atrast tādus ieteikumus kā pamudinājumu skolās mācīt meitenēm “iejūgt un braukt ar zirgu”, lai “viņas būtu labāk sagatavotas neparedzētām

vajadzībām dzīvē” , 1894. gadā izteikto brīdinājumu izvairīties no “velosipēdu ārprāta valdzinošās ietekmes” [82] un 1902. gadā kādam vadītājam adresēto padomu nepirkt automobili pacientu pārvadāšanai no dzelzceļa stacijas uz slimnīcu, jo tas būtu nevajadzīgs izdevums un kļūtu par “kārdinājumu citiem darīt tāpat” . Šajos citātos laika un vietas nozīme ir redzama skaidri. Citos apgalvojumos, kuru nozīme arī ir atkarīga no laika un vietas, šī saistība nav tik viegli saskatāma (it īpaši, ja tie runā par tām tēmām, kurās mēs cenšamies justies stipri), tādēļ mūsu prātam ir jābūt atvērtam pret alternatīvām nozīmēm.

Elenas Vaitas rakstos laika un vietas nozīmei ir vēl kāda īpatnība — viņas ieteikumu vēsturiskais konteksts ir diezgan personisks, jo Kunga vēstnese bieži ir rakstījusi atsevišķiem cilvēkiem, ņemot vērā viņu specifiskos apstākļus. Vienmēr atceries, ka aiz katra padoma slēpjas konkrēts gadījums ar savām īpatnībām un (vai) konkrēts cilvēks ar savām iespējām un problēmām. Attiecīgais gadījums var būt līdzīgs mūsu gadījumam un var arī nebūt. Šī iemesla dēļ attiecīgais ieteikums var derēt un var arī nederēt mūsu apstākļos.

Lai ilustrētu šo domu, varētu izmantot M. L. Andreasena pieredzi, kurš 1930. un 1940. gados bija viens no pazīstamākajiem adventistu teologiem. Tas ir stāsts par cilvēku, kurš pats uzkāpis līdz veselības reformas galējību kalngalam un savu problēmu vēl vairāk sarežģījis, attiecinot uz sevi brīdinājumu par pārēšanos. Ļausim to pastāstīt pašam Andreassenam.

“Veselības reformu es piedzīvoju gadsimta sākumā. Mēs nopietni izturējāmies pret to un pieņēmām pārspīlētā formā. Es pārtiku gandrīz tikai no zemesriekstu pastas un ūdens. (..) [Vairākus gadus] es nelietoju ne pienu, ne sviestu, ne olas. Manai vecākajai meitai bija desmit gadu, kad viņa pirmo reizi nogaršoja sviestu. Gaļu, protams, mēs nelietojām, arī pienu, sviestu un olas ne; gandrīz bijām atteikušies arī no sāls un cukura. Mūsu ēdienkartē bija palikusi gandrīz vienīgi zemesriekstu pasta. Pārtiekot no tās, es pat veicu kolportiera darbu. Es vienmēr atteicos, ja mani uzaicināja pie galda, toties maisiņā man līdzī bija zemesriekstu pasta. Es to mēdzu arī pārdot — tas iekļāvās veselības reformā. Trīs reizes dienā es ēdu zemesriekstu pastu un dzēru ūdeni, līdz uzzināju, ka divas reizes ir labāk, un tā es sāku ēst zemesriekstu pastu divreiz dienā. (..)

Tomēr pēc kāda laika es sāku neizturēt zemesriekstu pastas vienvēidību un prātoju, vai drīkst tajā iemest arī kādu rozīni. Tā, aiz bailēm drebēdams, es nopirku nedaudz rozīņu. [83] Nu mans ēdiens bija zemesriekstu pasta ar rozīnēm, taču sirdsapziņa nedeva miera, un es atteicos no rozīnēm. Tad es nopirku ananasu un apēdu visu vienā reizē, taču no tā man kļuva jēla mute. To es uztvēru kā sodu par ananasu ēšanu. Bija vien atkal jāatgriežas pie zemesriekstu pastas. Tad kādā vietā Elenas Vaitas rakstos es izlasīju, ka, kopumā ņemot, cilvēki ēd par daudz. Šo domu es attiecināju uz savu zemesriekstu pastu divreiz dienā. Minētā atziņa pati par sevi ir pareiza, taču ne tajos apstākļos. No šī brīža es samazināju zemesriekstu pastas daudzumu, un tad mana ēdienkarte sastāvēja no zemesriekstu pastas, dažiem vienkāršiem dārzeņiem un zemesriekstiem; tā tas turpinājās nevis dienu, mēnesi vai gadu, bet desmit gadus.

Tā rīkodamies, mēs bijām nopietni un godīgi un domājām, ka mūsu rīcības pamats ir liecība — ne liecība plašākā nozīmē, bet šaurā nozīmē, kā to daži saprot joprojām. Liecībās atrodamie veselības reformas principi bija un ir pareizi un īstenojami dzīvē

līdzīgos apstākļos. Lai neviens neatsakās no Liecībām, jo tās ir devis Dievs, bet lai visi ir piesardzīgi un neattiecina [Elenas Vaitas padomus] uz tādiem apstākļiem, kādos tie netika doti.”

Andreasens bija acīmredzami godīgs un nopietns, taču tikpat acīmredzami viņš kļūdījās, Elenas Vaitas brīdinājumu par pārēšanos attiecinādam uz sevi. Paejot gadiem, viņš pieauga savā izpratnē par Elenas Vaitas rakstu lasīšanu. Viņš ne tikai pārtrauca savas diētas galējības, bet pat saprata, ka aiz daudziem autores ieteikumiem slēpjas konkrēts cilvēks un konkrēta situācija, kas nav pielīdzināma viņam un viņa laikam. Viņš pamanīja, ka arī vispārējais konteksts ir mainījies. Daudzus pārspīlējumus veselības reformā viņš pārtrauca, saprazdam, ka pasterizācija un saldēšana ir “mainījusi stāvokli” dažiem pārtikas produktiem, kurus viņš agrāk bija uzskatījis par neveselīgiem. Tā Andreasens arvien vairāk saprata, cik svarīga nozīme Elenas Vaitas padomu izpratnē ir laikam un vietai.

Ar nožēlu jāatzīst, ka draudze nav izdevusi sevišķi daudz vēsturisku materiālu, kas paskaidrotu Elenas Vaitas rakstus. Daļu no šī darba ir veikusi mana grāmata *Myths in Adventism: An Interpretive Study of Ellen White, Education, [84]and Related Issues* (Mīti adventismā) (Review and Herald, 1985). Arī Dorss Robinsons (Dores E. Robinson) ir veicis darbu šajā jomā, izdodot grāmatu *The Story of Our Health Message* (Stāsts par mūsu veselības vēsti) (Southern Publishing Assn., 1955). Pols Gordons (Paul Gordon) veic papildus vēsturisku darbu ar pagaidu nosaukumu *Testimony Backgrounds* (Liecību vēsturiskais konteksts). Labi noder arī vispārēji ieskati, tādi kā Gērija Lenda (Gary Land) darbs *The World of Ellen G. White* (Elenas G. Vaitas pasaule) (Review and Herald, 1987) un Oto L. Betmena (Otto L. Bettman) grāmata *The Good Old Days — They Were Terrible!* (Senās jaukās dienas — tās bija šausmīgas!)(Random House, 1974). Betmena grāmata ir sevišķi aizraujoša, jo tā aino vidi un apstākļus, kādos dzīvoja Elena Vaita.

13. nodaļa

«Iepazīsties ar katra apgalvojuma literāro kontekstu»

[85] 12. nodaļā mēs secinājām — lai saprastu Elenas Vaitas padomus, ir svarīgi zināt attiecīgo vēsturisko kontekstu. Šajā nodaļā centīsimies noskaidrot, cik nozīmīgi viņas rakstīto ir uztvert kā vienotu literāru veselumu.

Ļoti bieži savu izpratni par mīsi Vaitas mācībām cilvēki pamato ar kādas rindkopas fragmentu vai teikumu, kas pilnīgi izrauts no konteksta. Tādēļ autore saka, ka “daudzi pēta Rakstus, lai pierādītu savu domu pareizību. Šie ļaudis izmaina Dieva Vārda nozīmi, pielāgodami to saviem uzskatiem. Tieši tāpat viņi rīkojas arī ar liecībām, ko sūta Dievs. Tie citē pusi teikuma, taču, ja tai pievienotu arī otru pusi, tad atklātos, ka viņu spriedumi nav pareizi. Dievs cīnās ar tiem, kas sagroza Rakstus, skaidrodami tos saskaņā ar saviem iepriekšējiem pieņēmumiem.” Arī citur viņa izsaka savas domas par tiem, kas, “atdalot (..) teikumus no pārējā teksta un izpušķojot tos ar cilvēciskiem spriedelējumiem, panāk iespaidu, ka mani raksti atbalsta to, ko tie patiesībā nosoda” .

Elenai Vaitai bieži apbēdināja ļaudis, kas citēja pa teikumam “šur un tur, izraudami tos no konteksta un piešķirdami tiem nozīmi, kas atbalsta viņu pašu domas”. Šīs “nabaga

dvēseles,” viņa sacīja, [86] “ir samulsinātas, bet, ja tām būtu bijusi iespēja izlasīt visu pēc kārtas, tās saskatītu vēsts īsto pielietojumu un nebūtu apjukušas” . Kādā citā gadījumā misis Vaita ir rakstījusi, ka “izvilkami” no viņas rakstiem “var radīt citādu iespaidu, nekā tad, ja tiktu lasīti savā sākotnējā kontekstā” .

V. K. Vaitam bieži bija jānodarbojas ar problēmu, kas radās, kad daļa materiāla tika atrauta no literārā konteksta. 1904. gadā viņš atzina, ka “daudzi pārpratumi ir radušies, nepareizi izmantojot atsevišķus fragmentus no Liecībām. Ja šajos gadījumos tiktu izlasīta visa liecība vai attiecīgā rindkopa, tad veidotos pilnīgi cits iespaids.”

Vistrāpīgāk par šo tematu V. K. Vaitis izteicās 1911. gadā. Šoreiz viņš rakstīja brālim Brisbinam, kurš no Elenas Vaitas rakstiem bija izveidojis kompilāciju par veselības reformu. Tā paša gada maijā Brisbins rakstīja, ka viņu māc neizpratne par to, kādēļ viņš neesot saņēmis atbildi uz savu vēstuli minētās brošūras sakarā, un jautāja, “vai Liecības draudzei aizliedz no māsas Vaitas rakstiem veidot kompilācijas”.

Oktobrī Vaitis atbildēja, ka vilcināšanās iemesls esot bijis viņa mātes “nevēlēšanās lasīt materiālus, kurus Tu esi sakopojis no viņas rakstiem,” lai izveidotu brošūru par veselības reformu.

Par viņas attieksmi pret domu šķirošanu, lai izveidotu neoficiālu kompilāciju, V. K. Vaitis rakstīja: “Māsa Vaita uzskata — lai viņas rakstus saprastu pareizi, tie jālasa kā vienots veselums. Viņa saka, ka Dievs viņu nav aicinājis rakstīt sakāmvērdus. Turklāt viņai šķiet, ka patiesības kustībai ļaunumu nodara tie, kas izvēlas īsus fragmentus no dažādām vietām minētajos rakstos, pasniedzot tikai spēcīgākos izteicienus, bet izlaižot citas nozīmīgas vietas, kaut gan temata vispusīga aplūkošana ir būtiska, lai radītu līdzsvarotu pārskatu par viņas mācībām.”

[87] E. Vaita norāda: “Ja tie, kas aizstāv veselības reformu, atvērtu manas grāmatas vietās, kur šie temati ir aplūkoti no dažādiem viedokļiem, vai, ja viņi lasītu manus darbus kā vienotu veselumu, tie iegūtu dārgas atziņas (.). Taču viņi, citējot vienu teikumu šeit, vienu rindkopu tur, norakstot dažas rindiņas vēl citur un to visu apkopojot pēc savas iztēles vai sprieduma, var nopietni sagrozīt manas mācības un radīt cilvēkos izkropļotu priekšstatu par veselības reformu vai jebkuru citu tematu, kuru tie pasniedz.””

Viens gadījums, kur izpaužas patlaban apspriestā problēma, — teikumu izraušana no konteksta — ir augļu un dārzeņu ēšana vienā ēdienreizē. “Nav labi ēst augļus un dārzeņus vienā ēdienreizē,” mēs varam lasīt grāmatā Dziednieciskā kalpošana. Daži, izņēmuši šo fragmentu no literārā konteksta, ir pārvērtuši to par likumu, kas attiecas uz visiem. Taču viņiem vajadzētu palasīt tālāk. Jau nākamie vārdi skan: “Ja gremošanas sistēma ir novājināta, abu produktu lietošana vienlaicīgi var radīt traucējumus un atņemt spējas darīt intelektuālu darbu.” Tādiem cilvēkiem, viņa secina, “labāk ir ēst augļus vienā ēdienreizē, bet dārzeņus otrā” .

Kādā citā gadījumā autore vēsta: “Ja vēlamies saglabāt pēc iespējas labu veselību, mums ir jāatturas no dārzeņu un augļu ēšanas vienā ēdienreizē. Ja kuņģis ir vājš, var rasties traucējumi, kas slikti iespaidos smadzeņu darbību, kā rezultātā nebūs iespējams veikt intelektuālu darbu. Ēdiet augļus vienā ēdienreizē, bet dārzeņus — nākamajā.”

Bijušais Elenas G. Vaitas Īpašuma fonda direktors Arturs Vaitis, komentēdams šos citātus, piebilst: “Tā kā Elena Vaita kā noteicošo faktoru šajā jautājumā min gremošanas sistēmas traucējumus, tad mēs būsim pārspilējuši, ja šo apgalvojumu pārvērstu par stingru un negrozāmu likumu, kas attiecināms uz visiem gadījumiem. Starp citu, autore uzsver, ka no saldajiem ēdieniem, vislabākais, ko var iegādāties, ir augļi. Tajā pašā lappusē viņa iesaka bagātīgu konditorejas izstrādājumu, kūku un saldo ēdienu vietā lietot augļus.”

Viņš turpina, stāstīdams, ka 1872. gada dienasgrāmatā “viņa apraksta Kolorādo pavadīto laiku, kur brokastīs ēdusi zaļos zirnīšus, svaigu kukurūzu, rupja maluma maizi un bumbierus. [88] Acīmredzot viņai neradās problēmas, to visu ēdot vienā reizē, taču citiem tādas varētu būt. (..)

“Diētas jautājumos,” viņš secināja, Elenas Vaitas padomu izmantošana “dažādiem cilvēkiem varētu būt dažāda, un tas var būt atkarīgs no organisma reakcijas uz konkrētiem ēdieniem vai ēdienu kombinācijām. Kas vienam ir neprātīga rīcība, citam varētu nebūt nekas nopietns.”

Literārais konteksts nosaka atšķirību. Tas pierādās jautājumā par augļu un dārzeņu ēšanu vienā ēdienreizē. Atgriezies pie galvenās domas šajā tematā, autore to saista ar gremošanas traucējumiem.

Cits gadījums, kur literārais konteksts nosaka atšķirību, ir bieži citētais Elenas Vaitas apgalvojums, ka “ar ilgām Kristus gaida savu atklāsmi draudzē. Kad Kristus raksturs pilnīgi atspoguļosies Viņa ļaudīs, Viņš nāks un paziņos, ka tie pieder Viņam.”

Daudzi šo apgalvojumu ir lasījuši, rūpīgāk neiedziļinoties literārajā kontekstā. Tā rezultātā viņi tam ir piedēvējuši domas par pilnību, kuras teksta kopējais saturs neatbalsta. Šie cilvēki izrauj no konteksta ne tikai citātus no Kristus līdžībām, bet arī no tādām grāmatām kā Padomi par diētu un uzturu un Liecības, tā radot izkropļotu un pat bīstamu teoloģiju. Šī metode daudziem lasītājiem, ieskaitot mani, ir beigusies ar sevis nosodīšanas galējībām.

Šie ļaudis būtu brīvi no daudzām problēmām, ja no Kristus Līdžībām būtu izlasījuši iepriekšējās divas lappuses pirms minētā citāta. Elena Vaita skaidri saka, ka Kristus cenšas savu raksturu atspoguļot citu sirdīs un ka tie, kas Viņu ir pieņēmuši, atstās egoistisko dzīvi, kura pieder sātana valstībai. Viņi kļūs līdzīgāki Kristus, jo ir saņēmuši “Kristus Garu — nesavtīgas mīlestības Garu, kas mudina strādāt citu labā”. Beidzot, viņa saka, “jūsu mīlestība kļūs pilnīga. Arvien vairāk jūs atstārosit Kristus raksturu [89] visā, kas ir šķīsts, cēls un skaists.” Tādējādi pilnīga Kristus rakstura atspoguļošana, ņemot vērā literāro kontekstu, nav mudinājums uzsākt klostera dzīvi, bet gan aicinājums ļaut Jēzum ikdienas dzīvē izpaust caur mums savu mīlestību.

Lai šādus citātus izprastu pareizi, milzīga nozīme ir literārajam kontekstam. Diemžēl pat “oficiālajās” kompilācijās mēdz ievietot līdzīgus teikumus, neievērojot tik ļoti svarīgo teksta kopējo saturu. Kaut arī šādu taktiku var saprast, ja ņem vērā visām kompilācijām raksturīgos ierobežojumus gan mērķu, gan atvēlētās vietas ziņā, taču šie gadījumi tomēr uzsver vajadzību atgriezties pie oriģināliem; kad vien iespējams, ir jātuvojas Elenas Vaitas sākotnējai domai. Tas, ka oficiālās kompilācijas sniedz atsauces uz oriģināliem, atvieglo ceļu uz pirmavotiem. Literārā konteksta pētīšana nav

greznība, kas rotā svarīgus apgalvojumus, bet gan uzticīgas Elenas Vaitas darbu lasīšanas neatņemama sastāvdaļa.

Nav iespējams par augstu novērtēt, cik svarīgi ir pētīt kontekstā Elenas Vaitas rakstus un grāmatas, nevis vienkārši izlasīt kādu tematisko kompilāciju vai sašķirot citātus par to vai citu tematu, lietojot alfabētisko rādītāju vai Vaitas Īpašuma fonda izdoto kompaktdisku. Ja rīkojamies ar ātru, šķirojošu pieeju, tad alfabētiskais rādītājs un kompaktdisks ir vislielākais ļaunums, kāds jebkad nodarīts Elenas Vaitas rakstu pētīšanai. Šiem darbarīkiem ir sava vieta, taču tos lietojot, E. Vaitas darbi joprojām jālasa kā vienots veselums. Šāda pieeja ne tikai palīdz noskaidrot attiecīgo citātu literāro kontekstu, bet arī saskaņot to, ka autores darbos paustā doma ir loģiska un saskaņota.

14. nodaļa

«Elenas Vaitas izpratne par ideālo un reālo»

[90] Elenai Vaitai bieži bija jācieš no tiem, kas, pēc viņas pašas teiktā, “atrod liecībās visspēcīgākos izteicienus un, ne ar vienu vārdu nepieminēdami apstākļus, kuros brīdinājumi sniegti, sludina tos kā spēkā esošus jebkurā situācijā. (..) Atraduši kaut ko liecībās, tie to pavērš pret jebkuru, tādējādi atbaidīdami, nevis mantodami dvēseles.”

Autores novērojums ne tikai uzsver domu, ka, lasot viņas darbus, jāņem vērā izteicienu vēsturiskais konteksts, bet arī aizrāda, ka atsevišķās vietās lietota ietekmīgāka valoda. Šis aizrādījums liek secināt, ka misis Vaitas darbos ir pausta koncepcija par vēlamo jeb ideālo un esošo jeb reālo stāvokli.

Kad Elena Vaita runā par to, kāda būtu ideāla situācija, viņa bieži lieto visspēcīgākos vārdus. Viņa it kā runā “skaļi”, lai tiktu sadzirdēta. Viens no šādiem izteicieniem atrodams grāmatā *Fundamentals of Christian Education* (Kristīgās izglītības pamati). “Jauniešiem,” viņa māca, “ne šinī, ne jebkurā citā zemē nekādā gadījumā nav iespējams sniegt labu izglītību, ja tie neatrodas tālu no lielpilsētām.”

Šķiet, ka šeit E. Vaita ir lietojusi tik stingru valodu, cik vien iespējams. Apgalvojums ir ne tikai nelokāms, bet izskatās, ka tas pat ir attiecināms uz visiem [91] laika un vietas apstākļiem. Nav iespējams pateikt spēcīgāk kā nekādā gadījumā. Šo vārdu visstingrākā nozīme nepieļauj nekādus izņēmumus. Tādus pašus spēcīgus, nelokāmus vārdus viņa ir izmantojusi runājot arī par vietu — “ne šinī, ne jebkurā citā zemē”. Arī šie vārdi paši par sevi nepieļauj nekādus izņēmumus. Liekas, ka esam saskārušies ar vispārēju aizliegumu celt skolas lielpilsētās. Taču apgalvojums ir vēl spēcīgāks. Skolām ir jābūt nevis vienkārši ārpus pilsētām, bet “tālu” no tām.

Šis ir nelokāms viedoklis un neparedz nekādus izņēmumus.

Minētajā gadījumā ir svarīgi izpētīt vēsturisko kontekstu, kurā apgalvojums radies. Spriežot pēc norādes grāmatā, šis teksts pirmo reizi bijis iespiests 1894. gadā. 310. lappusē nodaļas ievads rāda, ka runa ir par izvēli, kurā vietā celt “Austrālijas Bībeles skolu” (vēlāko Eivondeilas skolu vai Eivondeilas koledžu).

Pirms Eivondeilas skolas celšanas adventistu koledžām bija daudz trūkumu. Pirmā adventistu skola tika izveidota Betlkrīkā, Mičiganas štatā, 1870. gadu sākumā. Betlkrīkas koledža izvēlējās vispārējo mācību programmu, kurā bija maz iespēju Bībeles mācīšanai un vēl mazāk praktiskam darbam. Turklāt tā bija “iespiesta” Betlkrīkas pilsētā 4 ha lielā zemesgabālā. Citas nozīmīgākās adventistu skolas, kuras savu darbību uzsāka 1880. gados, lielā mērā sekoja Betlkrīkas paraugam.

Dibinot Eivondeilas skolu, Elena Vaita izvēlējās jaunu pieeju adventistu izglītībai. Tādēļ līdz ar skolas atvēršanu viņa mudināja uzsvērt Bībeles, misijas darba un praktisku iemaņu apgūšanu, bet atteikties no pārmērīgās “pagānu” klasiķu darbu ietekmes, kuros pievērsta liela uzmanība sengrieķu un romiešu autoriem. Kā jau tikko lasījām, viņa arī deva norādījumu celt skolu ārpus pilsētām. Tā izveidojās skola, kas atradās netālu no maza ciema, Kuranbongas, 590 ha lielā zemesgabālā. Pēc Elenas Vaitas padoma skola bija uzcelta “tālu” no pilsētām.

[92] Elena Vaita ļoti priecājās par jauno mācību iestādi. Vēlāk visdažādākajos kontekstos Eivondeila tika pieminēta kā “uzskates līdzeklis”, “paraugskola”, “skolas modelis” un tamlīdzīgi. 1900. gadā viņa stingri noteica, ka “Eivondeilai jābūt par paraugu citām skolām, ko mūsu ļaudis cels”.

Eivondeila arī kļuva par adventistu skolu modeli visā pasaulē. Betlkrīkas koledža pārdeva savus četrus hektārus un kļuva par Imanuēla Misijas koledžu (tagadējā Endrūsa universitāte) Berienspringsā, Mičiganā, kamēr Hīlzburgas koledža Kalifornijā atstāja savu vietu pilsētā un pārcēlās uz Hauela kalna virsotni, kur tā tika pārdēvēta par Klusā okeāna ūnijas koledžu. Abas skolas tika nošķirtas “tālu” no jebkādām pilsētām. Bez tam arī daudzas jaunas mācību iestādes sekoja Eivondeilas paraugam, izvēlēdamās lielas zemes platības lauku apvidos.

Tomēr bija daži izņēmumi. Piemēram, 1909. gadā adventisti arvien vairāk sāka darboties lielajās pilsētās. Tur bija ģimenes, kuras nevarēja atļauties sūtīt bērnus uz mācību iestādēm, kas atradās lauku apvidos. Tādēļ Elena Vaita ieteica celt skolas pilsētās. “Cik vien iespējams,” viņa uzsver, “(..) skolas vajadzētu celt ārpus pilsētām. Taču pilsētās ir daudz bērnu, kas nevar apmeklēt šāda veida mācību iestādes; viņu dēļ tās vajadzētu atvērt gan pilsētās, gan laukos.”

Varbūt šeit tev rodas jautājums, kā gan viena un tā pati sieviete var apgalvot, ka ne Austrālijā, “ne jebkurā citā zemē nekādā gadījumā nav iespējams sniegt labu izglītību, ja [skolas] neatrodas tālu no lielpilsētām”, un tomēr atbalstīt skolu celšanu pilsētās.

Atrisinājums ir šāds — izglītība lauku apvidos ir ideālais variants, pēc kura draudzei vajadzētu tiekties, “cik vien iespējams”. Tomēr dzīves grūtības vienai daļai skolnieku šādu izglītību dara neiespējamu. Tādēļ, lai kristīgo izglītību varētu iegūt bērni no trūcīgākām ģimenēm, dzīves realitāte liek iet kompromisa ceļu. Spriedzi starp ideālo un reāli iespējamu Elena Vaita izprata un uztvēra kā normālu parādību.

Diemžēl daudzi lasītāji to neņem [93] vērā. Tie vienkārši koncentrējas uz misis Vaitas “spēcīgākajiem” apgalvojumiem, kuri uzsver ideālus un ignorē tās vietas viņas rakstos, kas pauž mērenus uzskatus. Rezultāts mums jau ir zināms — “izrāvuši” kaut ko no liecībām, tie to pavērs pret jebkuru, tādējādi atbaidīdami, nevis mantodami dvēseles.”

Elenai Vaitai ir daudz līdzsvarotāks viedoklis nekā tā sauktajiem viņas sekotājiem., Izmantojot misis Vaitas padomus, patiesajiem sekotājiem ir jāņem vērā, ka viņa ir sapratusi spriedzi starp ideālo un reāli iespējamo.

Vēl kāds “elastīgas” domāšanas piemērs Elenas Vaitas rakstos ir jaunās Vašingtonas Mācību koledžas dibināšana (tagadējā Kolumbijas ūnijas koledža) divdesmitā gadsimta sākumā. Šī skola un tai blakus uzceltā Vašingtonas slimnīca atradās 20 ha lielā zemesgabalā valsts galvaspilsētas nomalē. Katras iestādes rīcībā bija apmēram 10 ha. Skola ne tikai bija uzcelta mazā zemes platībā, bet tā arī neatradās “tālu” no pilsētas. Tādēļ šī skola nekādā ziņā nesekoja Eivondeilas paraugam.

Tomēr Elena Vaits varēja teikt adventes tautai, ka “šī zemesgabala iegāde notika saskaņā ar Kunga plānu”. Pēc dažām dienām viņa rakstīja: “Vieta, kas ir sarūpēta mūsu skolai un slimnīcai, ir labākais, ko varētu vēlēt. Zemesgabals atgādina to, ko Kungs man rādīja. (..) Tur ir pietiekami daudz vietas gan skolai, gan slimnīcai, tā ka šīs iestādes viena otrai netraucēs.”

Varbūt mums rodas jautājums: “Kā tas var būt?” Tas ir gandrīz pretrunā ar principu. Tomēr nesteigsimies ar secinājumu, bet pievērsīsim uzmanību tam, kas vēl šajā citātā teikts: “Tā [zeme] ir piemērota mērķim, kuram tai jākalpo.”

Šajā gadījumā jāpievērš uzmanība vārdam mērķis. Toreiz, sākumā, Vašingtonas skolai bija citāds mērķis nekā Eivondeilas koledžai un dažām citām adventistu mācību iestādēm. Tādēļ tai bija arī citi ar atrašanās vietu saistīti priekšnoteikumi.

Sniedzot padomus, Elena Vaits spēja ātri pielāgoties jauniem apstākļiem. Reiz viņa rakstīja, ka “būtu rupja kļūda pilnīgi neņemt vērā mērķi, kādam katra mūsu skola ir celta” . Misis Vaitu nekādā gadījumā nevarētu [94] uzskatīt par cilvēku ar “iesīkstējušu” domāšanu. Tā, neskatoties uz to, ka viņa ļoti augstu vērtēja Eivondeilu kā paraugu, 1901. gadā viņa sacīja, ka “Kungs nav izveidojis vienu, speciālu, konkrētu izglītības plānu”. Savukārt 1907. gadā viņa izteica savu viedokli par Medisonas skolu, kura dedzīgāko adventistu izglītības reformatoru vadībā darīja visu, lai sekotu Eivondeilas “paraugam”: “Skolu dibināšanai jaunos misijas laukos nav iespējams ieteikt konkrētu, vienotu paraugu. Veicamā darba formu nosaka klimats, vietējie apstākļi, attiecīgās zemes stāvoklis un darbam atvēlētie līdzekļi.”

Nobeigumā vajadzētu vēlreiz uzsvērt, ka Elena Vaits savus rakstus spējusi interpretēt “elastīgāk”, nekā daudzi domā. Izmantojot kādu atziņu dažādās situācijās, viņa ņēma vērā ne tikai kontekstu, bet arī atšķirības starp Dieva ideālo plānu un reālajiem apstākļiem, kuru dēļ šis plāns dažkārt bija jāpārveido. Minētā iemesla dēļ ir svarīgi, lai mēs bez domāšanas necitētu E. Vaitas rakstu “visspēcīgākos izteicienus” un necenstos šos citātus “pavērst pret jebkuru”.

15. nodaļa

«Turies pie veselā saprāta»

[95] Viena no septītās dienas adventistu raksturojošajām īpašībām ir tā, ka tiem atšķiras uzskati un ka tie pat strīdas par vienu otru Elenas Vaitas padomu. It īpaši tas

attiecas uz tiem apgalvojumiem, kas, šķiet, ir izteikti ļoti tieši un skaidri. Vienu no šādiem teikumiem var atrast Liecību 3. sējumā: “Vecākiem vajadzētu būt savu bērnu vienīgajiem skolotājiem, līdz bērni sasniedz astoņu vai desmit gadu vecumu.”

Šo teikumu brīnišķīgi var interpretēt bez domāšanas. Tas ir pietiekami kategorisks, tas neizvirza nekādus nosacījumus un nedod nekādus mājienus; tā saturā nav arī vārdu ja, un, vai, bet, kuri varētu mainīt teikuma nozīmi. Teikums vienkārši paziņo, ka “vecākiem vajadzētu būt savu bērnu vienīgajiem skolotājiem, līdz bērni sasniedz astoņu vai desmit gadu vecumu”. Pirmoreiz misis Vaita šo apgalvojumu publicēja 1872. gadā. Tas, ka šis citāts ir vēlreiz parādījies viņas rakstos 1882. un 1913. gadā, protams, vairo iespaidu, ka šeit nav nekādu nosacījumu.

Tomēr minētā frāze ir interesanta ar to, ka tā mums ir atstājusi, iespējams, vislabāko piemēru, kā misis Vaita pati skaidro savus rakstus.

Kalifornijā, Seinhelēnas slimnīcas apkaimē dzīvojošie adventisti 1902. gadā uzcēla draudzes skolu. Kamēr lielākie bērni to apmeklēja, citu, bezrūpīgāku adventistu [96] bērni klīda pa apkārtni, un viņiem nebija ne mācību, ne pienācīgas audzināšanas. Daži skolas padomes locekļi sprieda, ka vajadzētu izveidot klasi arī mazākiem bērniem, taču pārējie šādu rīcību uzskatīja par nepareizu, jo Elena Vaita esot skaidri pateikusi, ka “vecākiem vajadzētu būt savu bērnu vienīgajiem skolotājiem, līdz bērni sasniedz astoņu vai desmit gadu vecumu”.

Vienai padomes pusei šķita, ka svarīgāk būtu palīdzēt bez uzraudzības atstātajiem bērniem, nekā turēties pie likuma burta. Otra puse uzskatīja, ka viņiem ir negrozāma pavēle, “tieša liecība”, kurai jāpaklausa.

Saudzīgi izsakoties, jautājums izraisīja šķelšanos skolas padomē. Taču visinteresantākais bija tas, ka skola atradās Elenai Vaitai piederošajā zemes īpašumā. Tādēļ padome viņu varēja uzaicināt, lai pārrunātu jautājumu par bērnu vecumu, kuriem jāapmeklē skola, un par draudzes atbildību mazāku bērnu audzināšanā. Par laimi visa saruna tika pierakstīta, iespiesta un saglabāta kā Elenas Vaitas manuskripts.

Jau pati saruna ir viens no ievērojamākajiem dokumentiem Elenas Vaitas rakstos. Tas skaidri atklāj dažus principus, kurus Elena Vaita ir izmantojusi, pati interpretējama savus padomus reālā ikdienas situācijā. Tas ir dokuments, kuru vajadzētu izlasīt katram Elenas Vaitas darbu lasītājam.

Sarunas sākumā misis Vaita vēlreiz apstiprināja savu nostāju, ka ideālā gadījumā ģimenei jābūt mazu bērnu skolai. “Mājas,” viņa sacīja, “ir gan ģimenes draudze, gan ģimenes skola.” Šis ir ideāls, kas saskatāms viscaur viņas rakstos. Draudze un skola kā iestādes ir izveidotas, lai papildinātu labas ģimenes darbu. Tāds ir ideāls.

Bet, kā mēs jau atklājām iepriekšējā nodaļā, tas, kas ir ideāls, ne vienmēr saskan ar reālo situāciju. Jeb, citiem vārdiem sakot, reālais stāvoklis bieži ir zemāks nekā ideālais. Tad Elena Vaita turpināja: “Mātēm vajadzētu būt spējīgām mācīt savus mazos jau agrā bērnībā. Ja to spētu paveikt katra māte un ja viņas veltītu laiku, lai iemācītu saviem bērniem to, kas tiem jāiemācās [97] jau dzīves pirmajos gados, tad visus bērnus varētu skolot mājās, līdz tie sasniedz astoņu, deviņu vai desmit gadu vecumu.”

Šeit mēs varam sākt vērot, kā misis Vaita spriež par realitāti, kas maina nozīmi kategoriskajam beznosacījumu teikumam par vecākiem, kuriem jābūt savu bērnu vienīgajiem skolotājiem, līdz bērni sasniedz astoņu vai desmit gadu vecumu. Ideāls ir tāds, ka mātēm “vajadzētu” būt savu bērnu labākajām skolotājām. Bet ar vārdiem ja un tad Elena Vaita mums liek domāt par realitāti. Protams, ne visas mātes spēj tādas būt, un ne visas to vēlas. Tomēr “ja” tās gan spētu, gan vēlētos, “tad visus bērnus varētu skolot mājās”.

Sarunas gaitā turpina atklāties arī autores paustā izpratne par realitāti. Viņa saka, ka diemžēl daudzi savu atbildību nav uztvēruši nopietni. Šādi cilvēki labāk nemaz nebūtu kļuvuši par vecākiem. Tā kā tie, būdami neapdomīgi, tomēr ir laiduši pasaulē bērnus, draudzei nevajadzētu stāvēt malā, bet gan nodarboties ar šo bērnu audzināšanu. E. Vaita izteica viedokli, ka kristiešu sabiedrības pienākums ir izglītēt šos pamestos bērnus; viņa pat apgalvoja, ka draudzei jāmaina sava attieksme pret bērnudārzu dibināšanu.

Sarunas laikā viņa piebilda, ka “Dievs vēlas, lai, nodarbojamies ar šīm problēmām, mēs esam iejūtīgi”. Eleni Vaitu ievērojami uztrauca tie lasītāji, kas ieņēma negrozāmu attieksmi pret viņas rakstiem, cenzdamies sekot viņas vēstij burtiski, neņemdami vērā tajā paustos principus. Šo “stīvi” domājošo vārdus un attieksmi viņa klaji norāja, sacīdama: “Es jutos ļoti uztraukta, kad dzirdu: “Māsa Vaita ir teikusi tā un tā, tāpēc mēs rīkosimies tieši tā un ne citādi.”” Tad viņa turpināja: “Dievs vēlas, lai mums visiem būtu veselais saprāts un lai mēs spriestu loģiski. Apstākļu dažādība maina nosacījumus. Apstākļu dažādība maina lietas būtību.” Par Eleni Vaitu var apgalvot visu ko, tikai ne to, ka viņa pati savus rakstus interpretētu ar negrozāmu pieeju, un tas ir visnozīmīgākais, kas mums jāaptver vispirms.

[98] Daļa no problēmas ir tā, ka mēs “satveram” kādu Elenas Vaitas citātu tikai tāpēc, ka tas ir skaidrs un ietekmīgs un lietojam to situācijās, uz kurām tas neattiecas. Tā rīkodamies, mēs dažkārt ne tikai nonākam pretrunā ar kristīgajiem principiem, bet arī iznīcinām attiecīgo padomu un apvainojam cilvēkus. Šī iemesla dēļ autore tik asi ir izteikusies par tiem, kuri, izvēlējušies vienu viņas izteicienu, gatavojas rīkoties “tieši tā un ne citādi”. Viņa nešaubījās, ka viņas atziņu izmantošana bez domāšanas var būt kaitīga. Tāpēc nav brīnums, ka E. Vaitas vārdi “Dievs vēlas, lai mums visiem būtu veselais saprāts” attiecas uz viņas rakstu fragmentu lietošanu — arī tad, ja tajos tiek lietoti visspēcīgākie vārdi, kas it kā nepieļauj nosacījumus.

Šķiet, ka viens no visrupjākajiem veselā saprāta likuma pārkāpumiem, izmantojot Elenas Vaitas padomus, ir noticis Solusi skolā, kas atrodas tagadējā Zimbabvē. Pirmie misionāri Solusi ieradās 1894. gadā. Būdami uzticīgi veselības reformai, nopietni uztverdami Elenas Vaitas ieteikumu nelietot kaitīgas ķīmiskās zāles un bez ierunām paklausīdami tam, šie cilvēki 1898. gada lielākajā malārijas uzliesmojuma laikā atteicās no hinīna. Rezultāts — no sākotnējiem septiņiem, kas ieradās 1894. gadā, dzīvi bija palikuši tikai trīs, no kuriem divi turpat ārstējās. Atlikušais misionārs izrādījās “neuzticīgs”. Viņš bija lietojis hinīnu, sprieždams, ka labāk lietot kaitīgas zāles, nekā palikt pilnīgi neaizsargātam pret šo slimību. Īsi sakot, nopietnā brīdī, kad bija jāsaskaras ar dzīves realitāti, viņš izmantoja veselo saprātu un atteicās no pilnīgā ideāla. Tā viņš turpināja kalpot un liecināt Solusi.

Es joprojām atceros, kā Solusi apmeklēju šo “uzticīgo” veselības reformas sekotāju kapus. Stāvēdams ar noliektu galvu, kā vēl nekad agrāk es sapratu, cik nopietni var beigties nevēriģa izturēšanās pret Elenas Vaitas padomu, kas liek ievērot veselā saprāta principu, īstenojot dzīvīgu inspirētu vēsti.

Arī kādam Klusā okeāna dienviddaļas salu misionāram vecākais dēls bija miris no malārijas, jo viņš tam bija atteicies dot hinīnu, ievērodams Elenas Vaitas padomu par šo preparātu un citām ķīmiskajām zālēm.

“ “Vai es būtu grēkojis,” viņš jautāja mīsi Vaitai, “ja būtu devis zēnam hinīnu, kad es nezināju nevienu citu veidu, kā apturēt malāriju, un kad bez zālēm viņam draudēja nāve?” Viņa tam atbildēja: “Nē, [99] mums ir jādara labākais, ko varam.””

Kamēr fiziskajā jomā veselā saprāta trūkuma šausmīgās sekas ir redzamas tūlīt, garīgajā sfērā nodarītā posta apmēri mums atklāsies vienīgi mūžībā — tad mēs ieraudzīsim, ko izdarījuši tie, kas ar iesīkstējušu, aprobežotu domāšanu un ekstrēmām uzskatiem vērsušies pret citiem ar Elenas Vaitas (un Bībeles) citātiem, beidzot “atbaidīdami” cilvēkus un aizvezdami tos projām no Dieva, par kuru tie radījuši attiecīgu priekšstatu ar savām galējībām. Pie šī temata mēs vēl atgriezīsimies pēdējā nodaļā.

16. nodaļa

«Atrodī vēsts pamatprincipus»

[100] 1894. gada jūlijā uz mūsu konfesijas centrālo draudzi Betlkrīkā, Mičiganas štatā, Elena Vaits aizsūtīja vēstuli, kurā nosodīja velosipēdu pirkšanu un braukšanu ar tiem. No pirmā acu uzmetiena šķiet dīvaini, ka šāds jautājums pravietim ir šķitis pietiekami svarīgs, lai ar to nodarbotos. Uzzinot, ka velosipēdu jautājumam ir veltīta īpaša atklāsme, tas kļūst vēl dīvaināks.

Kā lai mēs šodien izturamies pret šādu padomu? Vai tas nozīmē, ka septītās dienas adventistiem nedrīkstētu būt velosipēdi?

Lai atbildētu uz šo jautājumu, mums vispirms jāizpēta tā vēsturiskais konteksts, kā ieteikts 12. nodaļā. 1894. gadā mūsdienu velosipēdus tikko sāka ražot, un tam sekoja velosipēdu pirkšanas “vilnis” — nevis, lai iegūtu lētu transporta līdzekli, bet vienkārši, lai sekotu modei, piedalītos velosipēdu sacensībās un tiktu ievēroti pilsētas ielās. Vakaros šādās “parādēs” velosipēdiem tika piestiprināti japāņu lukturi (dekoratīvi lukturi no krāsaina gofrēta papīra — red.) .

Fragmenti no raksta “Kad visa pasaule uzkāpa uz velosipēdiem” palīdzēs mums iejusties tikko minētā padoma vēsturiskajā kontekstā. “Pagājušā gadsimta beigās [101] amerikāņus aizrāva kāda visaptveroša kaislība, kura tiem laupīja gandrīz visu laiku un naudu. (..) Kas bija šī lielā, jaunā aizraušanās? Lai rastu atbildi, tirgotājiem vajadzēja tikai pavērties pa logu, kā švīkstēdami garām aizjoņo viņu bijušie pircēji. Amerika bija izgudrojusi velosipēdu, un katrs centās iegūt visu, ko šī jaunā brīvība atnesa. (..) Sabiedrība un tās slavenības uzkāpa uz velosipēdiem. (..)

Labākais no agrīnajiem velosipēdiem maksāja 150 ASV dolāru, kas mūsdienās būtu pielīdzināms automašīnas cenai. (..) “Riteni” gribēja katrs ģimenes loceklis, un tā, lai apmierinātu šo prasību, bieži tika iztērēti visi ģimenes budžeta iekrājumi.”

Līdzīgā noskaņā vēsturnieks Dž. Ferness stāsta, ka “viens no Longailendas Gārdensitijas krāšņākajiem skatiem 1890. gados bijis tad, kad misis Berkroša, ģērbusies pelēkbaltā tērpā, vizinājusies ar sidrabaini hromētu velosipēdu. Liliana Rasela Centrālajā parkā lepojās ar vēl krāšņāku braucamrīku, kuram bija zelta izrotājumi.”

Tagad, zinot vēsturisko kontekstu, Elenas Vaitas 1894. g. rakstītā vēstule par velosipēdiem iegūst jaunu nozīmi. “Šķiet, ka bija iestājies velosipēdu ārpriests,” viņa rakstīja. “Lai apmierinātu šīs kaislības, tika iztērēta nauda, kuru daudz labāk būtu bijis ieguldīt dievnamu celšanā vietās, kur tie ir ļoti vajadzīgi. (..)

Apburošā ietekme kā vilnis pāršalca mūsu ļaudīm. (..) Sātans darbojas spēcīgi un mērķtiecīgi, cenzdamies panākt, lai mūsu ļaudis tērētu savu laiku un naudu, apmierinādami iedomātas vajadzības. (..) Tas ir viens no elku kalpošanas veidiem. (..) Kad simtiem cilvēku trūkst maizes, kad pasaulē valda bads un epidēmijas, (..) vai tiem, kas apgalvo, ka mīl Dievu un kalpo Viņam, būtu jārīkojas kā ļaudīm Noas dienās, kuri sekoja savām sirds tieksmēm? (..)

Daži tiecas būt pārāki, cenzdamies pārspēt cits citu velosipēdu braukšanas ātrumā. Viņu starpā valdīja cīņas gars — kurš būs lielākais? (..) Mans Vadonis sacīja: “Šīs lietas Dievam ir nepatīkamas. Gan tuvu, gan tālu dvēseles iet bojā, nesaņemdamas dzīvības maizi un pestīšanas ūdeni.” Kad sātans ir sakauts vienā sfērā, tam ir gatavi jau citi plāni — tās ir lietas, kas izskatās pievilcīgas un vajadzīgas, taču liek iztērēt naudas līdzekļus, [102] pārlietu piesaista domas un veicina egoismu; tā viņam izdodas uzvarēt tos, kas viegli pakļaujas savām nepareizajām un savtīgajām tieksmēm.”

“Kādu nastu,” viņa vaicā, “šie cilvēki nes, lai veicinātu Dieva darbu? (..) Vai šis līdzekļu ieguldījums un Betlkrīkas ielās vizuālojošie velosipēdi liecina, ka jums ir patiesa ticība pēdējam, svinīgajam brīdinājumam, kas jāsniedz cilvēkiem, kuri stāv uz mūžīgās pasaules sliekšņa?”

Šī vēsts par velosipēdiem, protams, ir novecojusi. Jau pēc dažiem gadiem velosipēdus varēja iegādāties samērā lēti, un tie iekļuva zemākā kategorijā — tie bija praktisks transporta līdzeklis jauniem cilvēkiem un tiem, kam nav naudas, — kamēr turīgākā sabiedrības daļa jau pievērsās necilā velosipēda pēctecim, kuram bija četri riteņi.

Šīs izmaiņas sabiedrībā atstāja vēsti par velosipēdiem bez praktiska pielietojuma. Vai tiešām? Lai gan dažas šīs vēsts detaļas vairs nav spēkā, tās pamatprincipi turpina darboties, neskatoties uz laiku un vietu.

Kas tad ir šie pamatprincipi? Pirmais — kristiešiem nevajadzētu tērēt naudu savas iekāres apmierināšanai. Otrais — kristiešiem nevajadzētu tiekties pēc pārākuma citam pār citu un darīt to, kas izraisa cīņas garu. Trešais — kristiešiem galvenokārt vajadzētu koncentrēties uz gaidāmo valstību un uz to, kā palīdzēt saviem

laikabiedriem. Un ceturtais — sātānam vienmēr ir kāds plāns, kā novest kristiešus no ceļa un panākt, ka tie nododas savu savtīgo tieksmju apmierināšanai.

Šie principi ir nemainīgi. Tie attiecas uz katru vietu un katru laikmetu zemes vēsturē. Velosipēdi bija tikai saskares punkts starp šiem principiem un situāciju Betlkrīkā 1894. gadā. Detaļas, kas saistītas ar laiku un vietu, mainās, bet pamatprincipi paliek nemainīgi.

Mums, kristiešiem, ir pienākums ne tikai lasīt vēsti, ko Dievs mums sūta, bet arī uzticīgi īstenot to savā dzīvē. Tādēļ mūsu pirmais uzdevums ir — Svētā Gara vadībā pētīt Bībeli un Elenas Vaitas rakstus, atrast kristīgas dzīves principus.

[103] Mūsu otrais uzdevums ir šos principus attiecināt uz savu dzīvi un sabiedrību ap mums. Lai to paveiktu, zināmā mērā ir jāizprot vēsturiskā situācija, kuras dēļ vēsts tika sniegta. Šī informācija dos iespēju atšķirt inspirētās vēsts vispārējos pamatprincipus no detaļām, kas saistītas ar noteiktu problēmu konkrētā vietā un laikā.

Treškārt, mums ir labi jāizprot sava situācija, uz kuru vēlamies attiecināt pravietiskos pamatprincipus. Vienīgi ar šādu izpratni mēs tos varam saprātīgi īstenot ikdienā, skolā, draudzē un citur sabiedrībā.

Principa īstenošana nevar notikt bez izpratnes, bet izpratnei, kā mēs noskaidrojām 15. nodaļā, ir vajadzīgs veselais saprāts un loģiskā domāšana. Galvenā problēma, ar kuru mēs visi sastopamies, ir līdzsvars starp ticību inspirētiem dokumentiem un Dieva doto saprātu. Viena galējība ir — nedomājot paļauties uz pravietisko autoritāti. Tas ir tad, kad uz katru jautājumu atbildam: “Man ir citāts.” Otra galējība ir neveselīga balstīšanās uz loģiku, tā attaisnojot to, ko paši vēlamies darīt. Inspirētajam padomam jābūt loģiskās izpratnes virzītājam. Tajā pašā laikā šī patiesība mums vienmēr jāaptver un jāīsteno ar loģiskās domāšanas palīdzību.

Paļaušanās tikai uz inspirētajiem rakstiem vai tikai uz loģisko domāšanu ir liktenīga kļūda. Kad cenšamies saprast Dievu un īstenot ikdienā Viņa gudrību, autoritatīvajai atklāsmei un svētotajam prātam ir jāsadarbojas. Loģiskās domāšanas spējas mums ir devis Dievs; Viņš arī gaida, ka mēs tās izmantosim Viņam par godu (sk. Jes. 1:18). Inspirētā vēsts satur pamatprincipus, kas nosprauž robežas un norāda virzienu mūsu loģiskajai domāšanai, bet tā savukārt dod spējas īstenot šo vēsti mūsu specifiskajos un vienmēr mainīgajos apstākļos.

Kristieša dzīve ir dinamiska; tā ir cieši saistīta ar veselo saprātu, loģisko domāšanu un rīcību, kas saskaņota ar šo domāšanu. Tāpēc kristietība ir garīga iniciatīva, kurā katrs ir atbildīgs Dieva priekšā. Stīvums un nekustīgums [104] domās un darbos ir pretstats dzīvai kristietībai. Kristieša uzdevums ir atrast Dieva dotās atklāsmes un censties tās īstenot ikdienā, nepārkāpjot pamatprincipus, kas šajās atklāsmēs ietverti. Tas prasa personīgu nodošanos un atsaukšanos Svētā Gara vadībai.

Elena Vaita dzīvoja un centās vadīt adventistu draudzi, būdama vienota ar dzīvo Garu. Jēzus, kurš ar savu elastīgo domāšanas veidu spēja kontaktēties ar jebkuru ļaužu šķiru, arī ir parādījis šādu nostāju. Viņa dzīve un mācības, kas vienmēr spēja pielāgoties situācijai, bet bija arī pamatotas uz noteiktiem principiem, saplēsa farizejiskuma vecos vīna traukus.

Varētu piebilst, ka kalna svētruna ir teicams piemērs daļai no tā, ko mēs pārrunājam šajā nodaļā. Mateja evaņģēlija 5. nodaļas beigās ir seši piemēri, kuros Jēzus saviem klausītājiem cenšas atklāt baušļu būtību un parādīt, kā šos principus īstenot savā dzīvē.

17. nodaļa

«Inspirācija nav nekļūdīga, nemaldīga un verbāla»

[105] “Esmu nonācis pie secinājuma un stingras ticības, ka katrs vārds, ko Tu jebkad esi teikusi publiski vai kādam individuāli, kakatra vēstule, kuru Tu esi rakstījusi, neskatoties ne uz kādiem apstākļiem, ir tikpat inspirēta kā desmit baušļi. Pie šiem uzskatiem es esmu turējies ar absolūtu stingrību, neskatoties uz neskaitāmajiem iebildumiem, kurus izteica vadošos amatos esoši [adventistu] kustības locekļi,” 1906. g. 19. aprīlī Elenai Vaitai rakstīja dr. Deivids Polsons. Patiesi interesēdamies par to, kāda ir Elenas Vaitas inspirācija, Polsons vēlējās noskaidrot, vai viņam jāpaliek savos stingrajos uzskatos. Šajā sakarā viņš izteica divus savstarpēji saistītus jautājumus — par verbālu inspirāciju un nekļūdīgumu. Tā kā šo jautājumu pareiza izpratne ir vitāli svarīga gan lasot Elenas Vaitas rakstus, gan Bībeli, tad mēs šajā nodaļā tos aplūkosim.

Misis Vaita Polsonam atbildēja 1906. g. 14. jūnijā. “Mans brāli,” viņa rakstīja, “Tu esi rūpīgi pētījis manus rakstus un nekur neesi atradis pretenzijas [uz verbālu inspirāciju]; šādas pretenzijas [par maniem rakstiem] tu neatradīsi arī neviena mūsu kustības pioniera paustajā viedoklī.” Viņa turpināja, salīdzinādama savu darbu inspirāciju ar Bībeles grāmatu sarakstītāju inspirāciju. Kaut arī Bībeles patiesības ir iedvesmojis Dievs, tās ir “izteiktas ar cilvēka vārdiem”. [106] Bībelē E. Vaita saskatīja “dievišķā un cilvēciskā apvienojumu”. Tādējādi “liecība tiek izteikta nepilnīgā cilvēka valodā, tomēr tā ir Dieva liecība” .

Šādu viedokli Elena Vaita ir paudusi vienmēr. 1886. gadā viņa vēsta: “Bībeli ir sarakstījuši inspirēti cilvēki, taču tas nav Dieva domāšanas veids un izteiksme. Tās ir cilvēka domas un to izteiksme. Kā rakstnieks Dievs sevi nekur nav atklājis. (..) Bībeles sarakstītāji ir Dieva rakstveži, bet ne Viņa rakstāmspalva. (..)

Inspirēti ir nevis Bībeles vārdi, bet cilvēki, kas tos uzrakstījuši. Inspirācija neiedarbojas uz cilvēka vārdiem vai izteicieniem, bet uz cilvēku pašu, kurš Svētā Gara ietekmē saņem domas. Taču vārdi ir atkarīgi no konkrētā cilvēka. Dievišķais prāts un griba ir savienota ar cilvēka prātu un gribu; tādā veidā cilvēka izteikumi ir Dieva Vārds.”

Apgalvojumi, kas atzīst domas inspirāciju un noraida verbālo inspirāciju ir tikpat skaidri izteikti arī citās vietās. Par sevi autore saka: “Kaut arī no Kunga Gara es esmu vienlīdz atkarīga gan aprakstot savas atklāsmes, gan tās saņemot, tomēr vārdi, ko es izmantoju, ir manis pašas, ja vien tie nav kāda eņģeļa vārdi, kurus es vienmēr lieku pēdiņās.”

E. Vaitas nostāja, kas atbalstīja domas inspirāciju un noraidīja verbālo inspirāciju, 1883. gadā oficiāli tika pieņemta mūsu konfesijas Ģenerālkonferences sesijā. “Mēs

ticam,” rakstīts daļā no šīs rezolūcijas, “ka Dievs saviem kalpiem sniedz gaismu, apgaismojot prātu, dodot domas, nevis (izņemot atsevišķus, retus gadījumus) pašus vārdus, ar kuriem domas izpaužamas.”

Tomēr par šo nostāju bija vieglāk balsot, nekā to pilnībā pieņemt. V. K. Vaitis vēlāk rakstīja, ka teorija par verbālo inspirāciju adventistu draudzē ir iezagusies deviņpadsmitā gadsimta beigās. Tās pieņemšana, viņš turpina, “mūsu darbā ir izraisījusi bezgala daudz jautājumu un pārpratumu, kas arvien ir vairojušies”.

To, cik šis jautājums ir problemātisks, rāda D. M. Kenraita dzīve [107], kurš kādu laiku bija viens no pazīstamākajiem mūsu konfesijas mācītājiem, bet vēlāk, no 1887. līdz 1919. gadam, kļuva par sevišķi asu kritiķi. Kenraits ārkārtīgi skarbi vērsās pret Eleni Vaitu. Viņa 1919. gadā izdotajā grāmatā par E. Vaitu teikts: “Viņa pretendē uz to, ka katra viņas uzrakstītā rindiņa —vienalga, vai tas būtu raksts periodikā, vēstule, liecība vai grāmata — ir Svētā Gara diktēta un līdz ar to neklūdīga.”

Mēs tikko redzējām, kā Elena Vaita pati pauž pilnīgi pretēju nostāju, taču tas neapturēja ļaunumu, ko bija paveikuši tie, kas turējās pie nepareizas inspirācijas teorijas.

Verbālās inspirācijas maldi ietekmēja ne tikai tos, kas noraidīja adventes vēsti un (zināmā mērā savu pārspilēti stingro uzskatu dēļ inspirācijas jautājumā) Eleni Vaitu (tādi kā Kenraits un A. T. Džounss), bet arī izkropļoja to cilvēku uzskatus, kuri palika stingri saistīti ar draudzi. Tā 1911. gadā V. K. Vaitis rakstīja S. N. Hāskelam: “Mēs varam nodarīt ļaunumu mātes darbam, vērtējot to augstāk, nekā viņa pati to ir vērtējusi, augstāk, nekā tēvs to jebkad ir vērtējis, augstāk, nekā mācītāji Endrūss, [Dž. H.] Vagoners un Smits to ir vērtējuši. Es nespēju piekrist apgalvojumam, ka inspirācija ir verbāla, ja māte uz to nav pretendējusi.”

Pēc diviem mēnešiem Hāskels atbildēja Vaitam, sacīdams, ka Vaita nostāja inspirācijas jautājumā “izraisot ļoti lielas šaubas par Liecībām”. Hāskels turpināja, paskaidrodams, ka “stiprākie [ticībā] ir tie, kas visā pilnībā uzticas Tavas mātes rakstiem, bet tie, kas šaubās, agri vai vēlu ieņem stingru pozīciju — vai nu tie izvēlas ticēt Liecībām, vai arī noraida tās un aiziet no ticības”.

Nedēļu pēc tam, kad Hāskels bija uzrakstījis šo vēstuli, Vaitis atkal aizstāvēja savas pozīcijas. “Esmu pārliecināts, ka ir daudzi vadītāji, kas stingri nostājušies Liecību pusē. Daži no viņiem, cenzdamiēs noturēt savu brāļu uzticību Liecībām, kā vienu no nopietnākajām problēmām izjūt to, ka nedaudzi cienījama vecuma cilvēki, kam netrūkst dzīves pieredzes [tādi kā Hāskels], nepārtraukti uzspiež citiem savu verbālās inspirācijas teoriju, [108] kuru neatbalsta mana māte, kuru neatbalsta Ģenerālkonference un kuru nekad nav atbalstījis mans tēvs. Daži man ir izteikuši viedokli, ka viens otrs draudzes loceklis, ieskaitot Tevi, ar saviem galēji ekstrēmajiem un absurdajiem uzskatiem ir radījuši vairāk šaubas par Liecībām nekā jebkas cits mūsu darbā.”

V. K. Vaita un Hāskela sarakste piedzīvoja neveiksmi ar to, ka Hāskels aizstāvēja uzskatus, kurus Elena Vaita absolūti noliedza kādā postskriptā vēstulei, kuru viņas dēls bija sūtījis Hāskelam. Uz kopijas iepriekš citētajai 31. oktobra vēstulei Hāskelam, kurā Villijs tieši apgalvoja, ka Hāskels un citi kaitē E. Vaitas darbam, piedēvēdami

tam pārāk daudz, viņa uzrakstīja: “Es piekrītu aizrādījumiem, kas izteikti šajā vēstulē,” un parakstījās. Ļoti žēl, ka Hāskels šo piezīmi nekad nav redzējis. Iespējams, ka to nav redzējis arī pats V. K. Vaits, jo šai vēstulei ir eksistējušas vairākas kopijas. Ja Villijs šo kopiju būtu redzējis, viņš to kā izšķirošu argumentu, protams, būtu nosūtījis Hāskelam. Tomēr viņš to nav izdarījis.

Diemžēl strīdi par verbālo inspirāciju turpinājās līdz pat 1920. gadiem. Viens no piemēriem varētu būt ar mūsu konfesijas atbalstu 1926. gadā uzrakstītais B. L. Hausa darbs *Analytical Studies in Bible Doctrines for Seventh-day Adventist Colleges* (Bībeles doktrīnu analītiskie pētījumi SDA koledžām), kurā autors apgalvo, ka “katra Svētajos Rakstos uzrakstītā vārda izvēli oriģinālvalodā ir noteicis Svētais Gars”.

Šis uzskats, protams, ir tieši tas, kuru Elena Vaita noraidīja gan teorētiski, gan praktiski visā savā kalpošanā. Vaits runāja par verbālās inspirācijas jautājumu arī tad, kad daži apšaubīja grāmatas *The Great Controversy* (Lielā cīņa) 1911. gada redakciju. Ģenerālkonferences delegātiem viņš sacīja: “Māte nekad nav pretendējusi uz verbālo inspirāciju”, un to nav darījuši arī citi adventes kustības dibinātāji. Vaits izvirzīja neapstrīdamu argumentu, jautādams: “Ja mātes manuskripti būtu verbāli inspirēti, kāpēc tad viņa pati tos ir rediģējusi, izdarot papildinājumus un pielāgojot citām situācijām? Bieži vien viņa pārlasa kādu no saviem [109] manuskriptiem, pārdomā, tad uzraksta turpinājumus, kas attīsta domu tālāk.”

Nelaimīgā kārtā šī cīņa nav beigusies ar V. K. Vaita un viņa mātes centieniem parādīt pareizo nostāju. Par spīti viņu skaidrajiem vārdiem vēl šodien daudzi turas pie verbālās inspirācijas uzskatiem un tiem radniecīgām idejām — nekļūdīguma un nemaldīguma. Tagad pievērsīsimies šiem tematiem.

Nemaldīguma jomā mēs atkal varam atrast dažus adventistus, kas izsaka spēcīgākus apgalvojumus nekā Elena Vaita. Piemēram, kāds pazīstams evaņģēlists 1970. gadā apgalvoja, ka “jau tas vien, kāds ir Dievs, liecina, ka Bībelei jābūt nemaldīgai”, ka Bībele pati pretendē uz nemaldīgumu un ka “Jēzus, Debesu godības Valdnieks, ir apstiprinājis Rakstu nekļūdīgumu”. Viņš aizstāvēja viedokli, ka Bībele ir pilnīgi brīva no jebkāda veida kļūdām. Šis cilvēks sprieda tā — ja tas ir pieņemami, ka Bībelē ir kaut viena kļūda fakts, “kāpēc gan tur nevarētu būt kāda kļūda teoloģijā vai pestīšanas jautājumos”?

Pirms turpinām šo tematu, precizēsim terminoloģiju. [Cilvēki, kas Elenas Vaitas rakstus vērtējuši pārāk augstu, tos apzīmējuši ar diviem vārdiem: infallible un inerrant. Tulk.] Vārdu infallible Vebstera vārdnīca skaidro šādi: 1. tāds, kas nespēj kļūdīties; nekad nekļūdās; 2. tāds, kas nav pakļauts neveiksmei, nepareizai rīcībai, iespējai kļūdīties. Inerrant ir aprakstīts kā tāds, kurš nav kļūdījies, kurā nav kļūdu, kurš nekļūdās. [Šajā sakarā infallible ir tulkots kā nemaldīgs, un inerrant — kā nekļūdīgs. Tulk.] Tieši šīs nozīmes daudzi piedēvē Bībelei un Elenas Vaitas rakstiem.

Runājot par nemaldību, misis Vaita raksta skaidri: “Es uz to nekad neesmu pretendējusi; vienīgi Dievs ir nemaldīgs.” Viņa atkārtoti apgalvo: “Vienīgi Dievs un Debesis ir nemaldīgas.” Kaut gan viņa ir sacījusi, ka “Dieva Vārds ir nemaldīgs”, mēs drīz pārliecināsimies, ka ar to viņa nedomāja, ka Bībele (vai viņas raksti) būtu brīvi no kļūdām visās sfērās.

Tieši pretēji, grāmatas *The Great Controversy* (Lielā cīņa) ievadā E. Vaita savu nostāju pauž pavisam nedaudzos vārdos: “Svētie Raksti ir jāpieņem kā autoritatīva, nemaldīga [Dieva] gribas atklāsme.” Tātad, Dieva praviešu darbs nav nemaldīgs visās sfērās, bet tas ir nemaldīgs Dieva gribas atklājējs cilvēkiem. Līdzīgu domu pauž kāds cits apgalvojums: “[Dieva] Vārds (..) ir skaidri izteikts visos jautājumos, kas svarīgi dvēseles pestīšanai.”

[110] Šim pašam jautājumam pieskaras arī V. K. Vaitis, kad viņš raksta: “Vietās, kur viņa [māte] ir izmantojusi vēsturnieku aprakstus vai citu adventistu autoru skaidrojumus, es ticu, ka Dievs viņai ir devis spēju atšķirt pareizo no nepareizā visās lietās, kurām ir būtiska loma pestīšanā. Ja rūpīgu pētījumu ceļā tiktu atrasts, ka viņa ir izmantojusi kāda pravietojuma skaidrojumu, kuram kādi dati nesakrīt ar mūsu izpratni par laicīgo vēsturi, tad tas manu uzticību viņas rakstiem kopumā ietekmētu ne vairāk, kā manu uzticību Bībelei ir ietekmējis tas, ka starp daudziem tās ziņojumiem, manuprāt, trūkst hronoloģiskās saskaņas.”

Hovards Māršals šo domu izvērš, rakstīdams: “Kad tika sastādīti Raksti, Dieva nolūks bija atpestīt cilvēkus un mācīt tiem atbilstošu dzīvesveidu. No tā mēs droši varam secināt, ka Dievs Bībelē ir ietvēris visu, kas vajadzīgs šī mērķa sasniegšanai. Šajā ziņā uz Bībeli var attiecināt vārdu nemaldīgs; tas nozīmē, ka Bībele ir patiess un pilnīgs vadonis, kuram var uzticēties, ne mirkli nešauboties. (..) Varētu teikt, ka Bībeles nemaldīgums nozīmē to, ka tā ir pilnīgi uzticama to mērķu sasniegšanai, kuru dēļ Dievs šo grāmatu ir inspirējis.”

Izdarot kopsavilkumu, varam secināt, ka misis Vaita ir lietojusi vārdu nemaldīgs galvenokārt tādēļ, lai paustu uzskatu, ka Bībele ir pilnīgi uzticams vadonis pestīšanā. Šis viedoklis neietver koncepciju, ka Bībele vai viņas raksti ir brīvi no jebkādam iespējamām faktu kļūdām.

Elena Vaita neizvairījās runāt par šo tematu. Viņa atklāti atzina, ka Bībelē minēto faktu detaļās ir iespējamās kļūdas. “Daži,” viņa stāsta, “paskatās uz mums ar svarīgu sejas izteiksmi un jautā: “Vai jūs nedomājat, ka pārrakstot un tulkojot varēja rasties kļūdas?” Tas viss ir iespējams; cilvēka prāts ir tik ierobežots, ka tas var gan svārstīties un maldīties, gan neizprast inspirētā Vārda noslēpumus, jo tas ir par vāju, lai saskatītu Dieva nodomus. (..) Pat visām kļūdām kopā nevajadzētu uztraukt vienu dvēseli, nedz arī būt par iemeslu kāda cilvēka klupšanai, ja vien viņš pats mākslīgi nerada problēmas no [111] visskaidrāk atklātākajām patiesībām.”

Tā, piemēram, uzticīgam lasītājam neradīsies šaubas par Bībeli, pamanot, ka Matejs ir kļūdījies, citējot kādu mesiānisku pravietojumu, kurš uzrakstīts vairākus gadsimtus pirms Kristus dzimšanas. To, ka Kristus tiks nodots par 30 sudraba gabaliem, īstenībā ir rakstījis Cakarija, kaut gan Matejs atsaucas uz Jeremiju. (Sk. Mat. 27:9,10; Cak. 11:12,13) Tāpat nevajadzētu apjukt, uzzinot, ka 1. Sam. 16:10,11 Dāvids tiek minēts kā astotais Isaja dēls, bet 1. Laiku 2:15 — kā septītais. Par šaubu iemeslu nevajadzētu kļūt arī tam, ka pravietis Nātāns pilnīgi apstiprināja ķēniņa Dāvida ieceri celt templi, taču nākamajā dienā devās atpakaļ, lai pateiktu Dāvidam, ka Dievs nevēlas, lai viņš to darītu. (Sk. 2. Sam. 7; 1. Laiku 17) Pravieši mēdz kļūdīties.

Tādas pašas faktu kļūdas, kādas sastopamas Bībelē, var atrast arī Elenas Vaitas rakstos. Dieva praviešu raksti ir nemaldīgi ceļveži pestīšanā, taču par tiem nevar teikt,

ka tur nebūtu atrodamas nekādas kļūdas. Daļa no šīs problēmas atrisinājuma ir šāda — gan lasot Bībeli, gan Elenas Vaitas rakstus, mums jācenšas atrast galveno domu, nevis jāpievērš uzmanība detaļām. Par to mēs jau runājām 7. nodaļā, bet jautājumu par faktu nekļūdīgumu sīkāk aplūkosim 18. nodaļā.

Šajā sakarā jāpiebilst, ka tie, kas cīnās ar tādām problēmām kā nekļūdīgums un absolūts nemaldīgums, cīnās ar cilvēka radītiem šķēršļiem. Tas ir kaut kas tāds, ko Dievs nekad nav apgalvojis par Bībeli un ko arī Elena Vaita nav apgalvojusi ne par Bībeli, ne par saviem rakstiem. Viņas izpratnē inspirācijai ir “praktiski mērķi” cilvēku savstarpējās attiecībās un attiecībās ar Dievu pestīšanas plānā. Mums ir jāļauj, lai Dievs mūs uzrunā ar tiem izteiksmes līdzekļiem, kādus Viņš izvēlēties, nevis Dieva pravieši jāpakļauj mūsu pašu likumiem un jānoraida tie, ja tie neattaisno mūsu cerības un neatspoguļo tādu Dieva rīcību, kādu mēs esam gaidījuši. Šāda pieeja ir cilvēka izgudrojums, kurš mūsu autoritāti paceļ pāri Viņa Vārda autoritātei. Tāda attieksme padara mūs par Dieva un Viņa Vārda tiesnešiem. Taču tas nav bibliski, nedz arī atbilst tiem padomiem, kādus draudzei devusi Elena Vaita. Mums jālasa Dieva Vārds un misis Vaitas raksti, ņemot vērā to mērķi, ar kādu tie doti; mēs nedrīkstam pieļaut, ka starp mums un Dieva praviešiem nostājas mūsu tagadējie nodomi, mūsu pašu definētie vēsts mērķa un precizitātes standarti.

[112] Domājot par šo tematu, varam ieklausīties Č. S. Longekra vārdos, kurš ir bijis ilggadējs Septītās dienas adventistu draudzes Reliģiskās brīvības nodaļas vadītājs. “Tu un daži citi, kas esat sagrāvuši savu ticību misis Vaitas rakstiem,” viņš rakstīja, “esat noteikuši nemaldīguma standartus viņas darbiem un tam, ko viņa dažkārt sacījusi, kaut gan viņa pati šādas pretenzijas nav izvirzījusi ne sev, ne saviem rakstiem. Tā kā māsa Vaita nav atbildusi jūsu iedomātajiem standartiem, jūs, protams, esat atteikušies no viņas un centušies pasludināt viņu par viltus pravieti. Nepatīkamais gadījums ar A. T. Džounsnu un Belindžeriem”, kā arī ar citiem, “kas zaudēja ticību misis Vaitas liecībām, izskaidrojams ar to, ka viņi ieņēma ekstrēmu nostāju, uzskatīdami Elenu Vaitu par dievišķu personu, par pārcilvēku, kā arī piedēvēja dievišķas īpašības visam, ko viņa jebkad sacījusi vai rakstījusi vienalga kādā formā, bet, kad viņa neatbilda šiem nepareizajiem standartiem, ko tie bija noteikuši pat viņas privātajai sarakstei un gadījuma rakstura padomiem, tie zaudēja ticību un nosauca viņu par viltus pravieti. Tā parasti beidzās to piedzīvojumi, kas ieņēmuši galēji radikālu nostāju pret Liecībām.”

18. nodaļa

«Neizmantosim Elenas Vaitas padomus, lai pierādītu to, ko autore nav centusies pierādīt»

[113] Iepriekšējā nodaļā mēs pārliecinājāmies, ka Elena Vaita nepretendē uz to, ka Bībele vai viņas raksti būtu verbāli inspirēti, vai arī, ka tie būtu nekļūdīgi un nemaldīgi faktu ziņā. Neskatoties uz misis Vaitas un viņas dēla pūlēm novērst cilvēkus no pārāk “iesīkstējušiem” priekšstatiem par inspirāciju, daudzi savus uzskatus nav mainījuši.

Šī nodaļa ir iepriekšējās nodaļas turpinājums. Visā mūsu konfesijas vēsturē ir vērojami gadījumi, kad cilvēki izmanto Elenas Vaitas rakstus vai Bībeli tādām

nolūkam, kādam Dievs tos nekad nav paredzējis. Par praviešu rakstiem ir izteikti tādi apgalvojumi, kas pārsniedz šo rakstu mērķus. Tā, piemēram, B. L. Hauss kā apstiprinājumu citē kādu citu autoru, lai radītu iespaidu, ka “tiem, kas to [Bībeli] ir rakstījuši, ir bijusi sniegta nemaldīga vadība, lai viņus pasargātu no kļūdām [vēstures un citos] faktos”. Gluži nesen kāds mans paziņa ir uzrakstījis, ka “visi apgalvojumi, ko vien Bībele izsaka par jebkuru tēmu — teoloģiju, vēsturi, zinātņi, hronoloģiju, skaitļiem utt. — ir pilnīgi uzticami”.

Daudzi to pašu teiktu par Elenas Vaitas rakstiem. Līdz ar to viens otrs uzšķir viņas darbus, lai pamatotu [114] tādas lietas kā vēsturiskus faktus un datumus. Tā S. N. Hāskels rakstīja Elenai Vaitai, ka viņš un viņa draugi “par vienu Tavas liecības teikumu dotu vairāk nekā par veselu vēstures grāmatu kalnu, kurš iesāktos šeit, bet beigtos Kalkutā”.

Tomēr Elena Vaita nekad nav apgalvojusi, ka Kungs viņai būtu atklājis katru vēstures faktu, kas minēts viņas darbos. Gluži pretēji, viņa stāsta, ka ir izmantojusi tos pašus vēstures avotus, kas pieejami arī mums, un ieskicējusi ar šiem faktiem kontūras gadsimtiem ilgajai cīņai starp labo un ļauno, kas tik veiksmīgi attēlota grāmatā *The Great Controversy* (Lielā cīņa). Šī darba priekšvārdā autore piezīmē: “Gadījumos, kad kāda vēsturnieka apkopotie fakti sniedz apjomā nelielu, bet detalizētu ieskatu noteiktā tematā vai kad kāds autors ir izveidojis pārskatāmu kopsavilkumu, viņa vārdi ir citēti. Dažkārt atsauces nav minētas, jo citātu mērķis nav izmantot attiecīgo rakstnieku kā autoritāti, bet gan viņa veiksmīgo izklāstu.” Tādās grāmatās kā *Lielā cīņa* viņas mērķis ir bijis “ne tik daudz pasniegt jaunas patiesības par pagātnes cīņām, cik izcelt faktus un principus, kam ir nozīme nākotnes notikumos”.

Teikums, kurā bija minēti vēstures avotu izmantošanas mērķi, ir atslēga pareizai izpratnei. Autore nodoms ir bijis sekot tam, kā attīstās cīņa starp labo un ļauno dažādos laika posmos. Tā bija viņas vēsts. Vēsturiskie fakti tikai bagātināja viņas stāstījumu. E. Vaita necentās sniegt neapstrīdamus vēstures datus. Kā raksta pati autore, viņas lietotie fakti “ir protestantisma pasaulē plaši pazīstama un vispārpieņemta vēsture”.

Kad kāds apstrīdēja Elenas Vaitas izmantotos faktus, viņa nekavējoties tos izlaboja savu grāmatu jaunajos izdevumos. Viens šāds piemērs varētu būt par zvanu, kas kalpoja kā signāls desmitiem tūkstošu protestantu iznīcināšanai Bērtuļa naktī 1572. gadā. Lielās cīņas 1888. gada izdevumā (272. lpp.) autore norāda, ka pēc karaļa Kārļa IX pils zvana skaņām esot sācies masu slaktiņš. Taču [115] vēlākie vēsturnieki apgalvoja, ka patiesībā tas esot bijis svētā Ģermāņa baznīcas zvans, kura atradās pretī piliņ, bet vēl citi vēsturnieki ziņoja, ka tas esot bijis Tiesu pils zvans.

Lielās cīņas 1911. gada revidētajā izdevumā šis teikums ir saīsināts, apejot strīdīgo jautājumu: “Nakts melnumā ieskanējās kāds zvans, signalizēdams masu slaktiņa sākumu.” Šīs vietas galvenā doma nav zvana identitāte, bet gan tās nakts notikumi. To pašu varētu teikt arī par citām izmaiņām, kas veiktas 1911. gada izdevumā.

Tie paši principi, pēc kuriem Elena Vaita izmantoja faktus, aprakstot draudzes vēsturi mūsu ērā, paliek spēkā arī viņas darbos par Bībelē atspoguļoto laiku. Tādēļ tas nav nekas neparasts, ka viņa ar savu dēlu starpniecību lūdza, lai “Mērija (Villija sieva)

sameklē vēstures grāmatas par Bībeles laiku, kurās notikumi būtu atainoti hronoloģiskā secībā. Man nav nekā, un es šeit savā bibliotēkā neko nevaru atrast.”

“Runājot par mātes rakstiem,” V. K. Vaitis ziņoja Hāskelam, “varu sacīt, ka viņa nekad nav vēlējusies, lai mūsu brāļi pret tiem izturētos kā pret vēstures autoritāti. Kad pirmo reizi tika rakstīta Lielā cīņa, viņa bieži tikai daļēji aprakstīja viņai sniegto ainu, bet, kad māsa Deivisa [viņas redaktore] vēlējās uzziņāt precīzu vietu un laiku, māte atsaucās uz to, kas jau bija rakstīts mācītāja Smita un laicīgajās vēstures grāmatās. Mātei pat prātā nebija ienācis, ka tad, kad “Lielā cīņa” tiks izdota, lasītāji to uztvers kā vēsturisku datu autoritāti un izmantos, lai izšķirtu strīdus; viņa arī tagad nedomā, ka šī grāmata būtu jālieto tādā veidā. Māte ar vislielāko cieņu izturas pret tiem uzticamajiem vēsturniekiem, kuri veltījuši savu dzīvi, lai pētītu, kā pasaules vēsturē izpaudies lielais Dieva plāns, un kuri šajos pētījumos ir atraduši, ka vēsture saskan ar pravietojumiem.”

Šī ir tā pati vēstule, kurā Villijs brīdināja Hāskelu: “Mēs varam nodarīt ļaunumu mātes darbam, vērtējot to augstāk, nekā viņa pati to ir vērtējusi.” Kā mēs redzējam 17. nodaļā, misis Vaita, izlasījusi šo vēstuli, pievienoja tam postskriptu: “Es piekrišu aizrādījumiem, kas izteikti šajā vēstulē,” un parakstījās.

[116] Pēc divdesmit gadiem V. K. Vaitis rakstīja: “Kad runājām ar viņu [Elenu Vaitu] par faktu patiesumu un precizitāti, kas citēti no vēstures avotiem, viņa izteica uzticību vēsturniekiem, kuru darbus bija izmantojusi, bet nekādā ziņā neatbalstīja tos, kuri viņas rakstus pieņēma kā standartu un ar to palīdzību centās pierādīt, ka viena vēsturnieka darbi ir uzticami, bet kāda cita darbi — ne. No tā es sapratu, ka vēsturnieki galvenokārt tiek citēti ne tādēļ, lai radītu jaunu vēsturi vai labotu vēstures kļūdas, bet tādēļ, lai izmantotu vērtīgus piemērus un šādā veidā paskaidrotu garīgas patiesības.

Ja mūsu brāļi centīsies no māsas Vaitas darbiem gūt to, ko viņa ir centusies tajos ielikt, ja viņi atteiksies tos izmantot kā argumentus strīdos, mēs visi saņemsim daudz svētību.”

Mums jāizvairās izmantot Elenas Vaitas rakstus ne tikai, lai pierādītu vēsturiskus faktus, bet arī zinātniskus secinājumus. Ar to es nevēlos teikt, ka Elenas Vaitas rakstos un Bībelē nebūtu daudz pareizu zinātnisku spriedumu, bet gan to, ka mēs šos avotus nedrīkstam izmantot kā pierādījumu zinātniskiem slēdzieniem.

Minēšu dažus piemērus. Lielais sešpadsmitā gadsimta reformators Žans Kalvins, citēdams Ps. 93:1: “Viņš ir nostiprinājis zemi, ka tā nekustas”, it kā esot apstrīdējis Kopernika atklājumu, ka Zeme riņķo ap Sauli. Līdzīgā veidā daudzi ir aizrādījuši, ka Bībele runā par četriem zemes stūriem un ka tur teikts, ka Saule “lec” un “riet”. Šādos gadījumos Bībele izsaka gadījuma rakstura piezīmes, nevis pauž zinātnisku mācību.

Tieši tāpat varam tikai iedomāties, ar kādām grūtībām būtu jāsastopas, ja, izmantojot Bībeli, divdesmitā gadsimta sabiedrībai mēs censtos pierādīt, ka truši vai zaķi “atgremo” (sk. 5. Moz. 14:7). Šķiet, ka adventistu vadītājam V. A. Kolkordam ir bijusi taisnība, kad viņš rakstīja: “Dabaszinātnes [117] skaidro, ka zaķis neatgremo, taču, košļājot barību, tas kustina žokļus tā, kā to dara atgremotāji.”

Vēl kādu piemēru mēs varam atrast Elenas Vaitas grāmatā Education (Audzināšana), kur viņa raksta, ka ne tikai Mēness, bet arī zvaigznes atstaro Saules gaismu. Es to vērtēju nevis kā jaunu zinātnisku atklājumu vai rupju zinātnisku kļūdu, bet gan kā brīvu piezīmi, ko autore izmantojusi, lai ilustrētu ļoti vērtīgu atziņu. Atceries, ka galvenais ir atziņa jeb doma, nevis ilustrācija.

Aplūkosim šī citāta kontekstu: “Mēs varam izsekot pasaules skolotāju rindai tik tālu, cik tālu sniedzas cilvēku ziņojumi, taču Gaisma ir bijusi pirms viņiem. Kā Mēness un Saules sistēmas zvaigznes spīd ar atstarotu Saules gaismu, tā arī mūsu pasaules lielie domātāji, kad vien tie pauž patiesību, arī atstaro Taisnības Saules starus. Katra domu atblāzma, katrs prāta uzliesmojums nāk no pasaules Gaismas.” Autores galvenā doma ir ne tikai skaidra, bet arī pareiza. Dievs ir visas patiesības avots. Mums jāatceras, ka jākoncentrējas uz Dieva praviešu galvenajām domām, nevis uz blakus detaļām (sk. 7. nodaļu).

Aplūkosim vēl kādu piemēru no Elenas Vaitas dzīves. Tai vajadzētu likt mums uzmanīties no tā, ka mēs sāktu pierādīt zinātniskus faktus, izmantojot viņas rakstus. Džozefs Beitss, kurš kopā ar Džeimsu un Elenu Vaitiem dibināja Septītās dienas adventistu draudzi, sākotnēji šaubījās, vai Elenas pravietiskā kalpošana ir īsta. Beitss uzskati mainījās pēc Elenas atklāsmes Topšēmā, Menas štatā, 1846. gada novembrī. Atklāsmē sniedza informāciju no astronomijas sfēras, kas E. Vaitai bija pilnīgi sveša. Beitss, bijušais jūrnieks, kurš sekoja līdzīgai astronomijas jaunumiem, pēc tam pārbaudīja viņas zināšanas šajā jomā. Pārliecinājies par pilnīgi zināšanu trūkumu, viņš secināja, ka Dievs tiešām E. Vaitai atklāsmē ir atklājis visjaunākos faktus astronomijas zinātnē. Pēc šī piedzīvojuma viņš vairs neapšaubīja Elenas Vaitas kalpošanu.

Es nedomāju, ka atklāsmē sniegtā informācija bija galavārds par planētu un to pavadoņu skaitu, kas Beitsam vēl bija jautājums. Drīzāk tā bija informācija [118] par debess ķermeņiem, kurus ar teleskopiem varēja redzēt 1846. gadā. Ar spēcīgākiem, modernākiem teleskopiem var saskatīt pavadoņus arī tām planētām, kuras pēc Beitss izpratnes bija aprakstītas atklāsmē. Tomēr, ja Elenai Vaitai būtu parādīts tas, ko var redzēt ar mūsdienu teleskopiem, Beitss šaubas drīzāk nostiprinātos, nevis izzustu. Atklāsmē tika sniegti tolaik zināmie, bet nevis visi zinātniskie fakti. Skaidrs, ka Dieva nodoms šajā gadījumā bija izraisīt Beitss ticību atklāsmēm. Censties noteikt zināmu planētu pilnīgu pavadoņu skaitu, atsaucoties uz šādiem datiem, būtu visai muļķīgi.

Atceries, ka Bībele un Elenas Vaitas raksti nav dievišķa zinātnes un vēstures enciklopēdija. To mērķis ir atklāt mūsu cilvēcisko vājumu un kā atrisinājumu piedāvāt glābšanu Jēzū. Šajā procesā Dieva atklāsmē sniedz saturu, kura vēsturiskos un zinātniskos aspektus mēs izziņām, izdarot pētījumus citās nozarēs.

19. nodaļa

«Pārliecinies, ka Elena Vaita to tiešām ir teikusi»

[119] Kāds no klātesošajiem jautāja: “Ko jūs domājat par mīsis Vaitas teikto, ka jautājumam par 144 000 pirms pārbaudes laika beigām vajagot veltīt īpašus pētījumus?”

Par laimi es zināju atbildi uz šo jautājumu. Viņa ir teikusi tieši pretējo — ka tas nav vajadzīgs un ka mums sava enerģija jāziedo Bībeles skaidrajām mācībām. Īsi sakot, viņa nekad nav teikusi, ka pirms pārbaudes laika beigām būtu svarīgi izpētīt, ko nozīmē 144 000.

Šis apgalvojums kopā ar daudziem citiem ir pieskaitāms pie Elenas G. Vaitas “apokrifiem”. Varbūt tu jautāsi: Kas tie par Elenas Vaitas apokrifiem? Tie ir tie apgalvojumi un domas, kuras cilvēki piedēvē viņai, bet par kurām nav dokumentālu pierādījumu un tādēļ netiek uzskatīts, ka viņa tās būtu izteikusi.

No mutes mutē tiek atstāstīti diezgan daudzi apgalvojumi, kuri acīmredzami kļūdainā kārtā ir piedēvēti Elenai Vaitai. Kā lai identificējam šādus apgalvojumus? Tie, kas pazīst Elenas Vaitas rakstus, kā pirmo apokrifu pazīmi ievēros to, ka šie apgalvojumi bieži nesaskan ar Elenas Vaitas galveno domu. Kad tos salīdzina ar lielāko daļu viņas pausto uzskatu, tie šķiet dīvaini, it kā sveši vārdi. Protams, tas, ka kāda doma šķiet savāda, [120] vēl nav pierādījums, ka esam saskārušies ar “apokrifu”. Tā ir tikai iespējama pazīme.

Visdrošākais veids, kā pārbaudīt kāda Elenas Vaitas apgalvojuma autentiskumu, ir pajautāt, no kurienes citāts ņemts. Ja norāde mums zināma, varam pārbaudīt, vai Elena Vaita tiešām tā ir teikusi, kādi vārdi lietoti un kāds ir konteksts, lai pārliecinātos, vai šī vieta tiek pareizi interpretēta.

Semināros nedēļas nogalēs man bieži uzdod jautājumus par Elenas Vaitas izteikumiem, kas man šķiet dīvaini. Vienīgais, kā varu šiem jautājumiem palīdzēt, ir lūgt, lai viņi norāda citāta avotu un lappusi. Tad es apsolu, ka izpētīšu attiecīgo vietu un atbildēšu rakstiski vai pa tālruni. Parasti šie cilvēki nevar sniegt atsauci, jo viņu minētais teikums vienkārši neeksistē. Tomēr dažreiz tā tiek dota, piemēram, “Review and Herald (Pārskats un Vēstnesis), 1895. g. 24. jūlijā, 30. lpp.”. Tādas norādes ir precīzas, un tāpēc izklausās iespaidīgas, taču arī šajos gadījumos tās bieži vien nav patiesas, vai arī teikums ir lasīts tendenciozi, vai citēts nepareizi, tādējādi iegūdam nozīmi, kas atšķiras no Elenas Vaitas sākotnējās domas.

Kā tad šādi “apokrifiski” apgalvojumi radušies? Arturs Vaits savā darbā Comprehensive Index to the Writings of Ellen G. White (Vispusīgs Elenas Vaitas rakstu alfabētiskais rādītājs) min vismaz piecus izcelsmes veidus: 1) cilvēks pareizi neatceras; 2) nepareizi noteikta domu savstarpējā saistība; 3) fragmenti citēti, neņemot vērā kontekstu; 4) rakstiem piedēvēta nepareiza nozīme; 5) vienkārši viltojums.

Šādas kļūdas var rasties gan nejauši, bez ļauna nolūka, gan arī (retākos gadījumos) tīšām, lai kaitētu. Tomēr abos gadījumos tās ved nepareizā virzienā.

Kā jau vairums jautājumu, kas aplūkoti šajā grāmatā, iepriekš minētais kļuva aktuāls jau mīsi Vaitas mūža laikā. Vispilnīgāk šo problēmu viņa iztirzā Liecībās draudzei, no 692. līdz 696. lappusei. Visiem Elenas Vaitas darbu lasītājiem ieteicams izlasīt šo vietu: “Uzmanieties,” viņa saka, “pirms jūs nolemjat ticēt šiem ziņojumiem.” Attiecīgā temata pārspriešanu viņa nobeidz ar šādiem vārdiem: “Visiem, kas ilgojas pēc patiesības, es saku: neticiet neapstiprinātiem ziņojumiem par to, ko māsa Vaita ir

darījusi, teikusi vai rakstījusi. Ja jūs vēlaties zināt, ko Kungs ar viņas starpniecību ir atklājis, tad lasiet viņas publicētos darbus. (..) Kāri netveriet un neizplatiet baumas par to, ko viņa ir teikusi.”

[121] Arī V. K. Vaitis 1904. gadā sniedza līdzīgu padomu: “Katrs, kas dzird šīs baumas, lai saka: “Man ir ieteikts nepievērst uzmanību šādiem ziņojumiem, un es to nevaru pieņemt kā māsas Vaitas vārdus, ja tu neparādi, ka zem uzrakstītā ir viņas paraksts. Tādā gadījumā es to nosūtīšu viņai un pajautāšu, vai rakstītais ir patiesība.””

Protams, V. K. Vaitis runāja par npublicētajām vēstulēm, nevis par grāmatām un rakstiem periodikā, taču būtība ir skaidra. Kaut arī tagad mēs varam autorei nosūtīt vēstuli, lai tā tiktu pārbaudīta, tomēr mums ir iespēja kontaktēties ar Vaitas Īpašuma fondu Ģenerālkonferencē vai vietējo Vaitas Īpašuma Pētījumu centru un lūgt, lai tiktu apstiprināts kāda apgalvojuma patiesums, kā arī uzdot citus jautājumus. Patlaban ļoti maz cilvēku izmanto pakalpojumus, kas tiem pieejami pa tālruni, pastu vai faksu.

Elenai Vaitai kļūdaini piedēvēto apgalvojumu problēma ir cieši saistīta ar jautājumu par viņas pravieša dāvanas pārmantošanu. gadu gaitā daži ir izmantojuši Elenas Vaitas vārdus, ar kuriem viņa paudusi sevišķu atbalstu kādam autoram vai mācītājam, lai netieši norādītu, ka arī šo cilvēku darbiem un domām piemīt zināma pravietiska autoritāte.

Tā, izlasījuši, ka “viņu [Mārtiņu Luteru] pavadīja Debesu eņģeļi un ka Dieva troņa izstarotie gaismas stari viņa prātam atklāja patiesības dārgumus”, daži sāka uzskatīt, ka viņa domas ir tikpat inspirētas kā pravieša domas. Kaut gan Elena Vaita tiešām apgalvoja, ka Dievs ir izmantojis Mārtiņu Luteru un eņģeļi vadījuši viņa galveno darbu, tomēr tā būtu kļūda, ja mēs sacītu, ka viņa piekrita visai Lutera teoloģijai.

Tas pats sakāms par Viljamu Milleru. Elena Vaita par viņu rakstīja: “Dievs sūtīja savu eņģeļi, lai aizskartu fermera sirdi, kurš nebija ticējis Bībelei, un mudinātu viņu pētīt pravietojumus. Dieva eņģeļi vairākkārt apmeklēja šo izredzēto cilvēku, lai vadītu viņa prātu un viņa izpratnei atvērtu pravietojumus, kas līdz tam laikam Dieva ļaudīm bija neizprotami.” Kaut arī šie vārdi liecina, ka Elena Vaita kā praviete ir apstiprinājusi Millera viedokli galvenajos jautājumos, tie nebūt nenozīmē, ka viņam piekritusi [122] visiem Millera uzskatiem. Piemēram, viņas un Millera uzskati visvairāk atšķīrās jautājumā, kas ir svētnīca, kurai jātiek šķīstītai 2300 dienu beigās.

Interesanti, ka 1888. gada Mineapolisas strīdā cilvēki ir saskatījuši Elenas Vaitas pravietiskās autoritātes pārmantojumu abās strīdīgajās vadītāju pusēs. Tā daži, dzirdējuši Elenai Vaitai stingri apgalvojam, ka Debesu eņģeļi ir palīdzējuši Ūrijam Smitam darbā Daniel and Revelation (Daniēla un Atklāsmes grāmata), sāka izturēties pret šo grāmatu kā pret gandrīz inspirētu, kura līdz ar to nav pārstrādājama. Galu galā, vai tad viņa nebija ieteikusi šo grāmatu izplatīt visur? Vai tad viņa nebija arī rakstījusi: “Grāmatās Thoughts on Daniel and Revelation (Domas par Daniēla un Atklāsmes grāmatu), The Great Controversy (Lielā cīņa) un Patriarchs and Prophets (Sentēvi un pravieši) (..) ir tieši tā vēsts, kas cilvēkiem vajadzīga, īpašā gaisma, ko Dievs devis saviem ļaudīm. Dieva eņģeļi sagatavos šo grāmatu ceļu uz cilvēku sirdīm” .

Šāda attieksme izraisīja to, ko V. K. Vaitis, runājot par Smita iespaidīgo pravietojumu skaidrojumu, nosauca par “nemaldīguma doktrīnu”, kura savukārt vedināja daudzus uz domām, ka Smita darbs nav pārstrādājams, jo Elena Vaita tam ir sniegusi tik spēcīgu atbalstu. Tādējādi Smita izstrādāto Daniēla un Atklāsmes grāmatas apskatu daži sāka uzskatīt par Elenas Vaitas pravietiskās autoritātes pārmantojumu. Saskaņā ar šo viedokli Smita uzskatus vairs nedrīkstēja apšaubīt vai labot, jo tiem bija pravieša dāvanas sankcija.

Citi šo pašu loģiku attiecina uz A. T. Džounsa un E. Dž. Vagonera mācībām, kuri 1888. gada Ģenerālkonferences sesijā bija Smita oponenti. Tā kā Elena Vaita vairākkārt atbalstīja šos divus cilvēkus un nepārprotami sacīja, ka Dievs viņus ir sūtījis un ka tiem ir “visdārgākā vēsts” adventistu draudzei, dažiem ir šķitis, ka viņa pilnīgi apstiprina viņu teoloģiju līdz pat 1896. gadam. Tātad arī Vagoners un Džounss ir tikuši uzskatīti par kandidātiem pravietiskās autoritātes pārmantošanai.

Tomēr, tāpat kā Lutera, Millera un Smita gadījumā, mums jāuzmanās arī šeit. Pirmkārt, misis Vaita bija spiesta lietot spēcīgus izteicienus, [123] lai atbalstītu Džounsu un Vagoneru tāpēc, ka Ģenerālkonferences vadība bija ieņēmusi negodīgu opozīciju pret viņiem un nevēlējās tos uzklausīt. Otrkārt, šiem mācītājiem bija vēsts par Jēzu un pestīšanu ticībā, kas ļoti pietrūka mūsu konfesijai. Bet treškārt — Elena Vaita vairākas reizes ir sacījusi, ka nepiekrītot visai viņu teoloģijai. Piemēram, 1888. gada novembrī sasauktajiem Ģenerālkonferences delegātiem viņa sacīja: “Dažas Dr. Vagonera Rakstu interpretācijas es neuzskatu par pareizām.” Tomēr viņa nav precizējusi, kurās vietās viņa piekrīt un kurās ne.

Tātad — Elenai Vaitai nav pravietiskās autoritātes pārmantotāju. Būtu kļūda izmantot viņas rakstus, lai radītu šādus vispārinājumus. Ja kāds tiešām vēlas zināt, kam viņa ticēja un ko mācīja, lai seko viņas pašas padomam: “Ja tu vēlies zināt, ko Kungs ar viņas starpniecību ir atklājis, tad lasi viņas publicētos darbus.”

20. nodaļa

«Vēl daži interpretācijas principi»

[124] Iepriekšējās 14 nodaļās mēs aplūkojām Elenas Vaitas rakstu interpretācijas pamatprincipus. Pirms atstājam šo pētījumu daļu, mums īsumā jāpārskata vēl daži papildus principi.

Vispirms mums būtu jāzina, ka gan Elena Vaita, gan Bībeles sarakstītāji dažkārt ir lietojuši hiperbolas un citus tēlainus izteiksmes līdzekļus. Tā, piemēram, apustulis Jānis raksta: “Bet ir vēl daudz citu lietu, ko Jēzus ir darījis. Ja visas tās pēc kārtas aprakstītu, tad, man šķiet, visa pasaule nevarētu uzņemt sarakstītās grāmatas.” (Jāņa 21:25) Savukārt, Ebrejiem 11:13 sacīts: “Šie visi ir miruši ticībā”, kaut gan skaidri zināms, ka ne visi ir miruši, jo pie tādiem ir pieskaitīts arī Ēnohs (sk. 5. pantu). Arī Daniēls ir izmantojis mākslinieciskus izteiksmes līdzekļus, stāstīdams par cepli, kurš ticis izkurināts septiņas reizes karstāks nekā parasti (sk. Dan. 3:19), un par ebreju jauniešiem, kuri izrādījušies desmit reizes pārāki par citiem vienaudžiem, kurus izjautājis Nebukadnēcars (sk. Dan. 1:20). Minētie piemēri nozīmē, ka ceplis bijis

daudz karstāks un ka ebreju jaunieši bijuši nesalīdzināmi pārāki, taču šeit runa nav nedz par garīgās attīstības koeficientiem, nedz par temperatūrām.

Protams, dažu cilvēku interpretācija vienmēr ir fanātiska, [125] jo tie nav ar mieru atzīt, ka Bībeles sarakstītāji lietojuši mākslinieciskos izteiksmes līdzekļus. Pie šīs šķiras pieder tie, kas izjuta nepatiku pret Mārtiņu Luteru, kad viņš kritizēja vecus cilvēkus, kuri spēlējās uz ielas kā bērni, jo evaņģēlijos, lūk, esot teikts: ja jūs nekļūstat kā bērni, jūs nevarat ieiet Debesu valstībā. Līdzīgi gadījumi ir zināmi arī adventes kustībā pēc lielās vilšanās. Daži atteicās lietot nažus un dakšiņas un rāpus pa pilsētas ielām devās uz veikaliem iepirkties, lai demonstrētu, ka viņi ir kā mazi bērni un tādēļ pieder Dieva valstībai. Dažas fanātisma formas neatzīst tēlainus izteiksmes līdzekļus Bībelē, citas — Elenas Vaitas rakstos.

Pētot, ko Elena Vaita saka par cilvēka visaugstāko aicinājumu, varam atrast, ka viņa ir izmantojusi īpašības un apstākļa vārda vispārāko pakāpi kā literāru izteiksmes līdzekli, mudinādama cilvēkus būt uzticīgiem savam aicinājumam un talantam, lai arī kas tie būtu. Tā, piemēram, viņa ir teikusi, ka skolotāju un māšu darbs ir vissvarīgākais darbs pasaulē. Tomēr vairākās vietās viņa ir rakstījusi, ka arī ārstu, mācītāju un kolportieru darbs ir vissvarīgākais. Viņa pat ir teikusi, ka “vissvarīgākais” amats Betlkrīkas koledžā esot pavāram, kas minētajā iestādē gatavoja ēdienu. Šajos teikumos viņa cenšas ne tik daudz sniegt novērtējumu, kurš darbs tiešām ir visvajadzīgākais, cik mēģina iedrošināt dažādus cilvēkus, izceldama viņu īpašo talantu nozīmīgumu Dieva pagodināšanā, lai tie darītu, cik vien spēj. Protams, ja kāds vēlas, viņš šos apgalvojumus var pretstatīt citu citam, taču tā ir neauglīga nodarbošanās.

Elenai Vaitai ir arī tādas iemīļotas frāzes kā 1 no 20 (lietota 5 reizes), 10 no 100 (lietota vienu reizi), 1 no 50 (lietota vienu reizi), 1 no 100 (lietota 23 reizes). Arī šie drīzāk ir tēlaini izteiksmes līdzekļi, nevis tiešas, matemātiskas proporcijas. Piemēram, viņa nekad nav teikusi “2 no 13” vai “1 no 18”.

Ja neņemam vērā mākslinieciskos izteiksmes līdzekļus, tad Elenas Vaitas rakstus un Bībeli varam uztvert pārāk stīvi. Draudzes vēsturē ir zināmi nopietni nelaimes gadījumi, kad daži nav bijuši ar mieru atzīt, ka Bībele izmanto tēlainas izteiksmes formas, un tādēļ, sastopoties ar kārdinājumiem, burtiski izrāvuši sev labo aci, nocirtuši labo roku vai kastrējuši sevi. [126] Savukārt Romas pagāni secināja, ka kristieši ir cilvēkēdāji, jo aiz slēgtām durvīm tie esot “ēduši” Kristus miesu un “dzēruši” Viņa asinis. Bet, ja mēs saprotam to, ka Dieva pravieši savos rakstos ir izmantojuši mākslinieciskus izteiksmes līdzekļus, tad mums nav jānonāk pie šādiem secinājumiem.

Otrs vērā ņemams princips ir tas, ka inspirēts teksts mums jāinterpretē saskaņā ar tā acīmredzamo nozīmi, ja vien netiek izmantoti simboli vai tēlaini izteiksmes līdzekļi. Daži izdara fantastiskus secinājumus tāpēc, ka ir centušies saskatīt simboliskas idejas vienkāršā prozas fragmentā.

Ar šo domu cieši saistīts trešais interpretācijas princips — gan Bībele, gan Elenas Vaitas raksti izskaidro paši sevi. Elena Vaita raksta: “Bībele pati sevi izskaidro. Viena rakstvieta var būt atslēga citām rakstvietām, un tādā veidā var tikt apgaismota Vārda apslēptā nozīme. Salīdzinot dažādas rakstvietas, kas runā par vienu un to pašu tēmu,

un aplūkojot to no visām pusēm, atklājas Rakstu patiesā nozīme.” Tāpat varam lasīt arī, ka “liecības pašas ir atslēga sniegtajām vēstīm, gluži kā viena Bībeles rakstvieta izskaidro citu”.

Sevišķi šis princips noder tad, kad sastopam šķietami nesekmīgus apgalvojumus. Šo problēmu parasti var atrisināt, uzšķirot citas vietas, kur runāts par to pašu tēmu. Šajās vietās tēma bieži tiek apskatīta no dažādiem aspektiem un dažkārt sniedz informāciju vai atziņas, kas izkļiedē pirmā apgalvojuma nesekmīgumu.

Svarīgi ir arī ļaut, lai Elenas Vaitas vadošā doma par attiecīgo tēmu novelk uzskatu robežas padomiem, kas sniegti kādam konkrētam cilvēkam. Atceries — uzmanies no tādas interpretācijas, kas, šķiet, nesaskan ar Elenas Vaitas rakstu vai Bībeles mācību galvenajām vadlīnijām. Šādas klaji netipiskas interpretācijas parasti nozīmē, ka temats jāpēta dziļāk.

Ceturtais princips — izvairīsimies no jebkuras Elenas Vaitas rakstu vai Bībeles interpretācijas, kas šķiet “jauna” vai unikāla. Jau iepriekš šajā grāmatā mēs atzīmējām, ka ir ļaudis, [127] kas vienmēr meklē kaut ko jaunu — pat tad, ja tie vēl nav apguvuši zināmo patiesību galveno domu. Šādi pētnieki parasti aiziet pa neatkarības ceļu. Cieša sadarbība ar cilvēkiem, kam ir liela pieredze darbā ar Bībeli un Elenas Vaitas rakstiem, var pasargāt no daudzām nelaimēm. 1863. gadā Elena Vaita kādam rakstīja: “Tev ir jāatturas no savas tieksmes būt oriģinālam. Tev jāpakļaujas kopējai ticībai, citādi tu sabojāsi Dieva darbu un nodarīsi ļaunumu patiesības vēstij. Ne sludinātājiem, ne draudzes locekļiem nevajadzētu atbalstīt jaunas idejas uz savu atbildību. Tās visas nepieciešams rūpīgi izpētīt un apsvērt. Ja tajās ir kas svarīgs, tad tās vajadzētu kopīgi pieņemt, ja ne — noraidīt.”

Kādā citā gadījumā misis Vaita rakstīja: “Lai neviens nav pašpārliecināts un nedomā, ka Dievs viņam devis īpašu gaismu, kas pārāka par to, kura zināma viņa brāļiem. Kristus tiek atklāts tad, kad Viņš mājā savos ļaudīs. (..)

Tas, ko brālis D. sauc par gaismu, šķiet, nav nekas kaitīgs, un, domājams, ka nevienam ar to nekāds ļaunums netiks nodarīts. Tomēr, brāļi, tā ir sātana viltība, viņš ar to dzen ķīli. Tas jau ir mēģināts darīt vairākkārt. Cilvēks pieņem kādu jaunu ideju, kura, šķiet, nerunā pretī patiesībai. Viņš par to runā, pārdomā to, līdz viņam liekas, ka tā ir skaista un svarīga, jo sātans spēj radīt šādu sajūtu. Beidzot tā kļūst par tēmu, kas aptver visu, par lielo patiesību, kura ir visa centrā. (..)

Jebkuram no mums vienīgā drošība ir nepieņemt nevienu jaunu doktrīnu, nevienu jaunu Rakstu interpretāciju [tas pats sakāms par Elenas Vaitas rakstiem], pirms tā nav parādīta pieredzējušiem brāļiem. Pasniedz to viņiem pazemīgi, ar garu, kas ļauj pamācīt, un nopietni lūdz par to. Ja tie šajā idejā nesaskata gaismu, pakļaujies viņu spriedumam, jo “kur daudz padomdevēju, tur ir drošība” (Sal. pam. 11:14; 24:6).” Ja mēs biežāk sekotu šim padomam, tad tiktu pasargāti no nekārtībām adventistu draudzē un Elenas Vaitas darbu lasītāju dzīvē.

Pēdējais interpretācijas princips, ko mēs aplūkosim, ir tas, ka klusēšana nevar būt pierādījums. Tas nozīmē — mēs nedrīkstam pieņemt, ka kāda konkrēta lieta atbilst patiesībai tikai tāpēc, ka esam pārliecināti — ja [128] Elena Vaita to atbalstītu vai noraidītu, viņa noteikti būtu izteikusies par šo tēmu. Piemēram, gadiem ilgi viņa

zināja par Dž. H. Keloga panteistiskajiem uzskatiem, taču neko par to neteica. Tā kā nedz 1890. gadu beigās, nedz 1900. gadu sākumā viņa par attiecīgo tematu nebija runājusi, šis brālis uzskatīja, ka E. Vaita ir vienisprātis ar viņu. Tāds secinājums, kā Kelogs vēlāk uzzināja, nebūt nebija pareizs.

Adventistu draudzes vēsture rāda, ka, pretstatā valdošajam viedoklim, Elena Vaita bieži neizteica savas domas pat par svarīgiem jautājumiem. Viņa bieži neko neteica, kamēr par attiecīgo tematu nebija saņēmusi skaidru vēsti no Kunga. Tā, piemēram, viņa ilgi nekomentēja Annas Raisas Filipsas potenciāli bīstamo lietu, kad šī sieviete 1890. gadu sākumā apgalvoja, ka esot praviete. 1893. gada 1. novembrī E. Vaita rakstīja: “Man ir pienākušas vēstules, kurās izklāstīta māsas Filipsas lieta un jautāts, ko es par to domāju. Es neesmu jutusi aicinājumu izteikt nedz atbalstu, nedz nosodījumu, kamēr neesmu saņēmusi īpašu vēsti par šo tēmu. (..) Esmu nolēmusi ļaut šai lietai nobriest.”

Mēs nekad nevaram būt droši, ja par argumentu izmantojam klusēšanu. Mums vienmēr jāizmanto tas, ko Elena Vaita ir rakstījusi, un pat tad jāpārliecinās, vai ievērojam veselīgas interpretācijas principus.

Lielākajā šīs grāmatas daļā mēs apskatījām Elenas Vaitas rakstu interpretācijas principus. Tagad pievērsīsimies nākamajam svarīgajam solim šo rakstu lasīšanā — savu atradumu īstenošanai dzīvē. Tā būs pēdējo divu nodaļu tēma, kurās mēs pārrunāsim, kā šos principus īstenot savā un citu cilvēku dzīvē.

21. nodaļa

«VĒSTS ĪSTENOŠANAS PRINCIPI: Vēsts īstenošana savā dzīvē — uzticības jautājums»

[131] “Vienalga, vai es vēl būšu dzīva, vai ne,” Elena Vaita rakstīja 1907. gadā, “mani raksti aizvien runās, un to darbs turpināsies līdz pat laika beigām.” Tas tiešām turpinās. Tomēr šo rakstu galvenā loma nav runāt vispārējos virzienos, bet uzrunāt manu dzīvi, manu situāciju, manu sirdi. Mans pirmais pienākums ir īstenot Elenas Vaitas vēsti nevis citu cilvēku, bet savā dzīvē, un meklēt, kā viņas raksti to var bagātināt.

Mēs varam lasīt: “Runājot un rakstot es tiku mudināta vienlaicīgi paust vispārējus principus un uzrunāt arī atsevišķus cilvēkus, norādot uz briesmām, kļūdām un grēkiem, lai visi tiktu brīdināti, norāti un saņemtu padomu. Es redzēju, ka visiem vajadzētu rūpīgi pārbaudīt savu sirdi un dzīvi, lai pārliecinātos, vai tie nav izdarījuši tās pašas kļūdas, par kurām aizrādīts citiem, un vai citiem adresētie brīdinājumi neattiecas uz viņiem pašiem. Ja tas tā ir, šiem cilvēkiem jāizturas tā, it kā padoms vai pārmetums būtu adresēts tieši viņiem — tas praktiski jāattiecina uz sevi.”

Kādā citā vietā rakstīts: “Tā kā liecībā atsevišķiem cilvēkiem izteiktie brīdinājumi un pamācības vienlīdz attiecas uz daudziem citiem, kas tur nav minēti, [132] es izjutu pienākumu publicēt konkrētām personām sniegtās vēstis, lai no tām labumu gūtu arī draudze.” “Ja kāds ir saņēmis pārmetumu par kādu konkrētu rīcību, brāļiem un māsām

vajadzētu uzmanīgi paskatīties uz sevi un atrast, kur viņi ir kļūdījušies un vainojami tajā pašā grēkā. (..) Norādot viena cilvēka pārkāpumus, Viņš [Dievs] vēlas aizrādīt daudziem.”

Tas, ko iepriekšējos citātos Elena Vaita ir teikusi par rājieniem un brīdinājumiem, attiecas arī uz apsolījumiem un svētībām. Gan Bībelē, gan Elenas Vaitas rakstos Dievam ir vēsts saviem ļaudīm. Tā ir vēsts, kas domāta, lai visur mums palīdzētu, lai mēs ne tikai dzīvotu laimīgāku, veselīgāku un saprātīgāku dzīvi uz šīs zemes, bet arī, lai mēs tiktu ievesti jaunajā pasaulē.

Galvenais, kas jāatceras, ir tas, ka Dieva vēstis ir adresētas man. Mans pirmais uzdevums ir īstenot tās savā dzīvē.

Tomēr man jāatzīst, ka dažkārt man nepatīk tas, ko Dievs saka. Reizēm man patīk tikai kāda daļa no vēsts, bet pārējās detaļas ne. Ja tā, tad es piederu pie dažiem labi pazīstamiem adventistiem. Šāda situācija radās jau Elenas Vaitas mūža laikā. “Kad tas saskan ar Tavu mērķi,” viņa kādam cilvēkam rakstīja 1891. gadā, “Tu rīkojies ar Liecībām tā, it kā Tu tām ticētu, citēdams tās, lai atbalstītu jebkuru sev vēlamu apgalvojumu. Bet kā ir tad, kad gaismā ir sniegta, lai labotu Tavas kļūdas? Vai tad Tu pieņem šo gaismu? Kad Liecības runā pretī Tavām idejām, tu tās neuztver nopietni.”

Kādā citā gadījumā viņa uzrunāja tos, kas uzdrošinājās “novilkt robežu un teikt: “Šī daļa, kas runā man par labu, ir no Dieva, bet tā daļa, kas man aizrāda un nosoda manu rīcību, ir tikai no māsas Vaitas, un tā nav apzīmogota ar svēto zīmogu.” Šādi jūs īstenībā esat noraidījuši visu vēsti, kuru Dievs savā iejūtīgajā, žēlsirdīgajā mīlestībā jums ir sūtījis, lai izglābtu jūs no garīgās bojāejas.”

Mums jābūt godīgiem pret sevi. Vai nu Dievs ir runājis ar Elenas Vaitas starpniecību, vai nav. Ja Viņš ir runājis, tad mums pret sevi vajadzētu būt cik vien iespējams godīgiem, kad cenšamies īstenot viņas rakstos ietverto vēsti. Taču mums jābūt arī konsekventiem. Mums nevajadzētu būt līdzīgiem tiem, par kuriem viņa rakstīja 1863. gadā — tie esot apgalvojuši, ka ticot [133] sniegtajai liecībai, bet esot nodarījuši ļaunumu, pārvērdzami šo liecību par dzelzs likumu citiem, kamēr paši to neesot ievērojuši.

“Pārstāji “knābāt” citu trūkumus,” Elena Vaita sacīja kādā adventistu vadītāju sanāksmē 1901. gadā. “Es redzu daudz klijānu un maitu liju, kas meklē liķus, bet mums (..) nav vajadzīgs nekas tamlīdzīgs. Mums nav vajadzīga nepārtraukta citu cilvēku trūkumu “knābāšana”. Paskatieties uz mūsu Piemēru, tad jūs zināsiet visu, kas jums jā dara. Ja jūs raudzīsities uz mūsu Viņu un, paklausīdami patiesībai, šķīstīsiet savas dvēseles, tad jums būs, ar ko dalīties, jūs spēsit dot citiem. Lai Dievs jums palīdz! Es lūdzu, lai Viņš palīdz jums, jums katram un arī man.”

Tas ir brīnišķīgs padoms. Daži Elenas Vaitas darbu lasītāji ļoti ilgi ir bijuši klijāni un maitu lijas, kas barojas no citu cilvēku un draudzes trūkumiem. Mūsu primārais uzdevums ir pārbaudīt nevis citus, bet pašiem sevi.

Tad nu man jā jautā sev, kāpēc es lasu Elenas Vaitas rakstus. Man jābūt atklātam pret sevi un jāatzīstas sev, uz ko koncentrējos un kādi ir mani motīvi. Bieži es pieķeru sevi sakām: kāds brīnišķīgs padoms manai sievai, manam mācītājam vai kaimiņam, kaut

gan Dievs nemitīgi gaida, kad es savā sirdī teikšu: tā bija tieši tā vēsts, kas man vajadzīga, jo šajā jomā man ir problēmas.

Īsi sakot — man jālasa tā, lai Dievs var uzrunāt manu sirdi. Man jāuzņemas nasta grūtā brīdī palīdzēt katram, kas nokļuvis uz sēkļa un vienkārši jāļauj Dievam darboties manā dzīvē. Man arī jālūdz no Dieva skaidra izpratne, lai es ne tikai spētu ar godīgu attieksmi lasīt saņemto vēsti, bet arī efektīvi īstenot to ikdienā. Šeit vajadzīgs ne tikai godīgums un pašaieliedziņa, bet arī Dieva Svētā Gara spēks.

22. nodaļa

«Vēsts attiecināšana uz citiem — mīlestības jautājums»

[134] “Netiesājiet, lai jūs netiesā. (..) Kāpēc tu redzi skabargu sava brāļa acī, bet baļķi savā acī nepamani? (..) Vispirms izvelc baļķi no savas acs, un tad tu redzēsi skaidrāk, kā izvilkst skabargu no sava brāļa acs.” (Mat. 7:1–5, RSV)

Acs ķirurģija ir smalks un sarežģīts darbs, kas prasa visasāko spēju sajust un vislielāko mīlestību. Mēs gribam, lai cilvēki pret mums izturas iejūtīgi, bet “zelta likums” saka, ka mums jābūt iejūtīgiem pret citiem.

Spriežot pēc kalna svētrunas un pēc tā, ko mēs pārrunājam iepriekšējā nodaļā, pienāk brīdis, kad mums jāpalīdz kādam citam pilnīgāk saskatīt patiesību. Tomēr tāds brīdis var pienākt tikai tad, kad mūsu sirdi ir mīkstinājusi atziņa par pašu trūkumiem un pateicība Dievam, ka Viņš mūs ir izglābis no izmisuma bedres.

Viena no lielākajām problēmām, ar kuru draudze ir sastapusies visā savas vēstures gaitā, ir tie draudzes locekļi, kas nekad nav bijuši tuvu izmisumam. Šādi “svētie” parasti ir diezgan augstās domās par saviem garīgajiem panākumiem un jūtas attaisnoti, kad nosoda citus, kuri nav sasnieguši viņu “augsto” līmeni. Viņu izcelsme meklējama dziļā pagātnē — tas ir farizeju gars.

Elena Vaita pret šo garu ir cīnījusies visu mūžu. Viņa pat ir atteikusies publicēt “dažas lietas, kas ir pilnīga patiesība (..), [135] baidoties, ka kāds tās neizmanto, lai ievainotu citus”.

Kaut arī E. Vaitai daudzās dzīves jomās bija stingra pārliecība, viņa cilvēkiem (ieskaitot tos, ar kuriem kopā dzīvoja) deva izvēles brīvību. Tā, piemēram, par veselības reformu viņa raksta: “Citi manas ģimenes locekļi neēd to pašu, ko es. Es sevi nenostādu par viņu standartu, bet ļauju katram sekot savai izpratnei par to, kas viņam šķiet vislabākais. Savai sirdsapziņai es nepiesaistu neviena cita cilvēka sirdsapziņu. Ēšanas jautājumos viens cilvēks nevar būt kāda cita cilvēka kritērijs. Šeit nav iespējams izveidot vienu likumu, kuram visiem būtu jāseko.”

Tomēr ne visi, kas sevi sauc par Elenas Vaitas sekotājiem, ir bijuši tik iecietīgi kā viņa. Tādēļ viņa raksta: “Iesūtīt mūsu starpā tos, kas aiziet lielās galējībās, ir sātana plāns un iecere — tie ir aprobežoti, asi, kritiski cilvēki, kas stūrgalvīgi turas pie savas izpratnes par patiesību. Tie ir prasīgi, tie cenšas uzspiest stingrus pienākumus un

daudz dara mazsvarīgās lietās, tajā pašā laikā nedomādami par to, kas svarīgs — par Dieva tiesu, žēlastību un mīlestību.”

Sātanam ir izdevies radīt ekstrēmismu līdz pat fanātismam daudzās adventistu draudzes sfērās, tomēr šķiet (un par to liecinās daudzie citāti šajā nodaļā), ka nevienā no tām nav bijis tik daudz ekstrēmistu kā veselības reformā. “Mans brāli,” misis Vaita rakstīja kādam šis nozares entuziastam, “Tev nevajadzētu noteikt Dieva ļaudīm kritēriju diētas jautājumos, jo tie zaudēs uzticību mācībām, kas ir galēji pārspīlētas. Kungs gan vēlas, lai Viņa ļaudīm būtu pareizi uzskati jebkurā veselības reformas jautājumā, taču mēs nedrīkstam aiziet galējībās.” Viņa raksta, ka pat pareizas idejas mums nevajadzētu uzspiest nepiedienīgā veidā.

Šķiet, ka visvairāk Elenas Vaitas vēsts pārprasta avīzes Reformation Herald (Reformācijas Vēstnesis) 1991. gada janvāra/marta numurā. Tās redaktors rakstā “Gaļas ēšana pēdējās dienās” ir savācis daudzus apgalvojumus par tēmām, kuras Elena Vaita [136] ieteikusi neizvirzīt par kritērijiem — ieskaitot diētu, apģērba reformu, gaļas ēšanu, cūku audzēšanu un cita.

Viņš atzīst misis Vaitas apgalvojumu plašo nozīmi, taču tad iebilst, ka laiki esot mainījušies un ka tagad tikko minētās lietas tomēr esot uzskatāmas par kritērijiem. “Iecietīgie standarti, kurus draudze pieņēmusi agrīnajā periodā,” viņš spriež, “ir jāatstāj, jo tie pieder pagātnei, bet šodien ir jāpasniedz daudz augstāki standarti. (...) Tā kā māsas Vaitas padomi nenoteikt kritērijus ir uzskatāmi par iecietības iespaidotu pagaidu mērauklu, nevis par pastāvīgiem likumiem, pret gaļas ēšanu mēs izturamies tāpat kā pret citiem grēkiem. Tiem, kas to dara, mēs sakām — ja viņi vēlas piederēt Reformācijas kustībai (Reform Movement), tiem jāatsakās no sava elka. (...) Izkropļotas tieksmes, pie kurām pieder arī gaļas ēšana, ir grēks.” (Uzsvars kursīvā — Dž. Naita)

Te jāatgādina Jaunās Derības viedoklis par šo tematu (sk., piemēram, Rom. 14:17; Jāņa 21:9–12) un daudzās Elenas Vaitas iecietīgā formā izteiktās piezīmes. Bet šie cilvēki tiecas pēc visekstremālākajām interpretācijām.

Tomēr daži noteikti iebildīs: Vai Elena Vaita nebūtu tā mācījusi, ja viņa dzīvotu vēl šodien? Pirms atbildam uz šo jautājumu, mums jāņem vērā daži aspekti. Pirmkārt — viņa šodien vairs nedzīvo. Līdz ar to viss, ko no viņas vēsts varam saņemt, ir viņas raksti. Pārējais ir cilvēciska spekulācija. Otrkārt, viņa konsekventi bija pret to, ka citi savas domas kombinēja ar viņas vēsti, tādējādi aiziedami līdz galējībām. Treškārt, viss, ko viņa ir rakstījusi, noliedz tikko minēto virzienu, ko bija ieteikuši daži ekstrēmisti.

Ļausim misis Vaitai runāt pašai. “Tu vai jebkurš cits, kurš ir nomaldījies,” viņa raksta, “vari savirknēt (...) attiecīgas rakstvietas [tas pats sakāms par Elenas Vaitas citātiem], kas skan ļoti iespaidīgi un izmantot tās pēc saviem ieskatiem. Jebkurš var nepareizi interpretēt un nepareizi lietot Dieva Vārdu, tā nosodot cilvēkus vai kādas lietas, bet tad ieņemt nostāju, ka tie, kuri atsakās no viņa vēsts, tādējādi ir noraidījuši Dieva vēsti un izlēmuši savu mūžīgo likteni.”

Kāda citā gadījumā rakstniece norāda: “Kad lasāt Liecības, neuzskatiet par savu pienākumu tās izmantot, lai pasludinātu kādu mācību. [137] Nekādā ziņā

nepapildiniet tekstu ar saviem vārdiem, jo tad klausītāji nespēs atšķirt, kurš ir viņiem adresētais Kunga vārds un kuri ir jūsu vārdi.” Vēsts papildināšana ar saviem vārdiem un literārā un vēsturiskā konteksta ignorēšana bieži vien ir cēlonis fanātismam, kura propagandētāji ir panākuši, ka Elenas Vaitas vēsts it kā pauž to, kas nebūt nav bijis viņas sākotnējais nodoms.

Šādam ekstrēmismam ir tieksme atņemt drosmi uzticīgajiem. “Es redzēju,” misis Vaita vēsta, “ka daudzi ir guvuši virsroku, izmantojot to, ko Dievs ir atklājis attiecībā uz citu cilvēku grēkiem. Šīm atklāsmēm tie ir piešķīruši galēji radikālu nozīmi un uzstājušies ar to tik ilgi, kamēr tāda rīcība sākusī vājināt ticību tam, ko Dievs ir atklājis, un laupīt drosmi draudzei.”

Elena Vaita vairākkārt ir apstiprinājusi, ka šādiem ekstrēmistiem trūkst Dieva mīlestības un ka tie nodara vairāk ļauna nekā laba. “Ir daudzi,” viņa rakstīja 1889. gadā, “kuru reliģija ir vienīgi citu cilvēku ģērbšanās stila un uzvedības kritizēšana. Viņi savam standartam grib pakļaut katru. (..) Viņu sirdī ir zudusi Dieva mīlestība, taču viņi domā, ka tiem ir dots pazīšanas gars. Šie ļaudis uzskata, ka viņiem ir izņēmuma tiesības kritizēt un spriest tiesu, taču viņiem ir jāatstāj savi maldi un jāatgriežas no saviem grēkiem. (..) Mīlēsim cits citu. (..) Raudzīsimies uz gaismu, kas mums ir Jēzū. Atcerēsimies, cik iecietīgs Viņš bija pret maldīgajiem cilvēku bērniem. Mēs nokļūtu nožēlojamā stāvoklī, ja Debesu Dievs būtu kā viens no mums un izturētos pret mums tā, kā mums ir tieksme izturēties citam pret citu.”

Viena no pirmajām pazīmēm, ka kristīgajā dzīvē kaut kas nav kārtībā, ir tā, ka kristietis aizvien vairāk sāk kritizēt citus cilvēkus un draudzi. Kristus gars ir nožēlas, rūpju un mīlestības gars, nevis pašais kritikas gars.

Šķiet, ka visspēcīgākais apgalvojums, ko Elena Vaita izteikusi par tiem, kas nepareizi izmanto viņas rakstus, ir tas, ko esmu citējis nākamajās rindkopās. Tie, kam interesē misis Vaitas raksti, šo vietu pilnībā var izlasīt darbā *Selected Messages (Izmeklētas vēstis)*, 3. sēj., 283. –288. lpp. Tā kā šai domai ir liela nozīme mūsu patlaban apspriestajā tematā, citāts būs garš.

[138] “Esmu dzirdējusi,” Elena Vaita raksta, “ka liecībās sniegto gaismu attiecībā uz veselības reformu daži ir padarījuši par mērauklu. Tie izvēlas apgalvojumus, kuros ir ieteikts nelietot noteiktus pārtikas produktus, kaut gan šie ieteikumi ir brīdinājumi un pamācības konkrētiem cilvēkiem (..). Tie kavējas pie šīm lietām un pārveido tās, lai tās būtu izteiktas iespējami stingrā formā, iepīdami šajos teikumos savas dīvainās un apšaubāmās rakstura īpašības un skaļi uzstādamies ar tiem. Viņi padara šos apgalvojumus par mērauklu citiem, tādējādi nodarīdami tikai ļaunu.

Trūkst Kristus laipnības un iejūtības. Ļoti vajadzīga ir mērenība un piesardzība, taču viņiem nav šo labo rakstura īpašību. Par viņu standartu jāklūst Dieva līdžība. Šādi cilvēki var uzstāties ar veselības reformu un nodarīt lielu ļaunumu tiem, kam ir aizspriedumi, panākdami, ka tie novēršas no patiesības. (..)

Mēs redzam tos, kas liecībās sameklē visspēcīgākos izteicienus un, nedz ņemdami vērā, nedz atsaukdami uz apstākļiem, kādos brīdinājumi izteikti, spēcīgi uzstājas ar tiem visos gadījumos. Tā viņi uz citiem atstāj neveselīgu iespaidu. Ir tādi cilvēki, kas vienmēr gatavi satvert vienalga ko, ja vien no tā var izveidot stingrus, bargus

kritērijus, ar ko valdīt pār citiem. Viņi šajās reformās ieauž sava rakstura elementus. (..) Tie darbojas, uzbrūkot cilvēkiem. Atraduši kaut ko liecībās, tie to pavērš pret jebkuru, tādējādi atbaidīdami, nevis mantodami dvēseles. Tie izraisa šķelšanos tur, kur tie varēja un kur tiem vajadzēja atnest mieru. (..)

Lai liecības runā pašas. Lai neviens nekrāj spēcīgākos izteicienus, kas adresēti konkrētiem cilvēkiem vai ģimenēm, un neuzstājas ar tiem.” Turpretī, kad “viņu pašu sirds tiks pakļauta Kristus žēlastībai,” kad “viņu pašu gars būs pazemīgs un pilns cilvēciskas laipnības, tie vairs neradīs aizspriedumus un strīdus, nedz arī vājinās draudzes” .

V. K. Vaitam bija jāstāp daudzi, kas centās izmantot Elenas Vaitas “tiešo liecību” kā “žagaru”. 1919. gadā viņš rakstīja par kādu grupu, kas gatavojās izdot [139] neatkarīgu kompilāciju. “Dažu šīs grupas locekļu darbs,” mēs lasām, “man atgādināja kalēja darbu, kurš kaļ dzelzs likumus, ar kuriem mērot brāļus, turklāt daži diezgan prasmīgi spēja noteikt, kādi trūkumi ir mācītājam Danielsam [Ģenerālkonferences prezidentam], kur mācītājs Nokss [Ģenerālkonferences kasieris] neatbilst standartiem un kādas kļūdas izdarījis Džordžs Tompsons. Kad es viņus satiku, es nesāku pierādīt, ka viņu kritiskie apgalvojumi par citiem ir nepareizi, bet mēģināju parādīt, ka ar viņu metodēm nevar izlabot citu kļūdas (..).

Man likās, ka, cīnoties ar šiem cilvēkiem, nekas nav panākams, tādēļ es necentos apstrīdēt viņu rīcības pareizību un parādīt viņu kļūdas, bet gan teicu, ka mana māte, ja viņa tagad būtu dzīva, justos ļoti apbēdināta, redzēdama, ka ir padarīts tas, ko jūs esat iekļānuši.”

Šīs nodaļas vēstij vajadzētu būt skaidrai. Mums jābūt uzmanīgiem ar Elenas Vaitas vēsti gan lasot un interpretējot, gan attiecinot to uz šodienu. Vienmēr, kad attiecinām vēsti uz citiem, tas jā dara taktiski, ar Kristus mīlestību un pazemīgi.

Šo pētījumu mēs noslēgsim ar M. L. Andreasena domu, kurš ir bijis viens no pazīstamākajiem adventistu vadītājiem divdesmitā gadsimta pirmajā pusē: “Es ticu, draugi, ka mums jāņem vērā vēstis, kuras devis Dievs [ar Elenas Vaitas starpniecību], ka mums tās jāattiecina uz sevi un nav jātiesā citi. Ak, cik daži ir neiecietīgi, bet domā, ka viņiem ir taisnība! Lai viņiem ir taisnība. Bet lai viņi netiesā citus.

Es uzskatu, ka mums ir pienācis laiks atvēlēt māsai Vaitai savu vietu mūsu mācībā. Mēs nedrīkstam viņu nedz paaugstināt pāri Bībelei, nedz arī noraidīt. Mums ir jāizmanto saprāts, ko Dievs mums devis (..). Esiet uzmanīgi ar saviem apgalvojumiem. Ja kāds jums nepiekrīt, tad nekādā gadījumā nesakiet, ka viņš netic Liecībām. Varbūt viņš netic tam, kā jūs interpretējat Liecības, bet viņš tomēr tic tām tikpat pilnīgi kā jūs, turklāt viņa uzskati ir līdzsvarotāki.” [140] Tikko sacīto ir vērts pārdomāt, it īpaši ņemot vērā to, ko esam aplūkojuši šajā grāmatā.

Mēs esam nonākuši līdz šīs grāmatas beigām, taču es ceru, ka nu esam sākuši ar bagātāku izpratni lasīt Dieva vēsti Viņa gala laika ļaudīm. Viena lieta ir izlasīt šo grāmatu, bet pavisam kas cits — īstenot tajā aplūkotos principus, kuri attiecas gan uz lasīšanu, gan arī uz mūsu dzīvi. Dievs katram no mums ir sagatavojis svētības, ko varam saņemt, lasot Bībeli un Elenas Vaitas rakstus ar dziļāku izpratni un atjaunotu nodošanos.

Slavējiet Dievu par visām Viņa svētībām!

Džordžs R. Naits ir draudzes vēstures profesors Septītās dienas adventistu Teoloģijas seminārā, kā arī grāmatu autors — *Angry Saints* (Sadusmotie svētie), *Anticipating the Advent* (Gaidot Kristus atnākšanu), *The Pharisee's Guide to Perfect Holiness* (Farizeja ceļvedis pilnīga svētuma sasniegšanā) un *From 1888 to Apostasy* (No 1888. gada līdz atkrišanai). Dž. R. Naits ir arī *Abundant Life Bible Amplifier* (Bībeles komentāru sērija Dzīvības pārpilnība) galvenais redaktors.

Izglītība:

BA, Pacific Union College

MA, MDiv, Andrews University

EdD, University of Houston